

ความคิดเห็นและความพึงพอใจ ของผู้เรียนต่อการจัดการศึกษาของ มหาวิทยาลัยชีวิต

ฉันท์หทัย (อรทัย) อัจฉำ
ปานฉัตร ทิพย์สุข
รุ่งทอง ครามานนท์
สุริยาพร จันทรเจริญ

ความคิดเห็นและความพึงพอใจของผู้เรียน ต่อการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยชีวิต

ฉันทัททัย (อรัญญ) อาจ่อ
ปานฉัตร ทิพย์สุข
รุ่งทอง ครามานนท์
สุริยาพร จันทร์เจริญ

โครงการวิจัย ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาทางเลือก
และผลที่เกิดขึ้นในบริบทของสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน
สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

ร่วมกับ
สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน (สรพ.)

สนับสนุนโดย
บริษัท ปตท.จำกัด (มหาชน) และ มูลนิธิพลังที่ยั่งยืน

ความคิดเห็นและความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยชีวิต

ฉันทน์หทัย อาจอ้า และคณะ

ความคิดเห็นและความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยชีวิต.-- นครปฐม :

สถาบันวิจัยประชากรและสังคมมหาวิทยาลัยมหิดล, 2562.

102 หน้า.-- (โครงการวิจัย ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาทางเลือกและผลที่เกิดขึ้นในบริบทของสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน).

1. สถาบันอุดมศึกษา--หลักสูตร. 2. การศึกษาทางเลือก--การศึกษาและการสอน. 3. บัณฑิต--ทัศนคติ.

I. ฉันทน์หทัย อาจอ้า. II. ชื่อเรื่อง.

เอกสารทางวิชาการ / สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล หมายเลข 480

378.03

ISBN 978-616-443-256-7

จำนวน 60 เล่ม

พิมพ์ครั้งที่ 1 มกราคม 2562

ปกและรูปเล่ม ปาณฉัตร ทิพย์สุข

จัดพิมพ์ สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

999 ถนนพุทธมณฑลสาย 4 ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

โทรศัพท์ 0-2441-0201-4 โทรสาร 0-2441-9333

www.ipsr.mahidol.ac.th

ร่วมกับ สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน, บริษัท ปตท.จำกัด (มหาชน)

และมูลนิธิพลังที่ยั่งยืน

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์เดียนตุลา

39/205-206 ซอยวิภาวดีรังสิต 84 แขวงสนามบิน เขตดอนเมือง กรุงเทพฯ

โทรศัพท์ 0-2996-7392-4 โทรสาร 0-2996-7395

© สงวนลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย

คำนำ

รายงานการวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นและความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยชีวิต” เป็นผลผลิตหนึ่งใน 6 เรื่อง ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานของ “โครงการวิจัย ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษาทางเลือกและผลที่เกิดขึ้นในบริบทของสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน” โดยคณะนักวิจัยจากสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจาก บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) และมูลนิธิพลังที่ยั่งยืน และการสนับสนุนข้อมูลและกระบวนการทำงานวิจัยจากสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน (สรพ.) หรือที่รู้จักกันในนาม “มหาวิทยาลัยชีวิต”

รายงานการวิจัยเล่มนี้มีเนื้อหาสาระสำคัญอันได้แก่ คุณลักษณะทั่วไปของผู้เรียนหรือนักศึกษาปัจจุบันของมหาวิทยาลัยชีวิต และระดับความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดการศึกษาทางเลือกตามรูปแบบมหาวิทยาลัยชีวิต ผลการวิจัยเผยให้เห็นคุณลักษณะของผู้เรียนมหาวิทยาลัยชีวิตที่เป็นไปตามเป้าประสงค์ของหลักสูตรและความคาดหวังของมหาวิทยาลัย และความพึงพอใจที่ผู้เรียนหรือนักศึกษาปัจจุบันได้รับจากการที่ความต้องการต่าง ๆ ของตนได้รับการตอบสนองจากกระบวนการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยชีวิต

อย่างไรก็ดี ถึงแม้ว่าโครงการวิจัย ติดตามและประเมินผลในครั้งนี้ ได้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ทุกประการแล้ว แต่หากหากคณะผู้บริหารหรือผู้รับผิดชอบหลักต่อการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยชีวิตไม่ได้นำข้อเสนอแนะต่าง ๆ จากรายงานเล่มนี้ ไปพิจารณา ร่วมกับข้อเสนอเชิงกลยุทธ์ ในรายงานการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) ก็อาจจะทำให้การพัฒนาบัณฑิตและผู้เรียนเป็นไปในระดับค่อยเป็นค่อยไป แต่ถ้าสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ให้เต็มที่ เชื่อว่าจะช่วยทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในสถาบัน ๆ อย่างก้าวกระโดดหรือสามารถปรับโฉมหน้าใหม่ของมหาวิทยาลัยได้ทันยุคสมัยที่บริบทแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงสูงและรวดเร็วมาก

ความร่วมมือ การต้อนรับ และความเต็มใจที่คณะผู้วิจัยได้รับจากคณะบริหารส่วนกลาง อาจารย์และอดีตอาจารย์ทุกศูนย์ฯ เจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุน บัณฑิต ผู้เรียน สมาชิกในครอบครัวผู้เรียน ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชุมชน ฯลฯ ในช่วงการเก็บข้อมูลภาคสนาม แสดงให้เห็น

อย่างชัดเจนว่าผู้เกี่ยวข้องทุกท่านให้คุณค่ากับการวิจัย ติดตาม และประเมินผลในครั้งนี้ในระดับสูง นอกจากการปฏิบัติงานด้านการวิจัยจนบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ทั้งหมดแล้ว คณะผู้วิจัยยังประสงค์ที่จะเห็นการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ให้คุ้มค่าเต็มที่ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุง แก้ไข พัฒนา ยกระดับองค์กร รวมถึงระบบและกลไกต่าง ๆ และองค์ापพพที่เกี่ยวข้องทั้งหมดกับการจัดการศึกษาทางเลือกของสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน

คณะผู้วิจัยหวังเพียงว่า รายงานการวิจัยหรือข้อค้นพบต่าง ๆ ในผลงานเล่มนี้ จะเป็นที่ยินที่ช่วยจุดประกายไปสู่การเปลี่ยนแปลงมหาวิทยาลัยชีวิตให้เป็น **มหาวิทยาลัยทางเลือกที่มีความคุ้มค่ามากที่สุดสำหรับผู้ที่ต้องการเรียนรู้ตลอดชีวิต** และสามารถดำรงสถานภาพการเป็น “โอกาสและความหวัง” และ “แสงเทียนส่องทาง” ในเส้นทางการจัดการศึกษาทางเลือกเพื่อปวงชนของสังคมไทยได้อย่างแท้จริงต่อไปตราบนานเท่านาน

คณะผู้วิจัย

20 พฤศจิกายน 2561

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยความคิดเห็นและความพึงพอใจของผู้เรียนหรือนักศึกษาปัจจุบันต่อการจัดการศึกษาทางเลือกของมหาวิทยาลัยชีวิต สำเร็จลงด้วยดีทุกประการด้วยความร่วมมือจากผู้บริหาร คณาจารย์และบุคลากรของมหาวิทยาลัยชีวิต ทั้งในส่วนกลางและศูนย์การเรียนรู้เพื่อปวงชนในจังหวัดต่าง ๆ ที่คณะวิจัย ฯ ได้มีโอกาสเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนมกราคมถึงพฤษภาคม พ.ศ. 2561

คณะวิจัยติดตามและประเมินผล จึงเรียนมาเพื่อขอขอบคุณเป็นอย่างสูงผู้ให้ความร่วมมือทุกท่าน นับตั้งแต่ผู้บริหาร คณาจารย์ บัณฑิต นักศึกษาและบุคลากรสายสนับสนุนที่สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน (สรพ.) ในส่วนกลาง ที่ได้ให้ข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ และผู้บริหารสองท่าน คือ ดร. สุรเชษฐ เวชชพิทักษ์ รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ และ นพ.พนัส พุกฤษ์สุนันท์ รองอธิการบดีฝ่ายบริหารและคณบดีคณะศิลปศาสตร์ ที่ได้กรุณาตรวจทานแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ตลอดจนถึงคณาจารย์และบุคลากรทุกท่านในส่วนภูมิภาค ที่ไม่สามารถเอ่ยนามได้ทั้งหมด ณ ที่นี้ ที่ได้กรุณาอำนวยความสะดวกในด้านสถานที่ การติดต่อประสานงานกับผู้เรียนที่ได้รับการคัดเลือกให้เข้าสัมภาษณ์ การแจกจ่ายและรวบรวมแบบสอบถามให้กับผู้เรียนเกือบครบทุกท่านในแต่ละพื้นที่ และขอขอบคุณนักศึกษาหรือผู้เรียนที่ได้กรุณาให้สัมภาษณ์และทำแบบสอบถามด้วยความใส่ใจยิ่ง

คณะวิจัย ฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความคิดเห็นและความพึงพอใจของผู้เรียนมหาวิทยาลัยชีวิตฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อคณะผู้บริหาร สรพ. คณาจารย์ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้และบุคลากรฝ่ายสนับสนุนทุกท่านในการทบทวนวิธีการจัดการศึกษาด้วย “รูปแบบมหาวิทยาลัยชีวิต” ว่าประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้มากน้อยเพียงใดอย่างไร ควรมีการปรับปรุงในเรื่องใดเพื่อให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจเพิ่มขึ้นหรือสูงสุดเท่าที่จะสามารถดำเนินการได้ และเพื่อช่วยกันทำให้ระบบการบริหารจัดการ และระบบสนับสนุนต่าง ๆ สามารถหนุนเสริมระบบการจัดการเรียนการสอนที่เป็นการศึกษาทางเลือกได้จริง ตลอดจนถึงเกิดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับความคาดหวังของผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ต้องการนำปรัชญาและแนวคิดของมหาวิทยาลัยชีวิตไปใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันอย่างมี

คุณค่าและศักดิ์ศรี รวมถึงการมีบทบาทในการส่งเสริมศักยภาพและความสามารถของชุมชน
ท้องถิ่นให้เกิดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ได้อย่างครอบคลุมและเป็นองค์รวม สามารถพึ่งพา
ตนเองได้ เกิดการเรียนรู้และมีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น สัมกับปณิธานและคุณค่าหลักของ
สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชนหรือมหาวิทยาลัยชีวิตได้ต่อไป

คณะผู้วิจัย

20 พฤศจิกายน 2561

บทสรุปผู้บริหาร

การศึกษาวิจัยความคิดเห็นและความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยชีวิตนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการประเมินและวิเคราะห์ระบบ กลไกและกระบวนการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัย วัตถุประสงค์เฉพาะของการศึกษาวิเคราะห์วิจัยครั้งนี้คือ หนึ่ง เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้เรียนมหาวิทยาลัยชีวิต การใช้ความรู้ความสามารถเพื่อพัฒนาตนเอง และผลที่เกิดขึ้นทั้งต่อตนเอง และชุมชน สอง เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนต่อบัณฑิตที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา และสาม เพื่อศึกษาการให้ความสำคัญต่อแนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และแนวคิดการสร้างเสริมพลังอำนาจในฐานะที่เป็นผู้เรียนเพื่อการเปลี่ยนแปลงตนเอง ผลที่ได้รับจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ สามารถนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนา ปรับปรุง ยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอน รวมถึงได้ทิศทางในการส่งเสริมการใช้แนวคิดและทฤษฎีหลัก ที่เป็นแกนสำคัญในการจัดการศึกษาภายใต้ “รูปแบบมหาวิทยาลัยชีวิต” ให้บังเกิดผลต่อผู้เรียนได้มากยิ่งขึ้น ผลการศึกษาวิจัย สามารถสรุปได้ดังนี้

ผู้ตอบแบบสอบถามมีจำนวนทั้งหมด 606 คน เป็นชายมากกว่าหญิง ร้อยละ 54 และร้อยละ 46 ตามลำดับ อายุสูงสุดของผู้ตอบแบบสอบถามคือ 72 ปี อายุต่ำสุด 18 ปี เมื่อจำแนกตามกลุ่มอายุ พบว่า กลุ่มอายุที่มากที่สุด คือ อายุระหว่าง 40-49 ปี คิดเป็นร้อยละ 37 ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส (ร้อยละ 59) อาชีพหลัก ร้อยละ 29 เป็นเกษตรกร รองลงมา ร้อยละ 23 คือ บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเรื่องการย้ายถิ่นไปอยู่จังหวัดอื่นก่อนมาเรียนที่มหาวิทยาลัยชีวิต ร้อยละ 60 ไม่เคยย้ายถิ่นไปอยู่ที่อื่น มีเพียงร้อยละ 25 เท่านั้นที่เคยย้ายถิ่น ผู้ตอบส่วนใหญ่เป็นผู้หารายได้หลักให้กับครอบครัว (ร้อยละ 55) ในส่วนของรายได้ต่อเดือน ผู้ตอบราว 1 ใน 3 มีรายได้อยู่ที่ 10,001-20,000 บาท ถัดมาร้อยละ 23 มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท ผู้เรียนประมาณร้อยละ 90 ยังคงทำบัญชีครัวเรือน หรือ ทำเป็นประจำ ส่วนเรื่องความพอเพียงของรายได้ต่อเดือน ผู้ตอบร้อยละ 50 ระบุว่า มีเพียงพอและเหลือเก็บ ส่วนผู้ที่มีรายได้ไม่เพียงพอและไม่มีเหลือเก็บ มีไม่ถึงร้อยละ 10 ส่วนหนี้สิน ผู้ตอบร้อยละ 62 ระบุว่าไม่มีหนี้สิน ซึ่งส่วนใหญ่ระบุว่า มีหนี้สินต่ำกว่า 50,000 บาท ซึ่งเป็นหนี้ที่เกิดจากการซื้อสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น รถยนต์/จักรยานยนต์ หรือเพื่อซ่อมแซมปรับปรุงบ้าน สำหรับความสามารถในการ

ชำระหนี้สินคืน ผู้ตอบมากกว่าร้อยละ 80 ระบุว่า สามารถชำระหนี้คืนได้ตามกำหนดเวลา ส่วนที่ดินที่ถือเป็นทรัพย์สินที่สำคัญ พบว่า ส่วนใหญ่หรือผู้ตอบมากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 58) มีที่ดินสำหรับปลูกบ้าน/สร้างที่อยู่อาศัยต่ำกว่า 10 ไร่ และมีที่ดินเพื่อทำการเกษตรหรือประกอบอาชีพต่ำกว่า 10 ไร่ เช่นเดียวกัน (ร้อยละ 33)

ในเรื่องของการมีบทบาทในภาคชุมชน ประชาสังคม ทั้งในระดับท้องถิ่นและภูมิภาค พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 54 มีบทบาทดังกล่าว ในขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 21 ไม่มีบทบาทใด ๆ ในชุมชน หรือในระดับอื่น ๆ เมื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์กับคนในชุมชน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 69 ระบุว่ามีความสัมพันธ์กับบุคคลในชุมชนเป็นอย่างดี สำหรับในเรื่องความรู้เกี่ยวกับชุมชนของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า มากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 55) ตอบว่ามีความรู้เกี่ยวกับชุมชนที่ตนอาศัยอยู่เป็นอย่างดี

สำหรับข้อค้นพบเกี่ยวกับระดับการศึกษาก่อนมาเรียนที่มหาวิทยาลัยชีวิต ส่วนใหญ่หรือประมาณร้อยละ 60 จบการศึกษาระดับมัธยมปลายจากการศึกษานอกระบบ ในเรื่องของวิธีการเดินทางมาเรียน ส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 73 เดินทางมาเรียนโดยใช้รถยนต์ หรือจักรยานยนต์ส่วนตัว ส่วนค่าเล่าเรียน ผู้ตอบร้อยละ 86 ใช้เงินของตัวเอง ในขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 6 ใช้เงินของบิดามารดา ในขณะที่ส่วนน้อยที่ระบุว่ากู้ยืมจากแหล่งเงินกู้ทั้งในและนอกระบบ เมื่อพิจารณาในเรื่องปัญหาการจ่ายค่าเล่าเรียน เช่น ค่าเช่า หรือเงินไม่พอจ่าย พบว่า ร้อยละ 2 เท่านั้นที่ระบุว่า ยังมีปัญหาการค้างจ่ายค่าเทอม ในขณะที่ร้อยละ 71 ตอบว่าไม่เคยมีปัญหา

สำหรับการเข้ามาเรียนที่มหาวิทยาลัยชีวิต ส่วนใหญ่เป็นการตัดสินใจด้วยตัวเอง หรือคิดเป็นร้อยละ 62 ส่วนผู้ที่ได้รับการชักชวนจากผู้อื่นมีอยู่ร้อยละ 32 ส่วนแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยชีวิต ส่วนใหญ่ได้รับมาจากนักศึกษาหรือศิษย์เก่า รองลงมาจากบุคคลที่รู้จัก หรือครอบครัว/ญาติพี่น้อง (ร้อยละ 47 และ 44 ตามลำดับ) เมื่อสอบถามเกี่ยวกับการสนับสนุนของครอบครัวต่อการเข้าศึกษาที่มหาวิทยาลัยชีวิต โดยส่วนใหญ่หรือร้อยละ 90 ตอบว่า ได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดี

เมื่อถามถึงเหตุผลหลักที่เข้าเรียนมหาวิทยาลัยชีวิต ซึ่งมีให้เลือก 3 เหตุผล คือ 1) ความต้องการใบปริญญาบัตร 2) ความต้องการการยอมรับทางสังคม และ 3) ความต้องการความภาคภูมิใจ ให้ระบุว่าเหตุผลใดสำคัญมากที่สุด ผู้ตอบร้อยละ 78 ให้เหตุผลในเรื่องความ

ภาคภูมิใจมากที่สุด รองลงมาในเรื่องความต้องการปริญญาบัตร (ร้อยละ 65) และสุดท้ายในเรื่องความต้องการการยอมรับทางสังคม (ร้อยละ 57) ส่วนเหตุผลส่วนตัวอื่น ๆ นอกเหนือจากสามเหตุผลข้างต้น ผู้ตอบระบุว่า ที่เข้าศึกษามหาวิทยาลัยชีวิตเพราะต้องการเปลี่ยนแปลงตนเอง (ร้อยละ 87)

เมื่อพิจารณาถึงแนวคิด ปรัชญา ทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยชีวิต โดยเฉพาะแนวคิดปรัชญาหรือคุณค่าหลักของมหาวิทยาลัย ผู้ตอบร้อยละ 81 ระบุว่ารับรู้หรือรับทราบเป็นอย่างดี สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง ผู้ตอบร้อยละ 82 ตอบว่าได้ยินหรือรู้จัก สำหรับแนวคิดการสร้างเสริมพลังอำนาจ มีผู้ตอบร้อยละ 62 ที่เคยได้ยินหรือทราบเกี่ยวกับแนวคิดดังกล่าว และในเรื่องการเรียนรู้หรือการปฏิบัติเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ผลปรากฏว่าผู้ตอบร้อยละ 96 ระบุว่าได้เรียนรู้แล้ว

สำหรับประโยชน์ของการจัดทำแผน 4 แผน ตามแนวทางของมหาวิทยาลัย ผู้ตอบร้อยละ 80 เห็นว่าเป็นประโยชน์มาก ในขณะที่วิชา/กลุ่มวิชาที่จัดสอนหรือกิจกรรมต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัยชีวิต ที่ผู้ตอบระบุว่า ประทับใจมากที่สุดสามอันดับแรกคือ วิชาการรู้จักตนเองและการเปลี่ยนแปลงตน (ร้อยละ 70) อันดับที่สอง คือวิชาการพัฒนาชีวิต (ร้อยละ 55) และอันดับที่สาม คือวิชากฎหมายในชีวิตประจำวัน (ร้อยละ 41) ในเรื่องของการถูกคาดหวังว่าผู้เรียนหรือบัณฑิตมหาวิทยาลัยชีวิตจะต้องเป็นผู้นำชุมชนนั้น ผู้เรียนร้อยละ 78 รับทราบและเห็นด้วย มี 1 ใน 10 คน เท่านั้น ที่ไม่ทราบว่าตนเองถูกคาดหวังให้มีบทบาทมากขึ้นในการเป็นผู้นำชุมชนหรือกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน

สำหรับปัญหาอุปสรรคในการศึกษาเรียนรู้ ผู้ตอบร้อยละ 37 ระบุว่าไม่มีปัญหาอุปสรรคใด ๆ สำหรับผู้ที่ระบุว่ามีปัญหาอุปสรรค ส่วนใหญ่หรือร้อยละ 46 ระบุว่ามีปัญหา รายได้/รายจ่ายในครอบครัว สำหรับความรู้สึกว่าคุ้มค่าหรือไม่คุ้มค่าต่อการเรียนที่มหาวิทยาลัยชีวิตมาระยะเวลาหนึ่งแล้วนั้น ผู้ตอบร้อยละ 97 กล่าวว่า คุ้มค่า และผู้ตอบร้อยละ 97 เช่นเดียวกันที่ระบุว่า มีความมั่นใจที่จะสำเร็จการศึกษาแน่นอน

เมื่อพิจารณาความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยชีวิตในเรื่องของหลักสูตร เนื้อหารายวิชา โครงสร้างการจัดกระบวนการเรียนรู้ ระบบการเข้าเรียน การลงทะเบียน พื้นที่การเรียนรู้ ต้นแบบ สถานที่ศึกษาดูงาน กระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนจนอาจารย์ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอน และที่สำคัญที่สุดในเรื่องของการเปลี่ยนแปลงตนเอง

พบว่า ทุกประเด็นในแต่ละหัวข้อที่ได้กล่าวมานี้ ผู้เรียนระบุว่ามีความพึงพอใจในระดับมากทุกหัวข้อ สำหรับประเด็นที่มีความพึงพอใจมากที่สุดจากการประเมินครั้งนี้คือ ความพึงพอใจในอาจารย์ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในเรื่องที่สอน ส่วนความพึงพอใจที่น้อยที่สุดคือ ค่าใช้จ่ายตลอดหลักสูตรที่พบว่ายังไม่เหมาะสม หรือสูงไป

สรุปประเด็นสำคัญและข้อเสนอแนะ

1) ผู้เรียนจำนวนหนึ่ง ถึงแม้ไม่ใช่ส่วนใหญ่นัก ไม่มีความรู้ หรือรู้น้อยจนถึงปานกลาง เกี่ยวกับชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่ ผู้ที่ยังไม่มีบทบาทใด ๆ ในชุมชนหรือภาคประชาสังคม ตลอดจนผู้ที่ไม่ทราบว่าตนเองถูกคาดหวังให้มีบทบาท หรือเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชุมชน โดยเฉพาะภายหลังสำเร็จการศึกษา นั่นหมายความว่า ยังไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในตัวผู้เรียนและชุมชน สมดังเจตนารมณ์ของมหาวิทยาลัยชีวิต ควรให้ความสำคัญในเรื่องการเพิ่มความเข้มข้นในการสื่อสาร การปลูกฝัง การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ การสร้างประสบการณ์ การเสริมทฤษฎีการสื่อสารเพื่อการเปลี่ยนแปลง หรือการเพิ่มการเรียนรู้เกี่ยวกับการเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงด้วยวิธีการและเทคนิควิธีต่าง ๆ

2) ผู้เรียนจำนวนหนึ่ง ไม่ทราบเกี่ยวกับแนวคิดและปรัชญาของมหาวิทยาลัยชีวิต สะท้อนให้เห็นข้ออ่อนเกี่ยวกับการสื่อสาร การสร้างกระบวนการเรียนรู้ และการเปลี่ยนแปลงตนเองของบางศูนย์การเรียนรู้ ดังนั้น ควรให้ความสำคัญในเรื่องนี้เช่นเดียวกัน และควรมีการตรวจสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องนี้ของอาจารย์ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ที่เข้ามาใหม่ด้วย

3) สองแนวคิดสำคัญสำหรับการศึกษารูปแบบมหาวิทยาลัยชีวิต คือ แนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง และแนวคิดทฤษฎีการสร้างเสริมพลังอำนาจ ที่พบว่า ผู้เรียนจำนวนมากยังไม่เคยได้ยิน ควรให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ให้มากขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเปลี่ยนแปลงตนเองได้อย่างเป็นระบบและมีทิศทาง และสามารถนำมาใช้ในการกำหนดตัวชี้วัดการเปลี่ยนแปลง เพื่อจัดทำระบบการประเมินผลที่สอดคล้องกัน

4) ผู้เรียนมหาวิทยาลัยชีวิต ส่วนใหญ่มีฐานะปานกลางและฐานะที่ค่อนข้างขัดสน บางคนไม่มีที่ดินทำกิน หรือมีทรัพยากรที่จำกัด แต่เข้าเรียนที่มหาวิทยาลัยชีวิตเพื่อต้องการความภาคภูมิใจ ปริญญาบัตร หรือต้องการเพิ่มความมั่นใจในตนเอง เปลี่ยนแปลงตนเองในด้านต่าง ๆ สิ่งที่ต้องส่งเสริม ประการแรกคือ ควรจะต้องสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะการมี

รายได้เพิ่มขึ้นในระหว่างเรียน ควรส่งเสริมศักยภาพความสามารถในการแสวงหาช่องทางต่อยอดจากสิ่งที่เคยทำ สิ่งที่มีอยู่ในครอบครัว หรือในท้องถิ่นของตน สนับสนุนหรือส่งเสริมให้นำทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่รอบตัวมาสร้างหรือพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าและคุณค่า เพื่อให้เกิดรายได้ ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อหาข้อมูลหรือการซื้อขายผ่านตลาดออนไลน์ เมื่อผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงตนเองหรือมีชีวิตที่ดีขึ้นแล้ว ควรส่งเสริมการทำกิจการต่าง ๆ ในชุมชนร่วมกับชุมชน หรือที่เรียกว่า วิสาหกิจชุมชน

5) ผู้เรียนกลุ่มที่มีฐานะค่อนข้างดี หรือ มีหน้าที่การงาน /กิจการ/รายได้ที่มั่นคงแล้ว ควรเน้นการจัดทำแผนด้านการดูแลสุขภาพ และมีการบริหารจัดการเวลาที่มีประสิทธิภาพ คำนึงถึงการทำงาน การพัฒนาตนเองและการใช้ชีวิตที่สมดุลสอดคล้องกัน และสามารถจัดสรรเวลาเพื่อทำประโยชน์ให้กับชุมชน หรือส่งเสริมให้ริเริ่มกลุ่มหรือโครงการที่สามารถทำประโยชน์เพื่อสังคมส่วนรวม

6) การประชาสัมพันธ์แบบ “ปากต่อปาก” ถือเป็นแหล่งข้อมูลหรือการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยชีวิตที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษา ดังนั้น ผู้สื่อสาร ไม่ว่าจะเป็น ผู้เรียน ศิษย์เก่า คณาจารย์ ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ ควรคำนึงถึงการให้ข้อมูลที่ถูกต้อง รวมทั้งควรมีชุดข้อมูลเพื่อการประชาสัมพันธ์หรือการสื่อสารที่ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น เช่น แนวคิดการจัดการเรียนรู้ การเรียนรู้ตลอดชีวิต แนวคิดหรือปรัชญาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงตนเอง ตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงตนเองของผู้เรียนเชิงประจักษ์ การพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง การศึกษาเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง ความสามารถในการเป็นผู้นำชุมชน การศึกษาดูงานในพื้นที่เรียนรู้ที่หลากหลาย การจัดทำแผน 4 แผน การทำโครงการที่สามารถต่อยอดเป็นอาชีพหรือการทำประโยชน์ต่อสังคมได้

7) อาจารย์ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ คือ ปัจจัยที่สำคัญเหนือสิ่งอื่นใดของมหาวิทยาลัยชีวิต ควรมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ให้มีความรู้และประสบการณ์ที่สอดคล้องกับสิ่งที่สอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวคิดและปรัชญาของมหาวิทยาลัยชีวิต และกระบวนการพัฒนาอาจารย์มหาวิทยาลัยชีวิตควรดำเนินไปตลอดเวลา รวมถึงการประเมินศักยภาพและการสร้างเสริมพลังเชิงบวก เพื่อให้อาจารย์ผู้สอนได้เกิดความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเองตลอดเวลา ทั้งในเรื่องการนำความรู้ใหม่ๆ มาใช้สอน การใช้เทคนิคแปลกใหม่ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ความมุ่งมั่นในการทำผลงานวิจัย การเขียนบทความวิชาการ ตลอดจนความสามารถในการวิเคราะห์

วิพากษ์วิจารณ์อย่างสร้างสรรค์ในประเด็นทางวิชาการและการปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาใน “รูปแบบมหาวิทยาลัยชีวิต”

๙๐๖

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ค
บทสรุปผู้บริหาร	จ
บทที่ 1 บทนำ	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
ขอบเขตของการวิจัย	2
วิธีการดำเนินการวิจัย	4
ประโยชน์และผลที่ได้รับ	5
บทที่ 2 คุณลักษณะของผู้เรียนมหาวิทยาลัยชีวิต	7
1. คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	7
2. ข้อค้นพบเกี่ยวกับการศึกษาในมหาวิทยาลัยชีวิต	17
บทที่ 3 ความพึงพอใจของผู้เรียน ต่อการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยชีวิต	35
1. หลักสูตร เนื้อหารายวิชา โครงสร้างการจัดกระบวนการเรียนรู้	37
2. ระบบการเข้าเรียน การลงทะเบียน	38
3. พื้นที่การเรียนรู้ ต้นแบบ สถานที่ศึกษาดูงาน	38
4. กระบวนการเรียนรู้	39
5. อาจารย์ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ (ประจำ / พิเศษ)	40
6. อาจารย์พี่เลี้ยง	41
7. สื่อ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ บรรยากาศในการเรียนรู้	44
8. การเปลี่ยนแปลงตนเอง ครอบครัว และชุมชน	44
บทที่ 4 สรุปผลการวิจัย	47
บทที่ 5 อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	51

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก	56
ก. สรุปคุณลักษณะของผู้ตอบแบบสอบถาม	56
ข. สรุปข้อค้นพบเกี่ยวกับการศึกษาในมหาวิทยาลัยชีวิต	60
ค. ผลคะแนนความพึงพอใจโดยเฉลี่ยของผู้เรียนต่อการจัดการศึกษา	64
ง. แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล	69

สารบัญแผนภาพ

		หน้า
แผนภาพที่ 2-1	ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ	7
แผนภาพที่ 2-2	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามกลุ่มอายุ (คน)	8
แผนภาพที่ 2-3	ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพครอบครัว	8
แผนภาพที่ 2-4	ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพหลัก	9
แผนภาพที่ 2-5	ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการเคยหรือไม่เคยย้ายถิ่น	10
แผนภาพที่ 2-6	ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการเป็นผู้หารายได้หลัก	10
แผนภาพที่ 2-7	ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายได้ต่อเดือน	11
แผนภาพที่ 2-8	ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการจัดทำบัญชีครัวเรือน	11
แผนภาพที่ 2-9	ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความเพียงพอของรายได้	12
แผนภาพที่ 2-10	ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามภาวะหนี้สิน	12
แผนภาพที่ 2-11	ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามมูลค่าหนี้สินที่มีอยู่	13
แผนภาพที่ 2-12	ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามค่าใช้จ่ายที่ทำให้เกิดหนี้สิน	14
แผนภาพที่ 2-13	ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความสามารถในการชำระหนี้สิน	14
แผนภาพที่ 2-14	ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการถือครองที่ดิน	15
แผนภาพที่ 2-15	ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามบทบาทในสังคมหรือชุมชน	16
แผนภาพที่ 2-16	ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับความสัมพันธ์กับคนในชุมชน	16
แผนภาพที่ 2-17	ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับความรู้เกี่ยวกับชุมชน	17
แผนภาพที่ 2-18	ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษาก่อนเข้ามาเรียน	18
แผนภาพที่ 2-19	ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามวิธีการเดินทางมาเรียน	18
แผนภาพที่ 2-20	ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามแหล่งเงินค่าเล่าเรียน	19
แผนภาพที่ 2-21	ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัญหาการจ่ายค่าเล่าเรียน	19
แผนภาพที่ 2-22	ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการตัดสินใจเข้ามาศึกษา	20

สารบัญแนภาพ (ต่อ)

	หน้า
แผนภาพที่ 2-23 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามแหล่งที่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยชีวิต	20
แผนภาพที่ 2-24 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเหตุผลหลักที่ตัดสินใจเข้า ม.ชีวิต	21
แผนภาพที่ 2-25 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเหตุผลส่วนตัวที่ตัดสินใจเข้าเรียน	22
แผนภาพที่ 2-26 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว	22
แผนภาพที่ 2-27 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการทราบปรัชญาแนวคิดของมหาวิทยาลัยชีวิต	23
แผนภาพที่ 2-28 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามจำแนกตามการเคยได้ยินเรื่องการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง	25
แผนภาพที่ 2-29 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการเคยได้ยินแนวคิดการสร้างเสริมพลังอำนาจ	26
แผนภาพที่ 2-30 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการเรียนรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง	28
แผนภาพที่ 2-31 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามประโยชน์ของการทำแผน 4 แผน	30
แผนภาพที่ 2-32 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการถูกคาดหวังความเป็นผู้นำ	31
แผนภาพที่ 2-33 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัญหาอุปสรรคสำคัญ	32
แผนภาพที่ 2-34 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความรู้สึกลึกคั่งต่อการเรียน	32
แผนภาพที่ 2-35 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความมั่นใจต่อการศึกษาจนสำเร็จ	33
แผนภาพที่ 3-1 สรุปคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยต่อบัณฑิตที่เกี่ยวข้องในภาพรวม (คะแนนเต็ม 5 คะแนน)	36
แผนภาพที่ 3-2 คะแนนความพึงพอใจด้านหลักสูตร เนื้อหา รายวิชา และโครงสร้างการจัดกระบวนการเรียนรู้	37
แผนภาพที่ 3-3 คะแนนความพึงพอใจด้านระบบการเข้าเรียนและการลงทะเบียน	38
แผนภาพที่ 3-4 คะแนนความพึงพอใจด้านพื้นที่การเรียนรู้ ต้นแบบ สถานที่ศึกษาดูงาน	39
แผนภาพที่ 3-5 คะแนนความพึงพอใจด้านกระบวนการเรียนรู้	40

สารบัญแผนภาพ (ต่อ)

		หน้า
แผนภาพที่ 3-6	คะแนนความพึงพอใจด้านอาจารย์ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ (ประจำ/พิเศษ)	41
แผนภาพที่ 3-7	คะแนนความพึงพอใจด้านอาจารย์ที่เลี้ยง	42
แผนภาพที่ 3-8	คะแนนความพึงพอใจด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ บรรยากาศในการเรียนรู้	44
แผนภาพที่ 3-9	คะแนนความพึงพอใจด้านการเปลี่ยนแปลงตนเอง ครอบครัว และชุมชน	45

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2-1	
ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามวิชา/กลุ่มวิชา/กิจกรรมที่ชอบ	30

บทที่ 1

บทนำ

โครงการวิจัย ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษาทางเลือกและผลที่เกิดขึ้นในบริบทของสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน ที่มีความตกละหว่างสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน และสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดลนั้น มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญประการหนึ่งคือ เพื่อประเมินและวิเคราะห์ระบบ กลไก และกระบวนการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทางเลือกของมหาวิทยาลัยชีวิตในด้านคุณภาพ และ/หรือ ความพึงพอใจต่อคุณภาพของระบบการบริหารจัดการ และระบบการเรียนการสอนจากมุมมองของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ทั้งอาจารย์ผู้สอนหรือผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ ผู้สำเร็จการศึกษา และผู้เรียนในปัจจุบัน ในรายงานนี้ เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดการศึกษาโดยมหาวิทยาลัยชีวิตว่ามีมากน้อยเพียงใด โดยเฉพาะในปัจจัยหลักที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการจัดการศึกษา คือ หนึ่ง หลักสูตร เนื้อหารายวิชา โครงสร้างการจัดกระบวนการเรียนรู้ สอง ระบบการเข้าเรียน การลงทะเบียนเรียน สาม พื้นที่การเรียนรู้ ต้นแบบ สถานที่ศึกษาดูงาน สี่ กระบวนการเรียนรู้ ห้า อาจารย์ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ หก อาจารย์พี่เลี้ยง เจ็ด สื่อวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ บรรยากาศในการเรียนรู้ และสุดท้ายในเรื่องของการเปลี่ยนแปลงตนเอง ครอบครัว และชุมชน ข้อค้นพบเกี่ยวกับความพึงพอใจในด้านที่มีคะแนนต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับผลคะแนนโดยรวม จะนำมาใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนาในด้านนั้น ๆ ให้ดียิ่งขึ้น ส่วนผลคะแนนความพึงพอใจในด้านที่มีคะแนนสูงเมื่อเปรียบเทียบกับผลคะแนนโดยรวม สามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลในการสื่อสารกับผู้สนใจเข้าศึกษาที่มหาวิทยาลัยชีวิต และเพื่อการประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยชีวิตในภาคสาธารณะ

นอกจากนี้ การวิจัยในครั้งนี้นี้ยังต้องการตอบคำถามต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ด้วย คือ ประการแรก คุณลักษณะทั่วไปของผู้เรียนมหาวิทยาลัยชีวิตเป็นอย่างไร ประการที่สอง ผู้เรียนได้นำสิ่งที่ได้เรียนรู้สำคัญจากมหาวิทยาลัยชีวิต เช่น แผน 4 แผน การจัดทำบัญชีครัวเรือน ไปใช้ในชีวิตประจำวันหรือไม่ อย่างไร ประการที่สาม ความสัมพันธ์กับชุมชนของผู้เรียนเป็นอย่างไร ผู้เรียนมีบทบาทในชุมชน หรือภาคประชาสังคม หรือไม่ อย่างไร ประการที่ 4 เหตุผลหลักหรือ

แรงจูงใจสำคัญในการตัดสินใจเข้าศึกษามหาวิทยาลัยชีวิตของผู้เรียนคืออะไร ประการที่ 5 ความรู้ ความเข้าใจ การให้ความสำคัญต่อแนวคิดที่สำคัญของมหาวิทยาลัยชีวิต เช่น แนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และแนวคิดการสร้างเสริมพลังอำนาจ มีมากน้อยเพียงใด อย่างไร และประการที่ 6 ผู้เรียนมีความรู้สึกว่าคุณค่าและมีความพึงพอใจในการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยชีวิต มากน้อยเพียงใด

การวิจัยเชิงปริมาณเกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนขณะกำลังศึกษาครั้งนี้ สามารถใช้เป็นภาพสะท้อนคุณภาพและประสิทธิผลของการจัดการศึกษาในบริบทของมหาวิทยาลัยชีวิตได้อย่างมีนัยสำคัญ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาวิจัยคุณลักษณะของผู้เรียนมหาวิทยาลัยชีวิต การใช้ความรู้ความสามารถเพื่อพัฒนาตนเอง และผลที่เกิดขึ้นทั้งต่อตนเองและชุมชน
- 2) เพื่อวิเคราะห์วิจัยระดับความพึงพอใจของผู้เรียนต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา และความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจกับคุณลักษณะต่าง ๆ ของผู้เรียน
- 3) เพื่อศึกษาวิจัยการให้ความสำคัญต่อแนวคิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และแนวคิดการสร้างเสริมพลังอำนาจ ในฐานะที่เป็นผู้เรียนเพื่อการเปลี่ยนแปลงตนเอง และการได้รับการสร้างเสริมพลังอำนาจเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

ขอบเขตของการวิจัย

- 1) กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้เรียนมหาวิทยาลัยชีวิตที่เข้าศึกษาเมื่อปีการศึกษา 2558, 2559 และ 2560 จำนวน 606 คน
- 2) ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล เดือนมกราคม – พฤษภาคม พ.ศ. 2561 รวม 5 เดือน
- 3) ความพึงพอใจของผู้เรียนที่วิเคราะห์หรือประเมิน ครอบคลุมด้านต่าง ๆ ดังนี้
 - 3.1) หลักสูตร เนื้อหารายวิชา โครงสร้างการจัดกระบวนการเรียนรู้
 - 3.2) ระบบการเข้าเรียน การลงทะเบียนเรียน

- 3.3) พื้นที่การเรียนรู้ ต้นแบบ สถานที่ศึกษาดูงาน
 - 3.4) กระบวนการเรียนรู้
 - 3.5) อาจารย์ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้
 - 3.6) อาจารย์พี่เลี้ยง
 - 3.7) สื่อ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ และบรรยากาศในการเรียนรู้
 - 3.8) การเปลี่ยนแปลงตนเอง ครอบครัว และชุมชน
- 4) ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย
- 4.1) ตัวแปรอิสระ ได้แก่ หลักสูตร เนื้อหารายวิชา โครงสร้างการจัดกระบวนการเรียนรู้ / ระบบการเข้าเรียน การลงทะเบียนเรียน / พื้นที่การเรียนรู้ ต้นแบบ สถานที่ศึกษาดูงาน / กระบวนการเรียนรู้ / อาจารย์ผู้สอน / สื่อ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ และบรรยากาศในการเรียนรู้ / การเปลี่ยนแปลงตนเอง ครอบครัว และชุมชน
 - 4.2) ตัวแปรตาม ได้แก่ ความพึงพอใจต่อปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา
- 5) นิยามศัพท์เฉพาะ
- 5.1) ความพึงพอใจของผู้เรียนมหาวิทยาลัยชีวิต หมายถึง ระดับของความรู้สึกต่อกิจกรรมหรือปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ที่ได้รับการตอบสนองเมื่อเข้ามาอยู่ในบริบทของมหาวิทยาลัยชีวิต ทั้งนี้อาจขึ้นอยู่กับทัศนคติ ประสบการณ์ การรับรู้ ความคาดหวัง ที่แตกต่างกัน
 - 5.2) ผลคะแนนความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกพึงพอใจมากน้อย ซึ่งวัดได้จากคะแนนการตอบแบบสอบถามในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับระบบการบริหารจัดการและระบบการเรียนการสอนในบริบทของมหาวิทยาลัยชีวิต โดยคะแนนความพึงพอใจ 5 คะแนน หมายถึง มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด คะแนนความพึงพอใจ 4, 3, 2 และ 1 คือ คะแนนความพึงพอใจ มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามลำดับ

วิธีการดำเนินการวิจัย

1) การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยความคิดเห็นและความพึงพอใจนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณที่ใช้เครื่องมือแบบสอบถามกึ่งมีโครงสร้าง (semi-structured questionnaire) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้เรียนปัจจุบันที่เข้าปีการศึกษา 2559-2560 ในทุกศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ต่าง ๆ โดยมีผู้อำนวยการศูนย์หรือเจ้าหน้าที่ประสานงานของศูนย์ เป็นผู้แจกจ่ายแบบสอบถามให้กับนักศึกษาของแต่ละศูนย์ และเก็บรวบรวมส่งให้คณะผู้วิจัยในช่วงการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2561 หรือผู้ตอบแบบสอบถามสามารถส่งกลับคืนได้ด้วยตนเองทางไปรษณีย์ ในกรณีที่ไม่สามารถเดินทางมาพบหรือมาทำแบบสอบถามในวันที่คณะผู้วิจัยเข้าไปในพื้นที่

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษารวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณครั้งนี้ ใช้แบบสอบถามกึ่งโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งผ่านการตรวจทานจากผู้ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องหรือเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ในการทำงานที่มหาวิทยาลัยชีวิตมาเป็นเวลานาน แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ส่วนแรกเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้เรียน ครอบครัว และชุมชน ส่วนที่สอง เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการศึกษาในมหาวิทยาลัยชีวิต ส่วนที่สาม เป็นการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนต่อปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา และส่วนที่สี่ คือ ข้อคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เพื่อให้มหาวิทยาลัยชีวิตบรรลุวิสัยทัศน์และพันธกิจที่กำหนดไว้ได้มากยิ่งขึ้น

3) การวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนการวิเคราะห์และประมวลผล มีดังนี้

- ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล ใช้ค่าความถี่ และค่าร้อยละ
- ความพึงพอใจต่อปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ใช้ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ประโยชน์และผลที่ได้รับ

- 1) ทำให้ทราบคุณลักษณะสำคัญของผู้เรียนมหาวิทยาลัยชีวิต
- 2) ทำให้ทราบถึงระดับความพึงพอใจของผู้เรียนมหาวิทยาลัยชีวิตต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทางเลือกและผลที่เกิดขึ้น
- 3) ทำให้ทราบผลที่เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียนว่าเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่สอดคล้องกับความเชื่อและคุณค่าหลักของมหาวิทยาลัยชีวิตหรือไม่

๙๐๘

บทที่ 2

คุณลักษณะของผู้เรียนมหาวิทยาลัยชีวิต

ในบทนี้นำเสนอผลจากการวิเคราะห์แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกคือ ข้อมูลพื้นฐานหรือข้อค้นพบเกี่ยวกับคุณลักษณะต่าง ๆ ของผู้ตอบแบบสอบถาม อาทิ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ และอื่น ๆ และส่วนที่สองคือ ข้อค้นพบเกี่ยวกับการเข้ามาศึกษาที่มหาวิทยาลัยชีวิต ตลอดจนสิ่งต่าง ๆ ที่ได้ประสบในช่วงระหว่างการศึกษ วิธีการนำเสนออยู่ในรูปของแผนภาพประเภทต่าง ๆ เฉพาะในเรื่องที่สำคัญ ส่วนรายละเอียดอื่น ๆ โปรดดูในภาคผนวก ข.

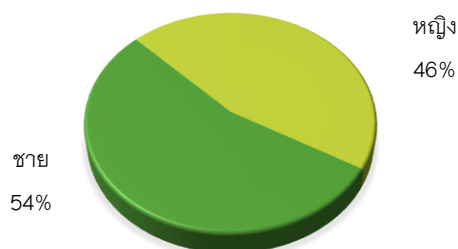
1. คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการเก็บข้อมูลแบบสอบถามจากผู้เรียนได้จำนวน 606 ฉบับ หรือ 606 ราย สามารถสรุปคุณลักษณะผู้ตอบแบบสอบถามได้ดังนี้

1) เพศ

ผู้ตอบส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 54 (จำนวน 329 คน) เป็นเพศหญิงร้อยละ 46 (จำนวน 277 คน)

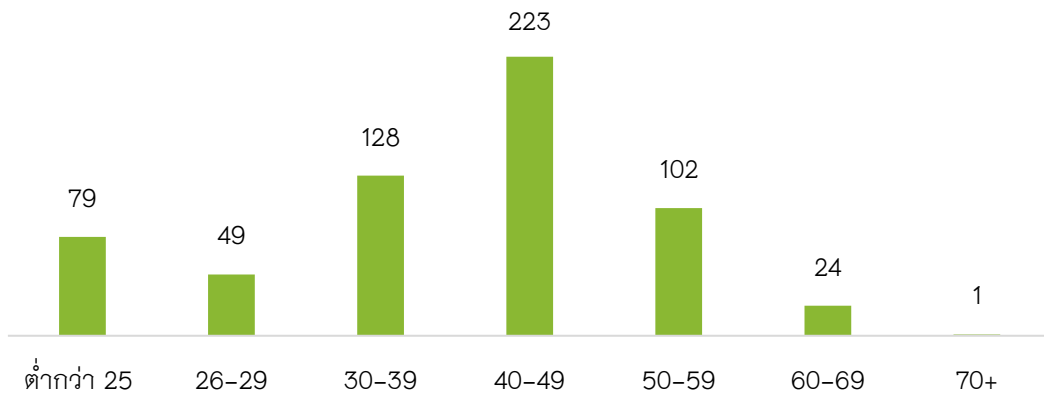
แผนภาพที่ 2-1 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ

2) อายุ

อายุของผู้ตอบ น้อยที่สุดคือ 18 ปี และมากที่สุด คือ 72 ปี เมื่อจัดกลุ่มอายุ พบว่า ผู้ตอบส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 40-49 ปี (ร้อยละ 37 หรือจำนวน 223 คน) รองลงมาคือกลุ่มอายุ 30-39 ปี (ร้อยละ 21 หรือจำนวน 128 คน)

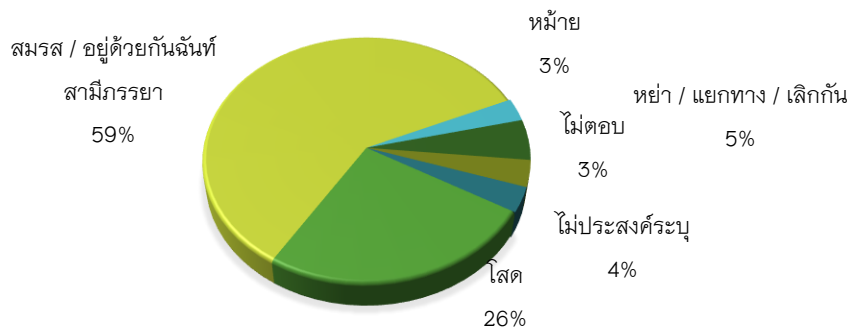
แผนภาพที่ 2-2 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามกลุ่มอายุ (ปี)

3) สถานภาพครอบครัว

เมื่อพิจารณาสถานภาพทางครอบครัวของผู้ตอบ พบว่า ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 59 (จำนวน 360 คน) รองมาคือ มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 26 (จำนวน 155 คน)

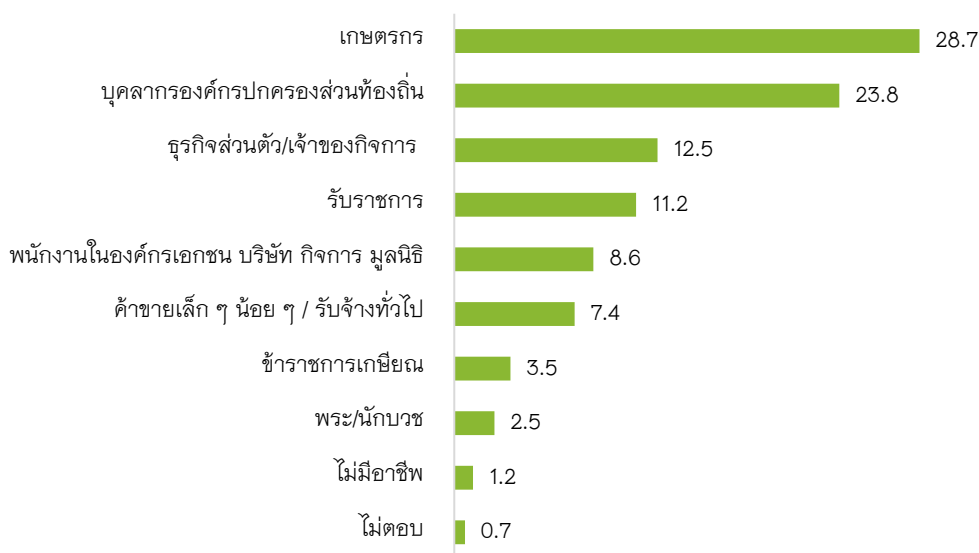
แผนภาพที่ 2-3 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพครอบครัว

4) อาชีพหลัก

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีอาชีพหลักเป็นเกษตรกร คือ มีจำนวน 174 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 29 รองลงมา มีอาชีพเป็นบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีจำนวน 144 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 24 ในขณะที่ ผู้ที่ระบุว่า มีอาชีพธุรกิจส่วนตัวหรือเป็นเจ้าของกิจการก็มีสัดส่วนที่ค่อนข้างสูง หรือคิดเป็นร้อยละ 13 ซึ่งพอ ๆ กับอาชีพรับราชการ (ร้อยละ 11) แต่มีข้อที่น่าสนใจพบว่า มีผู้ที่ระบุว่า ไม่มีอาชีพอยู่ด้วยร้อยละ 1.2

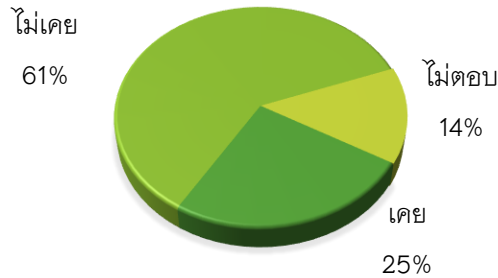
แผนภาพที่ 2-4 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพหลัก

5) การย้ายถิ่นออกเพื่อทำงานนอกพื้นที่ หรือไปต่างประเทศ

สำหรับการย้ายถิ่นออกไปทำงานนอกพื้นที่ หรือไปทำงานต่างประเทศ ผู้ตอบส่วนใหญ่ ร้อยละ 61 (จำนวน 367) ตอบว่า ไม่เคยไปทำงานในถิ่นอื่น ในขณะที่ผู้ที่เคยย้ายถิ่น หรือไปทำงาน หรือประกอบกิจการอื่นใดในท้องถิ่นอื่น ๆ หรือไปต่างประเทศมีอยู่ร้อยละ 25 (จำนวน 154 คน) ซึ่งถือว่าอยู่ในสัดส่วนที่สูงทีเดียว หรือคิดเป็นหนึ่งส่วนสี่ของผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด และที่สำคัญคือ มีผู้ไม่ตอบคำถามนี้ในสัดส่วนที่สูงเช่นกัน หรือสูงถึงร้อยละ 14

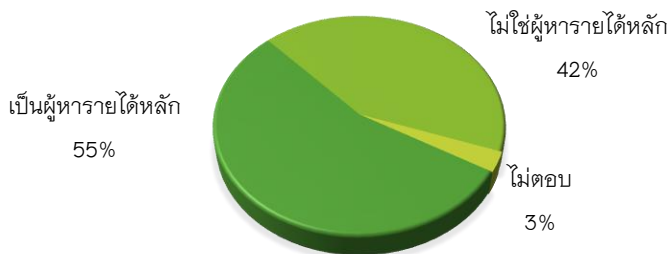
แผนภาพที่ 2-5 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการเคยหรือไม่เคยย้ายถิ่น

6) การเป็นผู้หารายได้หลักให้กับครอบครัว

ในเรื่องการมีบทบาทในการหารายได้ หรือการเป็นผู้หารายได้หลักให้กับครอบครัว พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมากกว่าครึ่ง หรือ ร้อยละ 55 (จำนวน 332 คน) เป็นผู้หารายได้หลักให้กับครอบครัว ในขณะที่ผู้ที่ไม่ใช่ผู้หารายได้หลักมีอยู่ร้อยละ 42 หรือ จำนวน 256 คน แต่ก็ไม่ได้มีความแตกต่างมากนัก

แผนภาพที่ 2-6 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการเป็นผู้หารายได้หลัก

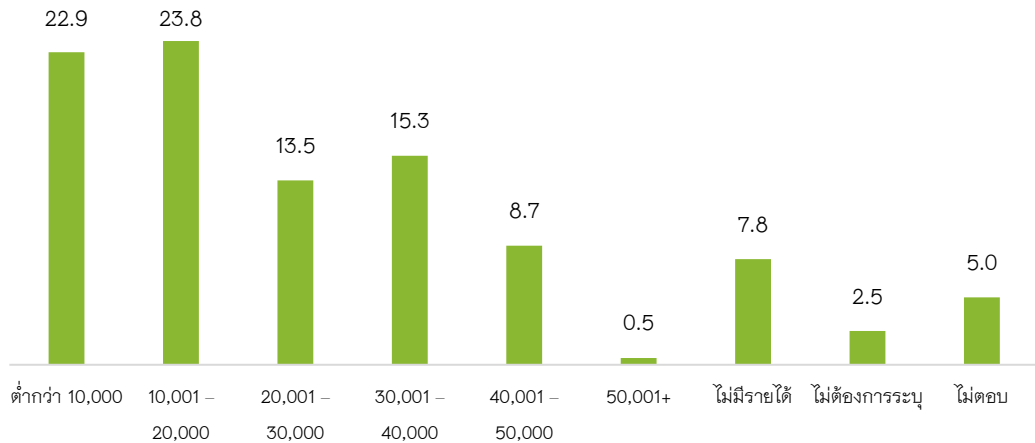

7) รายได้ต่อเดือน

ผู้ตอบแบบสอบถามประมาณร้อยละ 23 (จำนวน 332 คน) มีรายได้ต่อเดือน อยู่ระหว่าง 10,001–20,000 บาท ซึ่งไม่ต่างจากกลุ่มที่ระบุว่ามีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท หรือ มีอยู่ประมาณร้อยละ 22 อาจกล่าวได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามประมาณครึ่งหนึ่งมีฐานะปานกลางไปจนถึงค่อนข้างต่ำ สำหรับอีกกลุ่มหนึ่งคือ กลุ่มที่มีรายได้ระหว่าง 20,001–40,000 บาท รวมแล้วเท่ากับร้อยละ 29 ในขณะที่กลุ่มที่ระบุว่าไม่มีรายได้ ก็มีสูงถึงร้อยละ 8 ซึ่งน่าจะ

ดำรงชีวิตด้วยปัจจัยยังชีพต่าง ๆ ที่มีอยู่ในบ้านและครอบครัว และอาจได้รับการสนับสนุนเงินรายได้เป็นครั้งคราวจากสมาชิกในครอบครัวก็เป็นได้

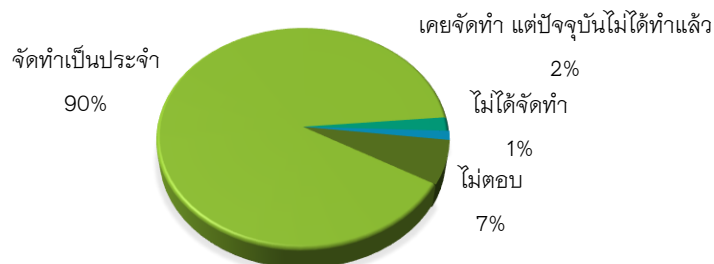
แผนภาพที่ 2-7 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายได้ต่อเดือน (บาท)

8) การจัดทำบัญชีครัวเรือน

สำหรับการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายในแต่ละวัน พบว่า ผู้ตอบส่วนใหญ่ จำนวน 547 คน หรือประมาณร้อยละ 90 ระบุว่า จัดทำเป็นประจำ มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ไม่ได้จัดทำเป็นประจำ เนื่องจากมีรายรับรายจ่ายไม่ต่อเนื่อง

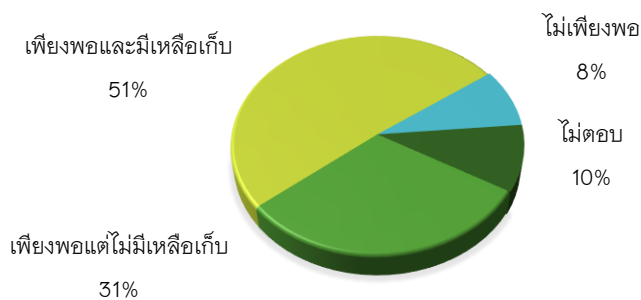
แผนภาพที่ 2-8 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการจัดทำบัญชีครัวเรือน

9) ความเพียงพอของรายได้

ในส่วนของการคำถามเกี่ยวกับรายได้ว่ามีเพียงพอและเหลือเก็บหรือไม่ พบว่า ผู้ตอบมากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 51 หรือ จำนวน 308 คน) ระบุว่าเพียงพอและเหลือเก็บ ในขณะที่มีสูงถึงร้อยละ 31 (จำนวน 187 คน) ที่ระบุว่า มีรายได้พอใช้ แต่ไม่พอเก็บ ซึ่งก็หมายถึงว่า ไม่มีเงินออมไว้เลย นอกจากนี้ ในการศึกษาค้างนี้ พบด้วยว่า สัดส่วนผู้เรียนที่มีรายได้ไม่พอใช้จ่ายในแต่ละเดือน ยังมีสูงถึงร้อยละ 8 (52 คน) และที่สำคัญคือ ผู้เรียนที่ไม่ตอบคำถามนี้ก็มีสูงถึงร้อยละ 10

แผนภาพที่ 2-9 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความเพียงพอของรายได้

10) ภาระหนี้สิน

สำหรับการมีหนี้สินภายในครอบครัว พบว่า ผู้ตอบส่วนใหญ่ร้อยละ 62 (จำนวน 378 คน) ระบุว่าไม่มีหนี้ ส่วนผู้ที่ไม่มีหนี้ มีอยู่ประมาณร้อยละ 23 (จำนวน 138 คน) หรือหนึ่งส่วนสี่ และผู้ที่เคยมีหนี้ แต่ตอนนี้ไม่มีแล้วหรือใช้หนี้หมดแล้ว มีอยู่ร้อยละ 9 (จำนวน 5 คน)

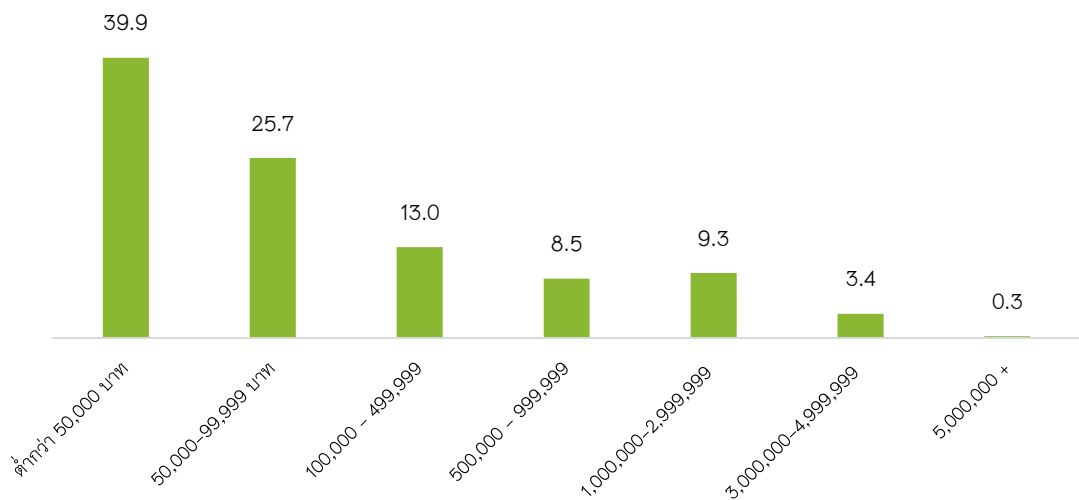
แผนภาพที่ 2-10 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามภาระหนี้สิน

10.1) มูลค่าหนี้สินที่มีอยู่

สำหรับผู้ที่เป็นหนี้ ส่วนใหญ่มีหนี้สินอยู่ระหว่างห้าหมื่นต้นๆ (ร้อยละ 40 หรือจำนวน 151 คน) รองลงมา มีหนี้สินอยู่ระหว่างห้าหมื่นถึงแสนบาท (ร้อยละ 26 จำนวน 97 คน) และที่สำคัญ ผู้เรียนที่ระบุว่าไม่มีหนี้สินสูงกว่าหนึ่งล้านขึ้นไป หรือบางรายสูงถึงกว่าห้าล้านบาทขึ้นไป ก็มีสัดส่วนที่สูง หรือรวมแล้วสูงถึงร้อยละ 13

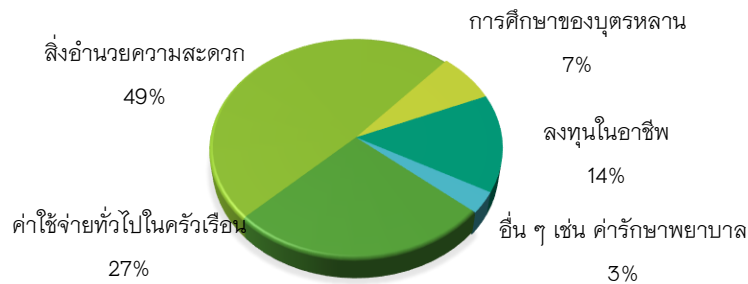
แผนภาพที่ 2-11 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามมูลค่าหนี้สินที่มีอยู่ (บาท)

10.2) ค่าใช้จ่ายที่ทำให้เกิดหนี้สิน

ผู้ที่มีหนี้สิน ส่วนใหญ่ระบุว่า นำมาใช้จ่ายเพื่อซื้อสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นรถยนต์ ซ่อมแซม ต่อเติมบ้าน (ร้อยละ 49 หรือ จำนวน 184 คน) รองลงมานำมาใช้จ่ายเพื่อซื้อสิ่งจำเป็นหรือเป็นค่าใช้จ่ายทั่ว ๆ ไปในครัวเรือนร้อยละ 27 ซึ่งสองกลุ่มนี้รวมแล้วสูงถึงร้อยละ 76 ในขณะที่ผู้ที่ใช้จ่ายเพื่อลงทุนประกอบอาชีพ หรือที่เรียกว่าหนี้ที่ก่อให้เกิดรายได้นั้นมีเพียงร้อยละ 14 และมีข้อน่าสังเกตด้วยว่า ผู้ที่ระบุว่ายืมเงินมาเพื่อใช้จ่ายในการศึกษาของบุตรหลานก็มีสัดส่วนที่สูงถึงร้อยละ 7

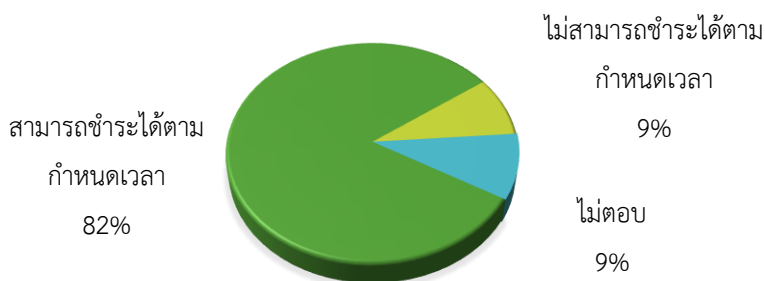
แผนภาพที่ 2-12 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามค่าใช้จ่ายที่ทำให้เกิดหนี้สิน

10.3) ความสามารถในการชำระหนี้สิน

เมื่อพิจารณาการใช้หนี้สิน พบว่า ผู้ตอบที่เป็นหนี้ส่วนใหญ่ สามารถใช้หนี้สินได้ตามกำหนดเวลา (ร้อยละ 82 หรือจำนวน 309 คน) แต่ก็มีผู้ถึงร้อยละ 9 หรือจำนวน 33 คน ที่ระบุว่าไม่สามารถชำระหนี้ได้ตามกำหนดเวลา ซึ่งกลุ่มนี้ควรได้รับความสนใจเป็นพิเศษในประเด็นการจัดทำแผนในการบริหารจัดการทางการเงิน ถ้าผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ทราบข้อมูลลักษณะนี้ของผู้เรียน หรือในกระบวนการเรียนรู้ควรพูดคุยเกี่ยวกับการบริหารจัดการหนี้สินด้วย เพราะถ้าผู้เรียนไปกู้หนี้ยืมสินมา ทั้ง ๆ ที่ทราบดีว่าตนเองไม่มีความสามารถในการชำระหนี้สิน แต่ก็ยังกู้แสดงให้เห็นว่า ประเด็นวิถีคิดของผู้เรียนมีความสำคัญมาก ควรได้รับการสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และมีแผนการบริหารจัดการทางการเงินที่ชัดเจนด้วย

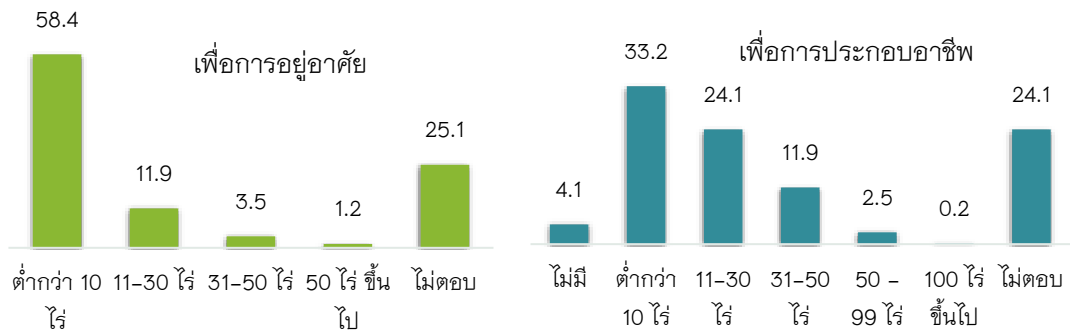
แผนภาพที่ 2-13 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความสามารถในการชำระหนี้สิน

11) การถือครองที่ดิน เพื่อการอยู่อาศัยและเพื่อประกอบอาชีพ

สำหรับทรัพย์สินโดยเฉพาะที่เป็นที่ดินสำหรับการอยู่อาศัยและเพื่อการทำมาหาเลี้ยงชีพพบว่า เกือบร้อยละ 60 (จำนวน 354 คน) มีที่ดินอยู่อาศัยต่ำกว่า 10 ไร่ และสำหรับที่ดินในการทำเกษตรหรือกิจกรรมการผลิตอื่น ๆ พบว่า ร้อยละ 33 (จำนวน 201 คน) ระบุว่า มีต่ำกว่า 10 ไร่ ซึ่งอยู่ในปริมาณหรือขนาดที่พอๆ กับที่ดินสำหรับการอยู่อาศัย และที่สำคัญคือ มีผู้ไม่ตอบคำถามนี้ในสัดส่วนที่สูงมาก หรือประมาณหนึ่งส่วนสี่ที่ไม่ตอบคำถามนี้

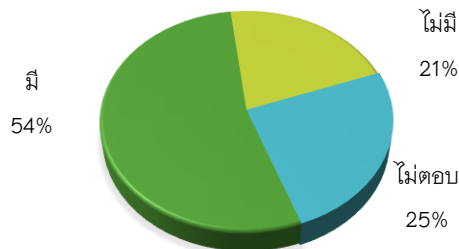
แผนภาพที่ 2-14 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการถือครองที่ดิน

12) บทบาทในชุมชน ภาคประชาสังคม ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับประเทศ

สำหรับการมีบทบาทในชุมชนและภาคประชาสังคม ไม่ว่าจะเป็นตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน กำนัน หรือ สมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือ เป็นส่วนหนึ่งของกรรมการกลุ่มในชุมชน-สังคมประเภทต่าง ๆ พบว่า ผู้ตอบส่วนใหญ่หรือเกินครึ่งระบุว่ามีบทบาทดังกล่าว (ร้อยละ 50 หรือจำนวน 325 คน) ในขณะที่ผู้ที่ระบุว่า ไม่มีส่วนร่วมหรือไม่มีบทบาทใด ๆ ในชุมชนหรือกลุ่มสังคมอื่น ๆ มีสูงถึงร้อยละ 21 และที่สำคัญคือ ผู้เรียนที่ไม่ตอบคำถามข้อนี้ถึงร้อยละ 25 หรือคิดเป็นหนึ่งส่วนสี่ของผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด ดังนั้น ประเด็นนี้จึงมีความสำคัญมากต่อ ม.ชีวิต เพราะ ม.ชีวิตต้องการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีบทบาทในชุมชนหรือสังคม หรือมีความสามารถในการส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ ตั้งแต่เข้ามาเรียน จึงควรพิจารณาข้อมูลนี้ เพื่อประกอบการปรับกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนส่วนใหญ่หรือเกือบทั้งหมดสามารถแสดงบทบาทต่าง ๆ ในชุมชนได้จริง

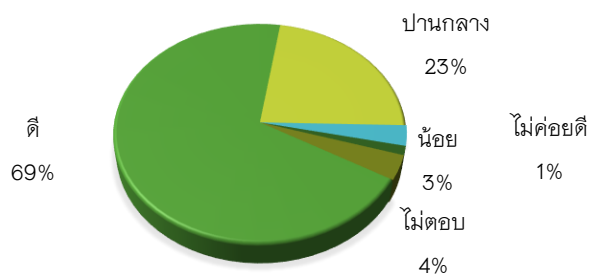
แผนภาพที่ 2-15 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามบทบาทในสังคมหรือชุมชน

13) ความสัมพันธ์กับคนในชุมชน

สำหรับความสัมพันธ์กับคนในชุมชน ผู้เรียนส่วนใหญ่เกือบร้อยละ 70 (จำนวน 419 คน) ระบุว่า มีความสัมพันธ์อันดีกับคนในชุมชน ส่วนผู้ที่มีความสัมพันธ์กับชุมชนในระดับปานกลาง มีอยู่ร้อยละ 23 (จำนวน 139 คน) และพบว่า ผู้ที่มีความสัมพันธ์กับชุมชนไม่ค่อยดี มีอยู่ประมาณร้อยละ 1 เท่านั้น

แผนภาพที่ 2-16 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับความสัมพันธ์กับคนในชุมชน

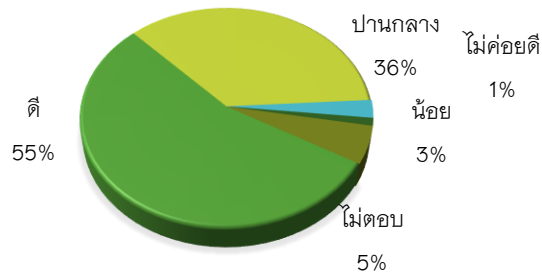

14) ความรู้เกี่ยวกับชุมชนที่อาศัยอยู่

สำหรับความรู้เกี่ยวกับชุมชนที่ผู้เรียนอาศัยอยู่ พบว่าประมาณครึ่งหนึ่ง หรือร้อยละ 55 (ประมาณ 335 คน) ระบุว่ามีความรู้เกี่ยวกับชุมชนอยู่ในระดับดี ร้อยละ 36 (จำนวน 222 คน) มีความรู้เกี่ยวกับชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่ในระดับปานกลาง และมีผู้ตอบร้อยละ 1 (จำนวน 7 คน) ที่ระบุว่า ตนเองมีความรู้เกี่ยวกับชุมชนไม่ค่อยดี ดังนั้น ประเด็นความรู้เกี่ยวกับชุมชนที่ผู้เรียนอาศัยอยู่นี้ ก็มีความสำคัญเช่นกัน ถึงแม้ว่า เกินครึ่งระบุว่าตนเองมีความรู้ในระดับดีก็ตาม แต่นี่

เป็นเพียงการประเมินความรู้ของตนเองในเชิงปริมาณเท่านั้น ยังไม่ได้เป็นการประเมินเชิงคุณภาพ ที่ต้องให้ผู้เรียนอธิบายว่า ที่บอกว่า มีความรู้ในระดับดีนั้นรู้อะไรบ้าง เป็นอย่างไร และที่สำคัญต้องมีการประเมินว่ารู้อย่างเป็นระบบและรู้แบบเชื่อมโยงหรือไม่ด้วย อันที่จริงนั้น ผู้เรียน ม.ชีวิตควรมีความรู้เกี่ยวกับชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ในระดับดีถึงดีมาก และต้องอธิบายได้ อย่างเป็นระบบ บางทีการใช้หนังสือวิถีชุมชน ที่อธิบายเรื่องเครื่องมือ 7 ชิ้นในการศึกษาชุมชน ของ นพ.โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ ก็อาจจะเป็นประโยชน์ เพราะสามารถช่วยให้เข้าถึงความเป็นจริงในชุมชนได้อย่างครอบคลุม ลึกซึ้ง เป็นองค์รวม และสามารถสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้วยการใชแผนที่เดินดิน เป็นต้น

แผนภาพที่ 2-17 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับความรู้เกี่ยวกับชุมชน

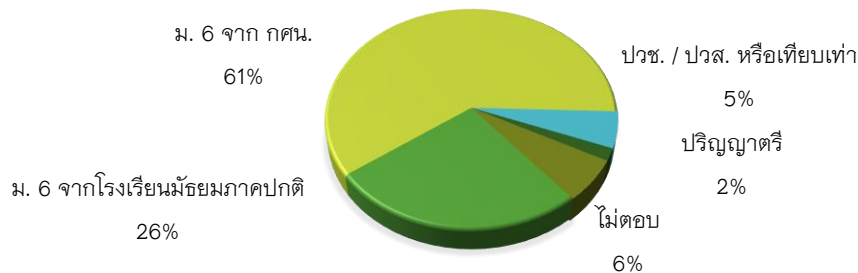
2. ข้อค้นพบเกี่ยวกับการศึกษาในมหาวิทยาลัยชีวิต

ในส่วนนี้ อธิบายถึงประสบการณ์การมาเรียนที่มหาวิทยาลัยชีวิต ตั้งแต่วิธีการเดินทางมา เรียน ค่าใช้จ่าย การตัดสินใจ การได้รับข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนความมั่นใจว่าจะสำเร็จ การศึกษาตามกำหนดหรือไม่

1) ระดับการศึกษาก่อนเข้าศึกษาที่มหาวิทยาลัยชีวิต

ผู้ตอบส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 61 (จำนวน 366 คน) ก่อนมาเรียนต่อที่มหาวิทยาลัยชีวิตนั้น จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมาจากการศึกษานอกระบบโรงเรียน (กศน.) รองลงมา ร้อยละ 29 (จำนวน 159 คน) จบจากโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายภาคปกติ

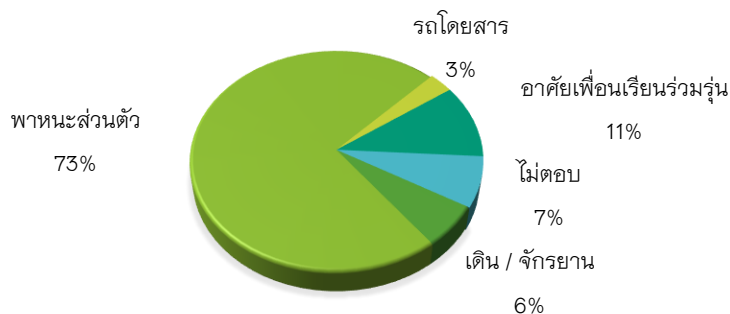
แผนภาพที่ 2-18 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษาก่อนเข้ามาเรียน

2) วิธีการเดินทางมาเรียน

เมื่อมาเรียนที่มหาวิทยาลัยชีวิต ผู้ตอบส่วนใหญ่เดินทางมาเรียนโดยพาหนะส่วนตัว (ร้อยละ 73 หรือจำนวน 442 คน) นอกนั้นระบุว่า เดินทางมาโดยอาศัยรถของเพื่อนเรียนร่วมรุ่น (ร้อยละ 11 หรือ จำนวน 65 คน) ใช้วิธีเดิน/จักรยาน (ร้อยละ 6 หรือ จำนวน 38 คน) และรถโดยสาร (ร้อยละ 3 หรือ จำนวน 18 คน) ตามลำดับ

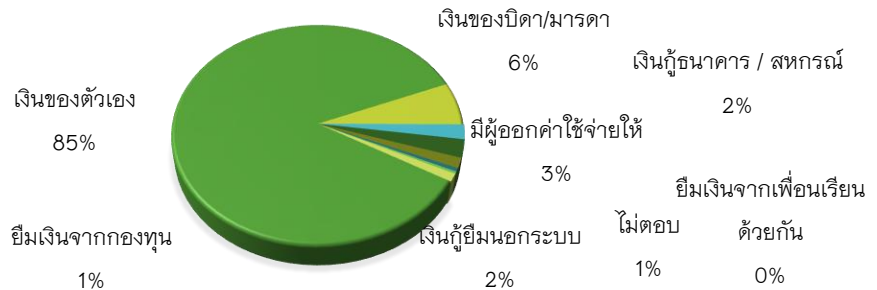
แผนภาพที่ 2-19 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามวิธีการเดินทางมาเรียน

3) แหล่งเงินค่าเล่าเรียน

ด้านค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งค่าเล่าเรียน ผู้ตอบส่วนใหญ่ใช้เงินเก็บของตัวเองจ่ายเป็นค่าเล่าเรียน (ร้อยละ 85 หรือ จำนวน 518 คน) รองลงมา ใช้เงินบิดามารดาเป็นค่าเล่าเรียน (ร้อยละ 6 หรือ จำนวน 38 คน) ที่สำคัญคือ มีอยู่ประมาณร้อยละ 2 ที่ระบุว่า ใช้เงินกู้ยืมกระบบในการส่งเสียตัวเองเรียน

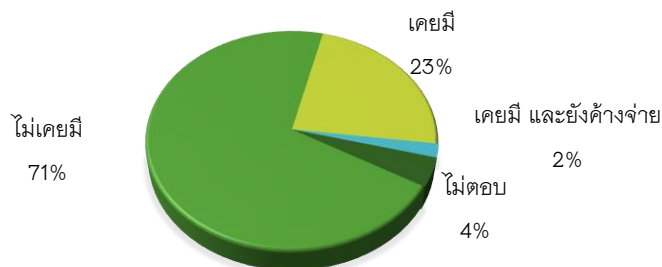
แผนภาพที่ 2-20 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามแหล่งเงินค่าเล่าเรียน

4) ปัญหาการจ่ายค่าเล่าเรียน

เมื่อสอบถามถึงปัญหาการจ่ายค่าเล่าเรียน ส่วนใหญ่ตอบว่าไม่มีปัญหา (ร้อยละ 71 หรือจำนวน 427 คน) ส่วนที่มีปัญหาเรื่องการจ่ายค่าเล่าเรียน เช่น ล่าช้า หรือไม่มีจ่ายเมื่อถึงกำหนดเวลาลงทะเบียน ซึ่งจนถึงปัจจุบันก็ยังคงค้างจ่ายอยู่ มีผู้ตอบร้อยละ 2 (จำนวน 12 คน) สำหรับผู้ที่เคยมีปัญหาเรื่องการจ่ายค่าเล่าเรียน แต่ปัจจุบันไม่มีแล้ว มีอยู่ร้อยละ 23 (จำนวน 141 คน) ซึ่งก็น่าสนใจว่า ใช้วิธีการในการจัดการปัญหานี้อย่างไร เพราะนี่คือประเด็นการบริหารจัดการทางการเงินที่เชื่อมกับเรื่องการจัดทำแผนการเงิน ซึ่งอาจจะเป็นไปได้ว่า ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการได้รับคำแนะนำที่ดีจากอาจารย์ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ หรืออาจารย์ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้นำเรื่องนี้มาเป็นประเด็นในการส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงตนเองของผู้เรียนก็ได้

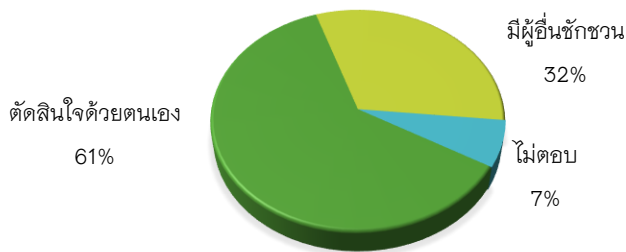
แผนภาพที่ 2-21 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัญหาการจ่ายค่าเล่าเรียน

5) การตัดสินใจเข้ามศึกษา

ในการตัดสินใจมาเรียนที่มหาวิทยาลัยชีวิต ผู้ตอบส่วนใหญ่ตัดสินใจที่จะเข้าเรียนด้วยตนเอง โดยไม่มีใครชักชวน (ร้อยละ 61 หรือ จำนวน 373 คน) ส่วนผู้ที่สมัครเข้าเรียนตามคำชักชวนของผู้อื่นมีอยู่ร้อยละ 32 (จำนวน 192 คน) ซึ่งก็ถือว่าสูง หรือประมาณหนึ่งในสามของผู้เรียนที่ตอบแบบสอบถาม ซึ่งแสดงว่าคนอื่น ๆ โดยเฉพาะเพื่อน บัณฑิตที่เคยเรียนที่นี่ คนในครอบครัว ญาติพี่น้อง อาจารย์ ฯลฯ ยังคงมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจมาเรียนของผู้เรียน ม.ชีวิต

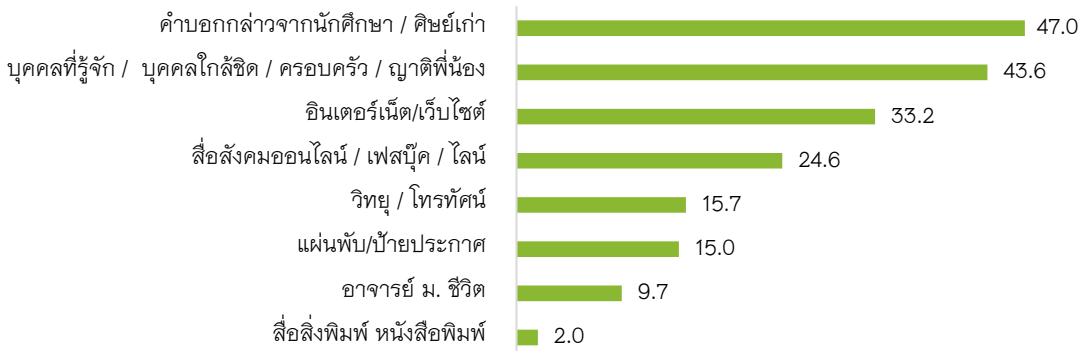
แผนภาพที่ 2-22 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการตัดสินใจเข้ามศึกษา

6) แหล่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยชีวิต

เมื่อสอบถามเกี่ยวกับการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยชีวิตว่ามาจากแหล่งใด ผู้ตอบเกือบครึ่งหนึ่ง หรือกว่าร้อยละ 47 (จำนวน 285 คน) ระบุว่า ได้รับข้อมูลข่าวสารมาจากคำบอกกล่าวของนักศึกษาหรือศิษย์เก่า รองลงมาได้รับจากบุคคลที่รู้จัก อาทิ ครอบครัว เพื่อน หรือญาติพี่น้อง (ร้อยละ 44 หรือ จำนวน 264 คน)

แผนภาพที่ 2-23 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามแหล่งที่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยชีวิต

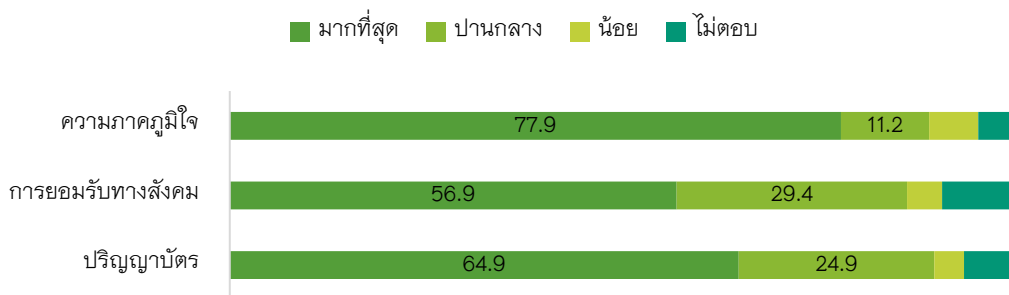
ผลการวิจัย ติดตามและประเมินผล

การจัดการศึกษาทางเลือกและผลที่เกิดขึ้นในบริบทของสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน

7) เหตุผลหลักที่ตัดสินใจเข้าศึกษามหาวิทยาลัยชีวิต

จากการสอบถามถึงเหตุผลการตัดสินใจเข้าศึกษาที่มหาวิทยาลัยชีวิต 3 เหตุผลแรก คือ ความต้องการปริญญาบัตร ความต้องการได้รับการยอมรับ และความภาคภูมิใจ เหตุผลใดสำคัญต่อผู้ตอบมากที่สุด ผลปรากฏว่า เหตุผลด้านความภาคภูมิใจมีความสำคัญต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาที่มหาวิทยาลัยชีวิตมากที่สุด (ร้อยละ 78 หรือจำนวน (472 คน) รองลงมาเป็น เหตุผลด้านความต้องการปริญญาบัตร (ร้อยละ 65 หรือจำนวน 393 คน)

แผนภาพที่ 2-24 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเหตุผลหลักที่ตัดสินใจเข้า ม.ชีวิต

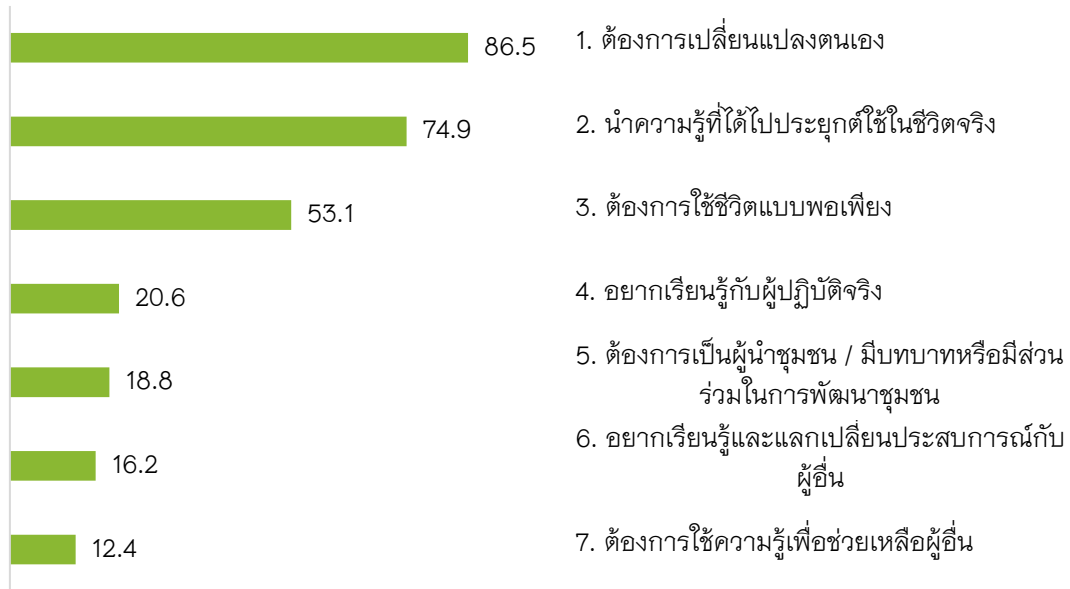

8) เหตุผลหลักที่ท่านตัดสินใจเข้าศึกษามหาวิทยาลัยชีวิต

นอกเหนือจาก 3 เหตุผลข้างต้น

นอกเหนือจากสามเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คือ ด้านความภาคภูมิใจ ความต้องการใบปริญญา และความต้องการได้รับการยอมรับแล้ว มีเหตุผลอื่นใดอีกบ้างที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจเข้าศึกษา ผู้ตอบประมาณร้อยละ 87 (จำนวน 524 คน) ระบุว่า ต้องการเปลี่ยนแปลงตนเอง รองลงมา ต้องการนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง (ร้อยละ 74.9 หรือจำนวน 454 คน) และที่สำคัญคือ มีถึงร้อยละ 12.4 ที่ระบุว่า ต้องการนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการช่วยเหลือผู้อื่น

แผนภาพที่ 2-25 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเหตุผลส่วนตัวที่ตัดสินใจเข้าเรียน

9) การสนับสนุนของครอบครัว

สำหรับการได้รับแรงสนับสนุนจากครอบครัวในเรื่องการเรียนที่มหาวิทยาลัยชีวิต ผู้ตอบส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 90 (จำนวน 545 คน) ระบุว่า ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวเป็นอย่างดี มีบ้างที่ในตอนแรก ไม่เห็นด้วยหรือไม่สนับสนุน แต่ต่อมาสักระยะหนึ่งก็หันมาสนับสนุน (ร้อยละ 2.5 หรือ จำนวน 15 คน) ส่วนผู้ที่ระบุว่าครอบครัวไม่สนับสนุนเลย มีอยู่ร้อยละ 2 (จำนวน 12 คน)

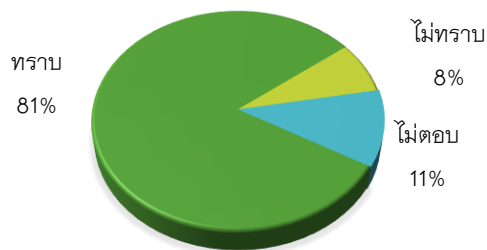
แผนภาพที่ 2-26 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว

10) การทราบปรัชญาและแนวคิดของมหาวิทยาลัยชีวิต

สำหรับปรัชญาหรือแนวคิดหลักของมหาวิทยาลัยชีวิตที่ผู้เรียนควรรับทราบ พบว่า ผู้ตอบส่วนใหญ่หรือร้อยละ 81 (จำนวน 492 คน) ตอบว่า รับทราบเป็นอย่างดี แต่ก็มีถึงร้อยละ 8 (จำนวน 46 คน) ที่ระบุว่า ไม่ทราบแนวคิดหรือปรัชญาของมหาวิทยาลัย ซึ่งประเด็นนี้สำคัญมาก ถึงแม้จะดูเหมือนเป็นคนจำนวนน้อยก็ตาม แต่ก็มีนัยสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงตนเองตามแนวคิดและปรัชญา เพราะถ้าไม่ทราบแนวคิดและปรัชญา ก็หมายถึงว่า จะเป็นการเรียนแบบไม่มีเป้าหมาย ไม่มีทิศทาง ซึ่งปัญหานี้อาจเกิดจากหลายสาเหตุด้วยกัน เช่น อาจเข้ามาเรียนภายหลังหรือหลังจากคนอื่น ๆ หรือ ศูนย์การเรียนรู้นั้น ๆ ไม่ได้มีการสื่อสารเรื่องนี้ให้ชัดเจนตั้งแต่แรก จึงควรให้ความสำคัญกับประเด็นนี้ หรือมีความเข้มงวดให้มากขึ้น ต้องมีการตรวจสอบเรื่องนี้อยู่ตลอดเวลา เพื่อป้องกันการสูญเปล่าและการเสียเปรียบของผู้เรียนที่ไม่ทราบเรื่องนี้ เมื่อเปรียบเทียบกับคนอื่น ๆ ที่ทราบและสามารถเปลี่ยนแปลงตนเองเพื่อบรรลุสู่เป้าหมายที่ชัดเจนในการดำรงชีวิตอยู่อย่างมีคุณค่าและศักดิ์ศรีในท้องถิ่นของตน

แผนภาพที่ 2-27 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการทราบปรัชญา
แนวคิดของมหาวิทยาลัยชีวิต

ตัวอย่างคำตอบที่ผู้ตอบระบุว่ารับทราบ เช่น

“เอาชีวิตเป็นตัวตั้ง เอาชุมชนท้องถิ่นเป็นฐานและเป็นทุน”

“ปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง”

“อยู่ดี กินดี อยู่อย่างมีศักดิ์ศรี”

“พัฒนาตนเอง ชุมชน อาชีพ”

“รูปแบบหนึ่งของการเรียนรู้ ซึ่งเอาชีวิตเป็นเนื้อหา”

❧ ผลการวิจัย ติดตามและประเมินผล ❧

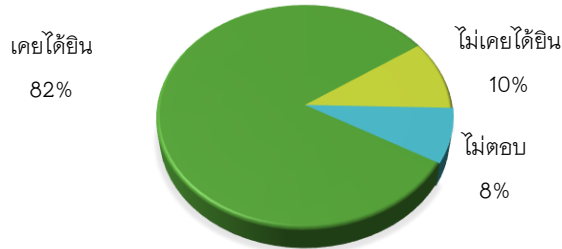
การจัดการศึกษาทางเลือกและผลที่เกิดขึ้นในบริบทของสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน

“เรียนรู้เพื่อพัฒนาชีวิตตนเองและสังคมชุมชน”
 “เอาตัวเองเป็นที่ตั้ง เอาชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ และนำไปพัฒนาตัวเองและ
 ชุมชน และอยู่อย่างมีศักดิ์ศรี มีกิน มีใช้”
 “เรียนรู้อย่างมีศักดิ์ศรี มีกิน มีใช้ในท้องถิ่นของตนเอง เอาตัวเองเป็นที่ตั้ง
 ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้”
 “การศึกษาโดยเอาชีวิตเป็นตัวตั้ง และนำไปพัฒนาและใช้จริงในชุมชน และ
 แหล่งเรียนรู้”
 “อยู่อย่างพอเพียง”
 “การเรียนรู้ที่ยึดชีวิตเป็นตัวตั้งไม่ได้ยึดหลักสูตร”
 “ปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง เรียนรู้สู่การพึ่งตนเอง”
 “มีการเรียนการสอนเฉพาะเสาร์ อาทิตย์ และเรียนใกล้บ้าน”
 “หลักคิด หลักอ่านในการดำเนินชีวิต”
 “สามารถเรียนอย่างมีศักดิ์ศรี และพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน”
 “พัฒนาชีวิตตนเองให้ประสบผลสำเร็จกว่าที่เป็นอยู่ ได้พึ่งพิงตนเอง”
 “นักศึกษามหาวิทยาลัยชีวิตอยู่อย่างมีศักดิ์ เป็นหลักให้ประชา เรียนแล้วได้
 สองปริญญา พัฒนาตนเองและชุมชน”
 “เรียนรู้ นำความรู้สู่ชุมชน”
 ฯลฯ

11) แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง

สำหรับแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง ผู้ตอบส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 82 (จำนวน 497 คน) เคยได้ยินได้ฟังหรือรู้จักแนวคิดดังกล่าว แต่ก็มีผู้ระบุว่า ไม่เคยได้ยินได้ฟังหรือรู้จักถึงร้อยละ 10 (จำนวน 61 คน) ซึ่งประเด็นนี้ก็สำคัญมากเช่นกัน เพราะที่จริงแล้ว ทุกศูนย์การเรียนรู้หรืออาจารย์ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ควรมีความรู้ความเข้าใจแนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงได้เร็วขึ้น ชัดเจนขึ้น และมีฐานวิชาการรองรับ

แผนภาพที่ 2-28 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามจำแนกตามการเคยได้ยิน
เรื่องการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง

สำหรับตัวอย่างคำตอบที่ผู้ตอบระบุว่าเคยได้ยินหรือทราบความหมาย มีดังนี้

“กระบวนการทำให้คนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากเดิม ไปสู่พฤติกรรมใหม่
ที่ดีกว่าเดิม”

“ทำวันนี้ให้ดีกว่าที่ผ่านมา ในสภาพหน้าต้องมีชีวิตที่ดี และพัฒนาอาชีพ
ตนเองให้ดีที่สุด”

“วิสัยทัศน์มองโลกกว้างไกล ตนเอง ชุมชน”

“การแลกเปลี่ยนวิถีชีวิตซึ่งกันและกัน”

“นำความรู้การปฏิบัติมาพัฒนา”

“เพิ่มศักยภาพของตัวเอง”

“มีความรู้เพื่อพัฒนาตนเองไปในทางที่ดีขึ้น ทำให้อยู่ดีกินดี”

“มาเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองและครอบครัวให้ดีขึ้น”

“การที่เรียนแล้วจะต้องพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น”

“เรียนรู้และนำไปปฏิบัติต่อตนเองและสังคมไปสู่การพัฒนาเปลี่ยนแปลง”

“เรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงตัวเองไปในทางที่ดี”

“เมื่อเรียนจึงรู้ เมื่อรู้จะได้นำมาเปลี่ยนแปลง”

“การพัฒนาตนเอง และชุมชนอย่างมีคุณภาพในการดำเนินชีวิต”

“เปลี่ยนแปลงชีวิต ให้อยู่ดี มีสุข”

“เพื่อพัฒนาตนเอง และเปลี่ยนแปลงตนเอง

“เรียนแล้วเปลี่ยนแปลงชีวิตให้ดีขึ้น และเปลี่ยนแปลงชุมชนให้เข้มแข็งดีขึ้น
ตามมา”

“เรียนแล้วชีวิตเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น”

“ต้องการใช้ชีวิตพอเพียง เรียนจริง ปฏิบัติจริง”

“เรียนแล้วสามารถนำกลับไปใช้ได้และทำในสิ่งที่เรายังไม่เคยลงมือทำ”

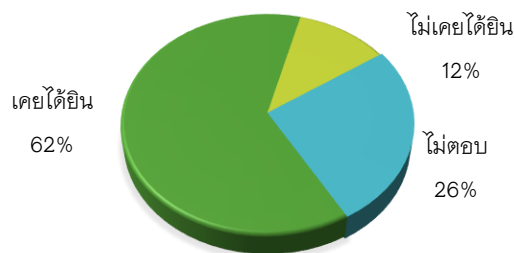
“เปลี่ยนแปลงในด้านฐานะและสภาพแวดล้อม”

ฯลฯ

12) แนวคิดทฤษฎีการสร้างเสริมพลังอำนาจ

ส่วนการได้เรียนรู้หรือได้ยินเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีการสร้างเสริมพลังอำนาจ พบว่า ผู้ตอบส่วนใหญ่ ระบุว่า เคยได้ยิน (ร้อยละ 62 หรือจำนวน 378 คน) ส่วนผู้ที่ไม่เคยได้ยินมีร้อยละ 12 (จำนวน 69 คน)

แผนภาพที่ 2-29 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการเคยได้ยินแนวคิด
การสร้างเสริมพลังอำนาจ

สำหรับตัวอย่างคำตอบที่ผู้ตอบระบุว่าเคยได้ยินหรือทราบความหมาย มีดังนี้

“วิธีกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมของคน”

“การผลักดันเสริมสร้างความสามารถของบุคคล ในการควบคุมปัจจัยต่าง ๆ”

“ความรู้ที่รู้จริง ทำได้จริง เป็นรูปธรรม”

“การช่วยเหลือในชุมชนและสังคมที่เคยอยู่”

“มีความสามารถ ลักษณะเฉพาะอาชีพ”

“การเพิ่มความรู้ให้กับตนเอง”

✎ ผลการวิจัย ติดตามและประเมินผล ✎

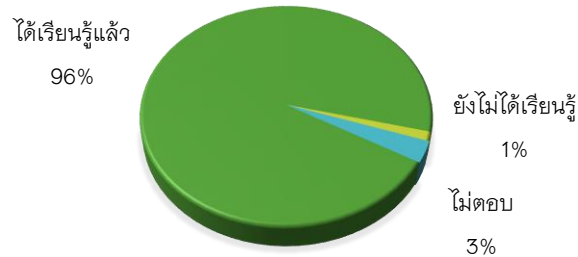
การจัดการศึกษาทางเลือกและผลที่เกิดขึ้นในบริบทของสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน

- “พลังในความคิดที่ดี สร้างสิ่งดี ๆ ให้บุคคลอื่นเชื่อถือได้”
- “การเพิ่มความรู้ให้กับตัวเอง”
- “มีการสร้างอำนาจให้มากขึ้นในด้านต่าง ๆ”
- “การเรียนรู้ทำให้มีพลังอำนาจมากขึ้น”
- “เสริมสร้างศักยภาพของผู้นำ หรือของตนเองสามารถทำบทบาทหน้าที่ให้
ผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชา”
- “การพัฒนาในสิ่งที่มีอยู่ และนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด”
- “สร้างเสริมความมั่นใจ ความเป็นผู้นำให้เป็นตัวเอง และในสังคมเป็นที่
ยอมรับ”
- “มีความเชื่อมั่นสูง”
- “การมีส่วนร่วม”
- “ทำให้มีพลังในการทำงานกับชุมชน”
- “การสร้างเสริมพลังมวลชน”
- “เสริมสร้างภูมิคุ้มกันด้วยการพัฒนาชีวิตและครอบครัวให้ดีกว่าผู้อื่น”
- “มีเป้าหมายมีพลังในสิ่งที่ทำอย่างตั้งใจ”
- “แรงผลักดันภายในบุคคลหรือความสามารถของคนทำให้เกิด ให้มี”
- “กล้าทำในสิ่งที่ถูกต้อง และแก้ไขเหตุการณ์ได้”
- “การรวมตัวของกลุ่มองค์กร ผลผลิต การแปรรูป เพื่อการต่อช่องทาง
การค้า” ฯลฯ

13) การเรียนรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

ส่วนในเรื่องการเรียนรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งถือว่าเป็นอีกหนึ่งแนวคิดและการปฏิบัติที่สำคัญที่ผู้เรียนมหาวิทยาลัยชีวิตควรเรียนรู้ ผลปรากฏว่า เกือบทุกคนตอบว่าได้เรียนรู้แล้ว (ร้อยละ 96 หรือ จำนวน 579 คน) มีเพียงร้อยละ 1 หรือแค่ 8 คน เท่านั้นที่ยังไม่ได้เรียนรู้

แผนภาพที่ 2-30 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการเรียนรู้
เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

สำหรับตัวอย่างคำตอบที่ผู้ตอบระบุว่าเคยได้ยินหรือทราบความหมาย มีดังนี้

- “พอประมาณ มีเหตุผล สร้างภูมิคุ้มกันที่ดี”
- “แนวทางการพัฒนานำไปสู่ความรู้ในการพึ่งตนเองได้ โดยอาศัยความพอประมาณมีเหตุผลและสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีแก่ครอบครัว”
- “ทำกิน ทำใช้”
- “ปรัชญาของ ร.9 เศรษฐกิจที่มีภูมิคุ้มกัน”
- “พอกินพอใช้ รู้จักพอประมาณ และมีเหตุผล”
- “อยู่แบบพอเพียงใน 3 ห่วง 2 เงื่อนไข”
- “การอยู่ดีกินดีอย่างพอดี พอประมาณ อย่างมีความสุข”
- “พอกิน พอใช้ พอประมาณมีเหตุผล ภูมิคุ้มกัน”
- “การอยู่อย่างพอกิน พอใช้ พอประมาณ”
- “พอกิน พอใช้ ตามเศรษฐกิจพอเพียง”
- “กินอยู่อย่างพอเพียง พอประมาณ มีเหตุ มีผล พึ่งตนเองได้”
- “ทำกิน ทำใช้ด้วยตัวเอง ปลูกผักเลี้ยงสัตว์ไว้กินเอง เหลือขายเพื่อนำเงินมาใช้จ่ายในครัวเรือน”
- “คือการพึ่งตนเองโดยอาศัยหลักความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน”
- “ความพอเพียงรู้จักทำ รู้จักใช้จ่าย มีคุณธรรม”
- “คือการรู้จักพอประมาณ มีเหตุมีผล”

✎ ผลการวิจัย ติดตามและประเมินผล ✎

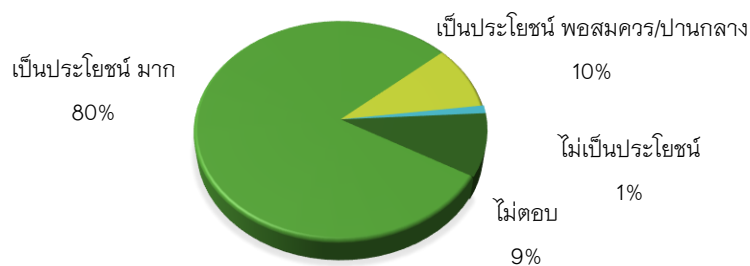
การจัดการศึกษาทางเลือกและผลที่เกิดขึ้นในบริบทของสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน

“การพอใจในสิ่งที่เป็นอยู่ ไม่โลภ”
 “ทำกินแบบพออยู่ พอกิน”
 “ทำกิน ทำใช้ภายในครัวเรือน”
 “การทำกิน ทำใช้เอง การประหยัด อดออม”
 “เหลือกินเหลือใช้”
 “การทำกิน ทำใช้เอง”
 “เศรษฐกิจพอเพียง”
 “ยังไม่ได้เรียนรู้ เพราะเพิ่งมาศึกษา”
 “หลักการดำเนินชีวิตที่ใช้เหตุผล รู้จักประมาณตน รู้จักหลักคิด”
 “พออยู่ พอกิน พอใช้ เหลือเก็บจากอาชีพที่ทำอยู่”
 “การพึ่งพาตนเองและปรับเปลี่ยนชีวิต”
 “การปรับใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า การเลี้ยงตนเองได้ด้วยอาชีพที่
 สุจริต”
 “รู้ใช้ รู้จักจ่าย ปลูกพืชไว้กินเอง”
 “พอกินพออยู่ พอใช้ พอใจในสิ่งที่มีอย่างพึงพอใจ”
 “พออยู่ พอมี พอใช้”
 “อยู่อย่างพอเพียง”
 “ความเป็นอยู่ที่พอมี พอกิน”
 “พอมี พอกินตามสถานะตนเอง”
 “ความพอดี พอกิน หรือขาย และค่อยแบ่งปัน”
 “การช่วยเหลือตนเองและมีโครงการตัวเอง”
 “ใช้และทำให้เพียงพอ และเหลือเก็บ”
 “รู้จักใช้จ่าย ได้สมดุลระหว่างรายรับกับรายจ่าย”
 “มีกิน มีใช้อย่างยั่งยืน ไม่เดือดร้อน ให้รู้จักทำ รู้จักกิน รู้จักใช้ เพื่อการไป
 ปฏิบัติใช้ได้จริง ได้ผลในการเรียนในชีวิตจริง”
 “อยู่แบบพอกิน พอใช้ ประหยัดตาม ร.9”
 ฯลฯ

14) ประโยชน์ของการทำแผน 4 แผน

ส่วนในเรื่องการทำแผน 4 แผน คือ แผนชีวิต แผนอาชีพ แผนการเงิน และแผนสุขภาพ ผู้ตอบร้อยละ 80 (จำนวน 486) เห็นว่าเป็นประโยชน์มาก มีเพียงร้อยละ 10 (จำนวน 57 คน) เท่านั้น ที่เห็นว่าเป็นประโยชน์ปานกลาง ในขณะที่ผู้ตอบร้อยละ 1 (จำนวน 7 คน) ที่เห็นว่าไม่เป็นประโยชน์

แผนภาพที่ 2-31 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามประโยชน์ของการทำแผน 4 แผน

15) วิชา/กลุ่มวิชา/กิจกรรม ที่ชอบหรือประทับใจ

สำหรับกลุ่มวิชา รายวิชา หรือกิจกรรมที่ผู้ตอบรู้สึกชอบหรือประทับใจ อันดับแรกสุดคือ วิชาการรู้จักตนเองและการเปลี่ยนแปลงตน วิชาที่ชอบอันดับที่สองคือ วิชาการพัฒนาชีวิต และอันดับที่สาม คือ วิชากฎหมายในชีวิตประจำวัน

ตารางที่ 2-1 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามวิชา / กลุ่มวิชา / กิจกรรมที่ชอบ

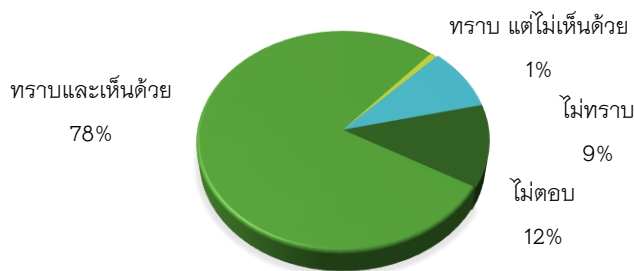
วิชาที่ประทับใจ	จำนวน	ร้อยละ
อันดับ 1 การรู้จักตนเองและการเปลี่ยนแปลงตน	428	70.5
อันดับ 2 การพัฒนาชีวิต	338	55.7
อันดับ 3 กฎหมายในชีวิตประจำวัน	248	40.8
อันดับ 4 กิจกรรมการเรียนรู้รวม ครป.	235	38.8
อันดับ 5 การพัฒนาชุมชน	203	33.4
อันดับ 6 สุนทรียภาพทางศิลปะและดนตรี	158	26.0
อันดับ 7 วิถีชีวิตพอเพียง	135	22.3
อันดับ 8 คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และพลังงานในชีวิตประจำวัน	120	19.8

วิชาที่ประทับใจ	จำนวน	ร้อยละ
อันดับ 9 ผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อการพัฒนา	113	18.6
อันดับ 10 กลุ่มวิชาการจัดการเกษตร	113	18.6
อันดับ 11 การลงพื้นที่ชุมชน	90	14.9
อันดับ 12 ศึกษาดูงานนอกสถานที่ / การดูงาน	68	11.1

16) การถูกคาดหวังให้เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชุมชนที่อาศัยอยู่

สำหรับผู้เรียนมหาวิทยาลัยชีวิตที่ถูกคาดหวังให้มีความเป็นผู้นำชุมชนที่อาศัยอยู่ โดยส่วนใหญ่แล้ว ผู้ตอบร้อยละ 78 (จำนวน 473 คน) ทราบและเห็นด้วย ในขณะที่มีร้อยละ 9 (จำนวน 55 คน) ของผู้ตอบ ระบุว่าไม่ทราบว่าตนเองในฐานะผู้เรียนถูกคาดหวังให้เป็นผู้นำ ซึ่งถือว่าเป็นสัดส่วนที่สูง ส่วนผู้ที่ทราบ แต่ไม่เห็นด้วย มีอยู่ประมาณร้อยละ 1 (จำนวน 5 คน)

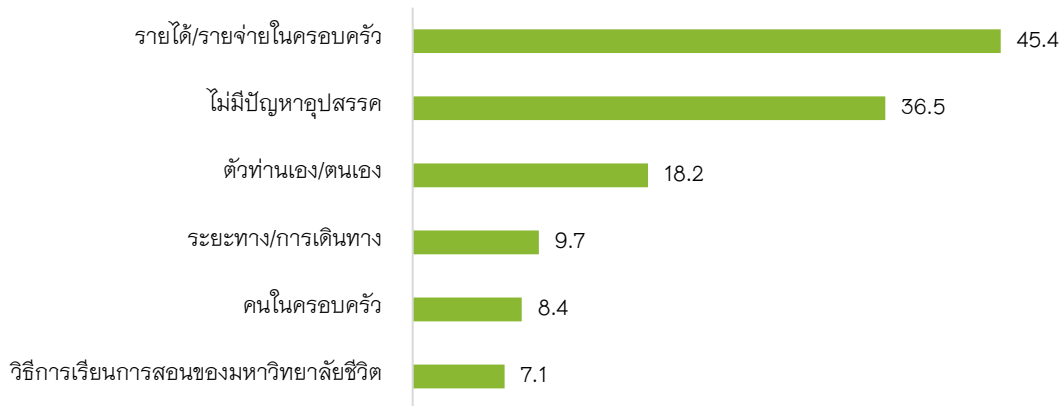
แผนภาพที่ 2-32 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการถูกคาดหวังความเป็นผู้นำ

17) ปัญหาอุปสรรคสำคัญในการศึกษาเรียนรู้ที่มหาวิทยาลัยชีวิต

เมื่อสอบถามถึงสิ่งที่เป็นปัญหาหรืออุปสรรคสำคัญต่อการศึกษาที่มหาวิทยาลัยชีวิต พบว่า รายได้/รายจ่ายในครอบครัวเป็นปัญหาอุปสรรคสำคัญที่สุดต่อผู้ตอบส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 46 (จำนวน 275 คน) ส่วนผู้ที่ไม่มีปัญหาอุปสรรคใด ๆ สำหรับการเรียนที่มหาวิทยาลัยชีวิต มีอยู่ร้อยละ 37 (จำนวน 221 คน)

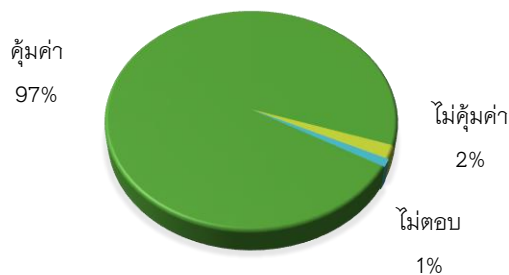
แผนภาพที่ 2-33 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัญหาอุปสรรคสำคัญ

18) ความรู้สึกคุ้มค่า หรือ ไม่คุ้มค่า ต่อการศึกษาที่มหาวิทยาลัยชีวิต

สำหรับการได้เข้ามาเรียนที่มหาวิทยาลัยชีวิตเป็นช่วงระยะเวลาหนึ่งแล้ว รู้สึกว่าคุ้มค่าหรือไม่ ผลปรากฏว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ร้อยละ 97 (จำนวน 587 คน) ต่างตอบว่า คุ้มค่าที่ได้เรียน ส่วนผู้ที่ตอบว่า ไม่คุ้มค่า มีเพียงร้อยละ 2 (จำนวน 12 คน) เท่านั้น

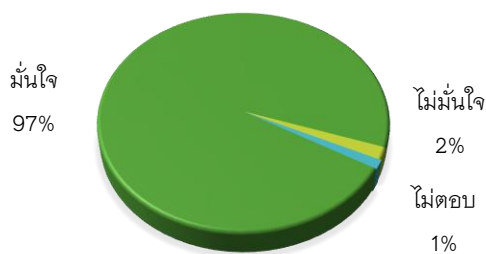
แผนภาพที่ 2-34 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความรู้สึกคุ้มค่าต่อการเรียน

19) ความมั่นใจต่อการศึกษาจนสำเร็จ

ในเรื่องของความรู้สึกหรือความมั่นใจของผู้ตอบที่จะศึกษาให้สำเร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด หรือไม่ลาออกกลางคันไปเสียก่อน พบว่า ร้อยละ 97 (จำนวน 587) ตอบว่า ตนเองมั่นใจว่าจะต้องสำเร็จการศึกษาให้จงได้ ในขณะที่ผู้ตอบว่า ไม่มั่นใจว่าจะสำเร็จการศึกษาหรือไม่ มีอยู่ร้อยละ 2 (จำนวน 11 คน)

แผนภาพที่ 2-35 ร้อยละผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามความมั่นใจต่อการศึกษาจนสำเร็จ

๙๐๓

บทที่ 3

ความพึงพอใจของผู้เรียน

ต่อการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยชีวิต

จากการสำรวจความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดการศึกษาทางเลือกในรูปแบบของมหาวิทยาลัยชีวิตจำนวน 606 คน ในเรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา 8 ด้าน ผลคะแนนเฉลี่ยในภาพรวม มีรายละเอียดดังแผนภาพ 3-1 ข้อค้นพบที่น่าสนใจคือ **ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจต่อทุกปัจจัยที่เกี่ยวข้องในระดับมาก** ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.78 – 4.42 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน ส่วนปัจจัยที่มีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมมากที่สุดในที่นี้ คือ ปัจจัยด้านอาจารย์ผู้สอน/อาจารย์ประจำและอาจารย์พิเศษ คือ มีคะแนน 4.34 คะแนน ส่วนปัจจัยที่มีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมน้อยที่สุดคือ ระบบการเข้าเรียนและการลงทะเบียนเรียน มีคะแนน 3.91 คะแนน

เมื่อพิจารณาความพึงพอใจต่อมหาวิทยาลัยชีวิตและการจัดการศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลงตนเอง พบว่า คะแนนเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 4.33 คะแนน ซึ่งอยู่ในระดับมาก

โดยสรุป จากการคำนวณคะแนนความพึงพอใจผู้เรียนจำนวน 606 คน พบว่า คะแนนความพึงพอใจโดยเฉลี่ยในแต่ละปัจจัยอยู่ในระดับมาก (คะแนนระหว่าง 3.51 – 4.50) โดยเรียงลำดับจากคะแนนความพึงพอใจมากไปยังน้อย ดังนี้ (ดูภาพประกอบ)

- อันดับ 1 อาจารย์ผู้สอน อาจารย์ประจำ อาจารย์พิเศษ (4.34 คะแนน)
- อันดับ 2 อาจารย์พี่เลี้ยง (4.16 คะแนน)
- อันดับ 3 กระบวนการเรียนรู้ (4.16 คะแนน)
- อันดับ 4 หลักสูตร เนื้อหารายวิชา โครงสร้างการจัดการเรียนการสอน (4.15 คะแนน)
- อันดับ 5 การเปลี่ยนแปลงตนเอง ครอบครัว และชุมชน (4.13 คะแนน)
- อันดับ 6 พื้นที่การเรียนรู้ ต้นแบบ สถานที่ศึกษาดูงาน (4.11 คะแนน)
- อันดับ 7 สื่อ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ บรรยากาศในการเรียนรู้ (3.98 คะแนน)
- อันดับ 8 ระบบการเข้าเรียน การลงทะเบียน (3.91 คะแนน)

แผนภาพที่ 3-1 สรุปคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องในภาพรวม
(คะแนนเต็ม 5 คะแนน)

สำหรับเกณฑ์การให้คะแนนที่สอดคล้องกับระดับความพึงพอใจ มีรายละเอียดดังนี้

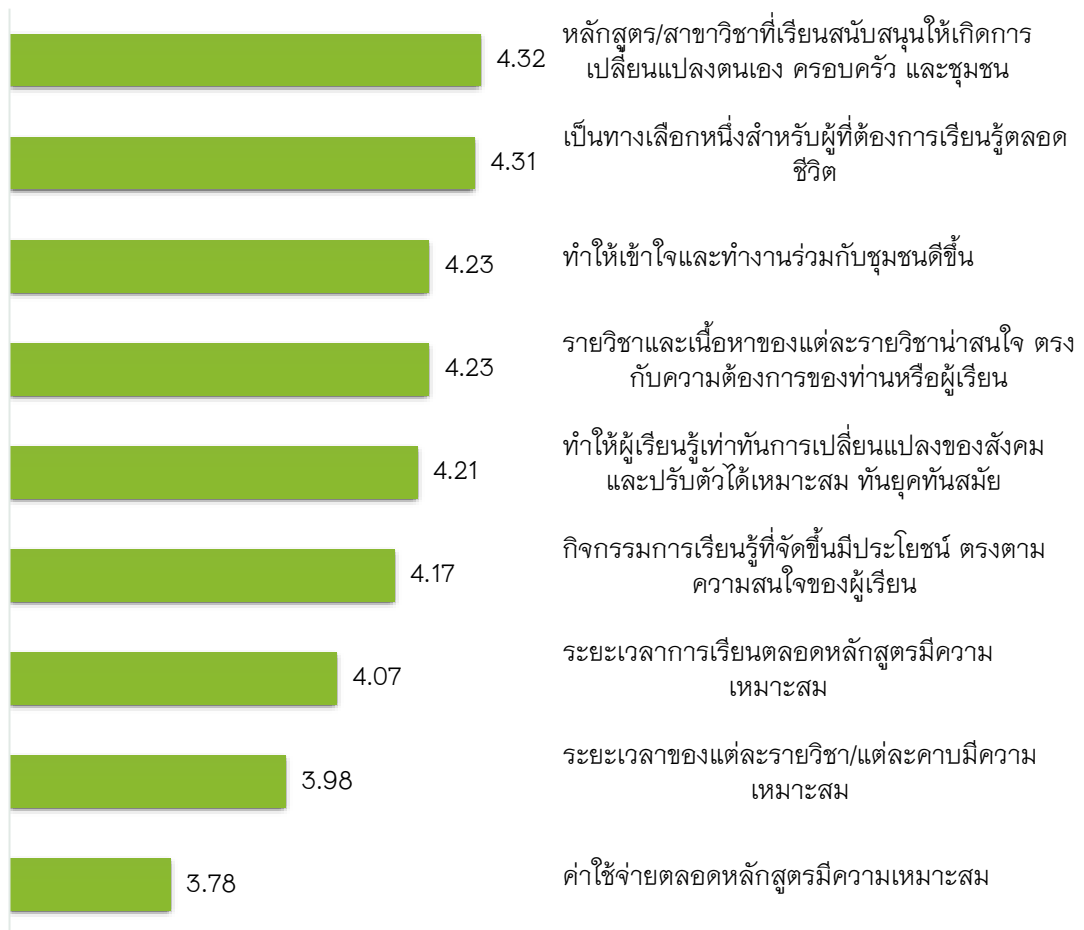
เกณฑ์การประเมินความคิดเห็น	เกณฑ์ค่าเฉลี่ยในการประเมิน
มากที่สุด มีค่าคะแนนเท่ากับ 5	ค่าเฉลี่ย 0.00 – 1.50 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับ น้อยที่สุด (1)
มาก มีค่าคะแนนเท่ากับ 4	ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับ น้อย (2)
ปานกลาง มีค่าคะแนนเท่ากับ 3	ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับ ปานกลาง (3)
น้อย มีค่าคะแนนเท่ากับ 2	ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับ มาก (4)
น้อยที่สุด มีค่าคะแนนเท่ากับ 1	ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง ความพึงพอใจอยู่ในระดับ มากที่สุด (5)

สำหรับผลการประเมินความพึงพอใจต่อปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา
ทางเลือกทั้ง 8 ด้าน พร้อมรายละเอียดอื่น ๆ มีดังนี้

1. หลักสูตร เนื้อหารายวิชา โครงสร้างการจัดกระบวนการเรียนรู้

คะแนนความพึงพอใจต่อบัณฑิตด้านนี้ มีคะแนนสูงที่สุด ในเรื่อง หลักสูตร / สาขาวิชาที่เรียน สามารถสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตนเอง ครอบครัว และชุมชน (4.32 คะแนน หรือระดับมาก) และปัจจัยที่ได้คะแนนน้อยที่สุด คือ การประเมินเรื่องค่าใช้จ่ายตลอดหลักสูตรว่ามีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด (4.21 คะแนน หรือระดับมาก) **สำหรับคะแนนความพึงพอใจด้านนี้ในภาพรวม คือ 4.15 คะแนน (SD = 0.92)**

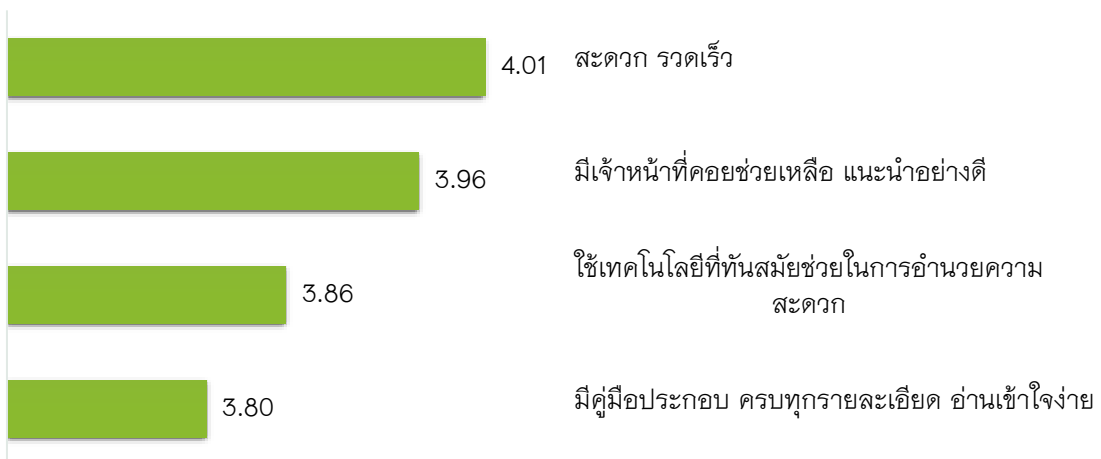
แผนภาพที่ 3-2 คะแนนความพึงพอใจด้านหลักสูตร เนื้อหา รายวิชา และโครงสร้างการจัดกระบวนการเรียนรู้

2. ระบบการเข้าเรียน การลงทะเบียน

ความคิดเห็นและความพึงพอใจต่อระบบการเข้าเรียนและการลงทะเบียนเรียน พบว่า ผู้ตอบมีความพึงพอใจในเรื่องการได้รับความสะดวกรวดเร็วมากที่สุด (4.01 คะแนน หรือระดับ มาก) ส่วนในเรื่องการมีคู่มือประกอบ ครบทุกรายละเอียด อ่านเข้าใจง่าย มีความพึงพอใจน้อยที่สุด (3.80 คะแนน หรือระดับมาก) **สำหรับความพึงพอใจด้านนี้ในภาพรวม คือ 3.91 คะแนน (SD = 0.79)**

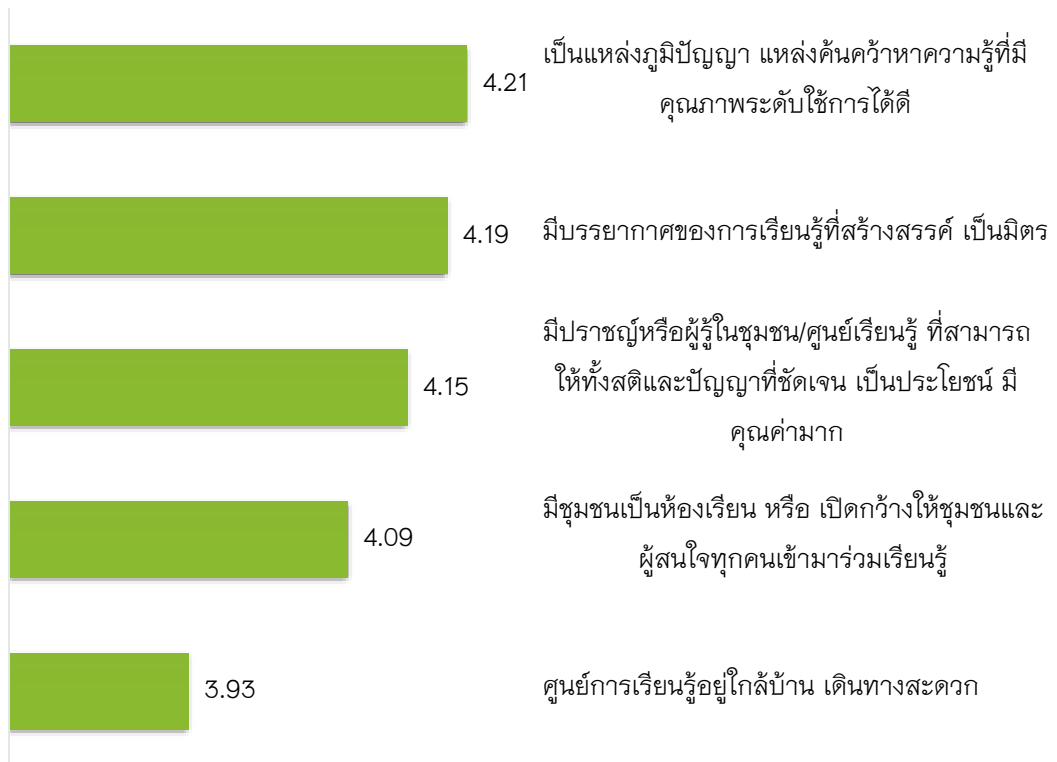
แผนภาพที่ 3-3 คะแนนความพึงพอใจด้านระบบการเข้าเรียนและการลงทะเบียน

3. พื้นที่การเรียนรู้ ต้นแบบ สถานที่ศึกษาดูงาน

เมื่อพิจารณาในเรื่องของพื้นที่การเรียนรู้ ต้นแบบ สถานที่ศึกษาดูงาน พบว่า ปัจจัยที่ได้คะแนนความพึงพอใจมากที่สุด คือ ในเรื่องของการเป็นแหล่งภูมิปัญญา แหล่งค้นคว้าหาความรู้ ที่มีคุณภาพระดับใช้การได้ดี (4.21 คะแนน) ส่วนคะแนนความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ ในเรื่องของคุณยการเรียนรู้อยู่ใกล้บ้าน สะดวก (3.93 คะแนน) แสดงว่า ผู้เรียนจำนวนไม่น้อยต้องเดินทางไกลจากบ้านหรือที่อยู่อาศัยของตน **สำหรับความพึงพอใจด้านนี้ในภาพรวม คือ 4.11 คะแนน (SD = 0.98)**

แผนภาพที่ 3-4 คะแนนความพึงพอใจด้านพื้นที่การเรียนรู้ ต้นแบบ สถานที่ศึกษาดูงาน

4. กระบวนการเรียนรู้

ความพึงพอใจในเรื่องกระบวนการเรียนรู้ที่มีคะแนนมากที่สุดคือ ในเรื่องการปลูกฝังความเป็นผู้นำ / การแสดงบทบาทในชุมชน (4.30 คะแนน หรือระดับมาก) ในขณะที่มีคะแนนความพึงพอใจน้อยที่สุดในเรื่องมีการนำเสนอเสียงสะท้อน หรือความคิดเห็นของผู้เรียนมาปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ (4.03 คะแนน หรือระดับมาก) **ความพึงพอใจด้านนี้ในภาพรวม คือ 4.16 คะแนน (SD = 0.81)**

แผนภาพที่ 3-5 คะแนนความพึงพอใจด้านกระบวนการเรียนรู้

5. อาจารย์ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ (ประจำ / พิเศษ)

สำหรับความพึงพอใจต่ออาจารย์ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นอาจารย์ประจำหรืออาจารย์พิเศษ พบว่า คะแนนความพึงพอใจมากที่สุดในเรื่องของอาจารย์เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องที่สอน (4.42 คะแนน) ส่วนคะแนนความพึงพอใจน้อยที่สุดในด้านนี้ คือ อาจารย์มีความตรงต่อเวลา (4.26 คะแนน) **ความพึงพอใจด้านนี้ในภาพรวม คือ 4.34 คะแนน (SD = 1.03)**

แผนภาพที่ 3-6 คะแนนความพึงพอใจด้านอาจารย์ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ (ประจำ/พิเศษ)

6. อาจารย์พี่เลี้ยง

สำหรับความพึงพอใจต่ออาจารย์พี่เลี้ยง พบว่า ผู้ตอบมีความพึงพอใจมากที่สุดในเรื่องของอาจารย์มีความทุ่มเท จริงจัง และมุ่งมั่นให้เกิดผล “ชุมชนเรียนรู้ ชุมชนเข้มแข็ง” (4.27 คะแนน) และคะแนนพึงพอใจน้อยที่สุดในเรื่องของเป็นผู้มีปารมี น่าเชื่อถือ ศรัทธาและไว้วางใจของชุมชน (4.01 คะแนน) ความพึงพอใจด้านนี้ในภาพรวม คือ 4.16 คะแนน (SD = 0.76)

แผนภาพที่ 3-7 คะแนนความพึงพอใจด้านอาจารย์พี่เลี้ยง

แผนภาพที่ 3-7 (ต่อ)

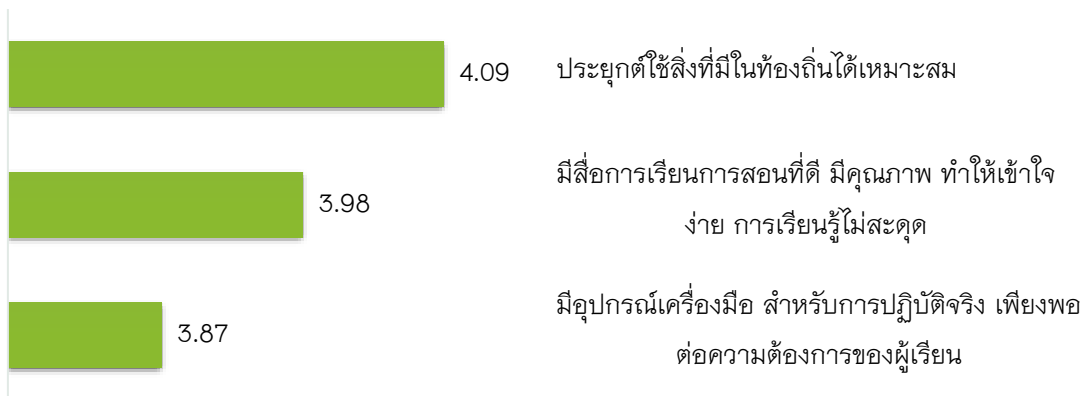

หมายเหตุ ข้อความที่ลงท้ายด้วย ... กรุณาดูข้อความที่สมบูรณ์ที่ภาคผนวก ค.

7. สื่อ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ บรรยากาศในการเรียนรู้

ส่วนในเรื่องของสื่อการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมการเปลี่ยนแปลง ตลอดจนบรรยากาศในการเรียนรู้ พบว่า ผู้ตอบมีความพึงพอใจมากที่สุดในเรื่องของการประยุกต์ใช้สิ่งที่มีในท้องถิ่นได้เหมาะสม (4.09 คะแนน) ในขณะที่มีความพอใจน้อยที่สุดในเรื่องของอุปกรณ์ เครื่องมือ สำหรับการปฏิบัติจริง ที่เพียงพอต่อความต้องการของผู้เรียน (3.87 คะแนน) **ความพึงพอใจด้านนี้ในภาพรวม คือ 3.75 คะแนน (SD = 0.98)**

แผนภาพที่ 3-8 คะแนนความพึงพอใจด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ
บรรยากาศในการเรียนรู้

8. การเปลี่ยนแปลงตนเอง ครอบครัว และชุมชน

ในเรื่องการเปลี่ยนแปลงตนเองและครอบครัว พบว่า ผู้ตอบมีความพึงพอใจในเรื่องของครอบครัวมีความอบอุ่น มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น คือมีคะแนน 4.27 คะแนน ในขณะที่มีความพึงพอใจน้อยที่สุดในเรื่องของชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดเจน เป็นรูปธรรม ตั้งแต่กำลังศึกษา คือ มีคะแนน 3.91 คะแนน **ความพึงพอใจด้านนี้ในภาพรวม คือ 4.13 คะแนน (SD = 0.78)**

แผนภาพที่ 3-9 คะแนนความพึงพอใจด้านการเปลี่ยนแปลงตนเอง ครอบครัว และชุมชน

แผนที่ภาพที่ 3-9 (ต่อ)

บทที่ 4

สรุปผลการวิจัย

ผู้ตอบแบบสอบถามมีจำนวนทั้งหมด 606 คน เป็นชาย 329 คน คิดเป็นร้อยละ 54 เป็นหญิง 277 คน คิดเป็นร้อยละ 46 อายุสูงสุดของผู้ตอบแบบสอบถามคือ 72 ปี อายุต่ำสุด คือ 18 ปี เมื่อจำแนกตามกลุ่มอายุ พบว่า ผู้ตอบส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มอายุ 40-49 ปี หรือคิดเป็นร้อยละ 37 รองลงมาอยู่ในระหว่าง 30-39 ปี คิดเป็นร้อยละ 21 ในเรื่องของสถานภาพทางครอบครัว พบว่า ผู้ตอบส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส หรือคิดเป็นร้อยละ 59 รองลงมาไม่มีสถานภาพโสด หรือคิดเป็นร้อยละ 26 ส่วนอาชีพหลักของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ร้อยละ 29 เป็นเกษตรกร รองลงมา คือ บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ที่ทำธุรกิจหรือกิจการส่วนตัว (ร้อยละ 23 และ 13 ตามลำดับ)

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่หรือร้อยละ 61 ไม่เคยย้ายถิ่นไปอยู่ที่อื่น ส่วนผู้ที่เคยย้ายถิ่นไปทำงานต่างจังหวัดหรือต่างประเทศมีอยู่หนึ่งในสี่ของผู้ตอบแบบสอบถาม ในส่วนของการเป็นผู้หารายได้หลักให้กับครอบครัว พบว่า ส่วนใหญ่หรือร้อยละ 55 เป็นผู้หารายได้หลักจนเจือครอบครัว และเมื่อพิจารณารายได้ต่อเดือนแล้ว ผู้ตอบร้อยละ 24 มีรายได้อยู่ที่ 10,001-20,000 บาท ถัดมาร้อยละ 23 มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท โดยส่วนใหญ่แล้วหนึ่งในเก้าคนทำบัญชีครัวเรือนเพื่อบันทึกรายรับรายจ่าย ในขณะที่มีเพียงร้อยละ 1 ในบรรดาผู้ตอบแบบสอบถาม ไม่ได้จัดทำบัญชีครัวเรือนเป็นประจำ ส่วนเรื่องรายได้ต่อเดือนมีพอเพียงและมีเหลือเก็บหรือไม่ ร้อยละ 50 ระบุว่า มีเพียงพอและเหลือเก็บ ส่วนผู้ที่มีรายได้ไม่เพียงพอและไม่เหลือเก็บมีร้อยละ 9 เมื่อสอบถามเรื่องหนี้สิน ผู้ตอบร้อยละ 62 มีหนี้สิน ผู้ไม่มีหนี้สินมีร้อยละ 23 และผู้ที่มีหนี้สินและใช้หนี้หมดแล้วมีอยู่ร้อยละ 9 และผู้ที่มีหนี้สินส่วนใหญ่คือร้อยละ 40 มีหนี้สินต่ำกว่า 50,000 บาท หนี้สินจำนวนดังกล่าวนี้ส่วนใหญ่เกิดจากการกู้ยืมเพื่อมาใช้ซื้อสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น รถยนต์ ซ่อมแซม ต่อเติมหรือปลูกบ้าน สำหรับในเรื่องของความสามารถในการชำระหนี้สินคืน ผู้ตอบมากกว่าร้อยละ 80 สามารถชำระหนี้คืนได้ตามกำหนดเวลา ในขณะที่ผู้ตอบร้อยละ 9 ไม่สามารถชำระหนี้ได้ตามกำหนดเวลา

สำหรับการถือครองที่ดินทั้งเพื่อการอยู่อาศัยและเพื่อการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำเกษตร ผลปรากฏว่า ผู้ตอบมากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 58) มีที่ดินสำหรับปลูกบ้าน/สร้างที่อยู่อาศัยต่ำกว่า 10 ไร่ และมีที่ดินเพื่อทำการเกษตรหรือประกอบอาชีพต่ำกว่า 10 ไร่ เช่นเดียวกัน (ร้อยละ 33)

สำหรับบทบาทในภาคชุมชน ประชาสังคม ทั้งในระดับท้องถิ่นและภูมิภาค พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 54 มีบทบาทดังกล่าว ในขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 21 ไม่มีบทบาทใด ๆ ในชุมชน หรือในระดับอื่น ๆ เมื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์กับคนในชุมชนแล้ว พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์อันดีกับคนในชุมชน (ร้อยละ 69) แต่ก็ยังมีบ้างคือ ผู้ตอบหนึ่งในร้อย ที่มีความสัมพันธ์ไม่ค่อยดี สำหรับในเรื่องความรู้เกี่ยวกับชุมชนของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า มากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 55) ระบุว่า มีความรู้เกี่ยวกับชุมชนเป็นอย่างดี มีเพียงร้อยละ 3 เท่านั้น ที่รู้เกี่ยวกับชุมชนน้อย และร้อยละ 1 ไม่มีความรู้เกี่ยวกับชุมชนที่ตนอาศัยอยู่

สำหรับข้อค้นพบเกี่ยวกับการศึกษาที่มหาวิทยาลัยชีวิต ส่วนใหญ่หรือประมาณร้อยละ 60 ระบุว่า จบการศึกษาระดับมัธยมปลายจากการศึกษานอกระบบโรงเรียน ในเรื่องวิธีการเดินทางมาเรียน โดยส่วนใหญ่หรือร้อยละ 73 เดินทางมาเรียนโดยใช้รถยนต์ หรือจักรยานยนต์ส่วนตัว รองลงมาคือ ร้อยละ 11 ตอบว่า อาศัยรถของเพื่อนร่วมรุ่น ในเรื่องของแหล่งเงินค่าเล่าเรียน ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 85 ใช้เงินของตัวเองจ่ายค่าเทอม ในขณะที่ร้อยละ 10 ใช้เงินของบิดามารดาตนเอง เมื่อพิจารณาปัญหาการจ่ายค่าเล่าเรียน พบว่า ร้อยละ 2 เท่านั้นที่ยังมีปัญหาค่าใช้จ่ายค่าเทอม ในขณะที่ร้อยละ 71 ไม่เคยมีปัญหา

สำหรับการเข้ามาเรียนที่มหาวิทยาลัยชีวิต ส่วนใหญ่ระบุว่า เป็นการตัดสินใจด้วยตัวเอง หรือคิดเป็นร้อยละ 61 ส่วนผู้ที่ได้รับการชักชวนจากผู้อื่นมีอยู่ร้อยละ 32 ในเรื่องแหล่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยชีวิต ส่วนใหญ่ระบุว่า ได้รับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ มาจากนักศึกษาหรือศิษย์เก่า รองลงมาจากบุคคลที่รู้จัก หรือครอบครัว/ญาติพี่น้อง (ร้อยละ 47 และ 44 ตามลำดับ) เมื่อสอบถามการสนับสนุนจากครอบครัวต่อการเข้าศึกษาที่มหาวิทยาลัยชีวิต โดยส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 90 ได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดี มีส่วนน้อยเท่านั้นที่ไม่ได้รับการสนับสนุน แต่ก็ยังมีผู้ไม่ตอบคำถามข้อนี้ในสัดส่วนที่ค่อนข้างสูงด้วยเช่นกัน

เมื่อถามถึงเหตุผลหลักที่เข้ามาเรียนที่มหาวิทยาลัยชีวิต 3 เหตุผลแรก คือ ความต้องการเรื่องปริญญาบัตร ความต้องการได้รับการยอมรับทางสังคม และความภาคภูมิใจ เหตุผลที่สำคัญมากที่สุด ผู้ตอบร้อยละ 78 ให้เหตุผลในเรื่องความภาคภูมิใจมากที่สุด รองลงมาในเรื่องความต้องการปริญญาบัตร (ร้อยละ 65) และสุดท้ายในเรื่องความต้องการได้รับการยอมรับทางสังคม (ร้อยละ 57) ส่วนเหตุผลอื่น ๆ นอกเหนือจากสามเหตุผลข้างต้น ผู้ตอบจำนวนมาก ระบุว่า เข้าศึกษาที่มหาวิทยาลัยชีวิตเพราะต้องการเปลี่ยนแปลงตนเอง (ร้อยละ 87)

ในเรื่องของแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในแนวของมหาวิทยาลัยชีวิต โดยเฉพาะแนวคิดและปรัชญาของมหาวิทยาลัย ผู้ตอบส่วนใหญ่หรือร้อยละ 81 รับรู้หรือรับทราบเป็นอย่างดี มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ไม่ทราบ สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้การเปลี่ยนแปลง ผู้ตอบร้อยละ 82 เคยได้ยินหรือรู้จัก สำหรับแนวคิดเรื่องการสร้างเสริมพลังอำนาจ ผู้ตอบร้อยละ 62 เคยได้ยินหรือทราบเกี่ยวกับแนวคิดดังกล่าว และในเรื่องของการเรียนรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ผลปรากฏว่าผู้ตอบร้อยละ 96 ได้เรียนรู้แล้ว

สำหรับการได้จัดทำแผน 4 แผน ในช่วงระยะเวลาที่ได้เข้าเรียนมา ผู้ตอบส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 80 เห็นว่าเป็นประโยชน์มาก มีส่วนน้อยเท่านั้นที่มองว่าไม่เป็นประโยชน์ ในเรื่องของวิชาที่จัดสอนในมหาวิทยาลัยชีวิต วิชาที่ผู้ตอบประทับใจมากที่สุดสามอันดับแรกคือ วิชาการรู้จักตนเองและการเปลี่ยนแปลงตน (ร้อยละ 70) อันดับที่สอง คือวิชาการพัฒนาชีวิต (ร้อยละ 55) และอันดับที่สาม คือวิชากฎหมายในชีวิตประจำวัน (ร้อยละ 41) นอกเหนือจากวิชาหลักๆ ดังกล่าวแล้ว กิจกรรมอื่น ๆ ที่ผู้เรียนชื่นชอบหรือประทับใจ ได้แก่ การเรียนรวมที่จัดโดยศูนย์การเรียนรู้ระดับภาค หรือ ศรป. การดูงานนอกสถานที่ หรือการได้ลงไปศึกษาในชุมชน เป็นต้น

ในเรื่องของการถูกคาดหวังว่าผู้เรียนหรือบัณฑิตมหาวิทยาลัยชีวิตจะต้องเป็นผู้นำในชุมชนหรือเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) นั้น ผู้เรียนร้อยละ 78 รับทราบและเห็นด้วย มีเพียง 1 ใน 10 คน เท่านั้น ที่ระบุว่า ไม่ทราบว่าตนเองในฐานะผู้เรียนของมหาวิทยาลัยชีวิตนั้น ถูกคาดหวังให้เป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงในชุมชน โดยเฉพาะเมื่อสำเร็จการศึกษา

สำหรับปัญหาอุปสรรคในการศึกษาเรียนรู้ ผู้ตอบร้อยละ 37 ไม่เจอปัญหาอุปสรรคใด ๆ แต่ผู้ที่ระบุว่ามีปัญหาอุปสรรค ส่วนใหญ่เป็นปัญหาเกี่ยวกับเรื่องรายได้/รายจ่ายในครอบครัวมีอยู่ร้อยละ 46 และสำหรับความรู้สึกคุ้มค่าหรือไม่คุ้มค่าต่อการที่ได้เข้ามาเรียนที่มหาวิทยาลัย

ชีวิตในระยะหนึ่งมาแล้วนั้น ผู้ตอบร้อยละ 97 กล่าวว่า คุ่มค่า และผู้ตอบร้อยละ 97 เช่นเดียวกันที่ระบุว่า มีความมั่นใจที่จะสำเร็จการศึกษาอย่างแน่นอน

เมื่อพิจารณาความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามต่อการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยชีวิตในเรื่องของหลักสูตร เนื้อหารายวิชา โครงสร้างการจัดกระบวนการเรียนรู้ ระบบการเข้าเรียน การลงทะเบียนเรียน พื้นที่การเรียนรู้ ต้นแบบ สถานที่ศึกษาดูงาน กระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนอาจารย์ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอน และที่สำคัญที่สุดในเรื่องการเปลี่ยนแปลงตนเอง พบว่า ทุกประเด็นในแต่ละหัวข้อที่ได้กล่าวมาข้างต้นนี้ ผู้เรียนมีความพึงพอใจในระดับมากทุกหัวข้อ แต่หากพิจารณาคะแนนความพึงพอใจมากที่สุดและน้อยที่สุด พบว่า คะแนนเฉลี่ยสูงสุดอยู่ที่ 4.42 คะแนน คือ ความพึงพอใจในอาจารย์ที่เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในเรื่องที่สอน ส่วนคะแนนต่ำสุดคือ 3.78 คะแนน คือ ในเรื่องของค่าใช้จ่าย ตลอดหลักสูตรมีความเหมาะสม ในภาพรวมผู้ตอบประเมินความพึงพอใจต่อมหาวิทยาลัยชีวิต และการจัดการศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลงตนเอง พบว่า ผู้ตอบมีความพึงพอใจต่อประเด็นนี้ในระดับมาก หรือคะแนนเฉลี่ยคือ 4.33 (จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน)

ถึงแม้ผลสรุปคะแนนความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามจะอยู่ในระดับมากทุกหัวข้อ แต่ก็ควรมีการพิจารณาในเรื่องความพึงพอใจที่ได้คะแนนต่ำสุดเป็นเบื้องต้น อาทิ ในเรื่องค่าใช้จ่ายในการเรียน ซึ่งผลคะแนนชี้ให้เห็นว่าผู้ตอบส่วนใหญ่เห็นว่าไม่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาเชิงคุณภาพที่ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่แนะนำว่าควรมีการปรับลดลง และในสิ่งที่ควรปรับปรุงอื่น ๆ เช่น สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น เทคโนโลยี หรือ อุปกรณ์เครื่องมือต่าง ๆ ควรมีการปรับปรุงหรือจัดหาให้ครบถ้วน เหมาะสม เพื่อให้เพียงพอต่อการจัดการศึกษาเรียนรู้ที่มีคุณภาพ

บทที่ 5

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

เพื่อให้นักศึกษาปัจจุบันหรือผู้ที่กำลังเรียนมหาวิทยาลัยชีวิตทุกท่านมีความพึงพอใจในการจัดการศึกษาของสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน เพิ่มมากขึ้น ควรมีการดำเนินการปรับปรุงหรือพัฒนาในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1) กรณีที่ผู้เรียนจำนวนไม่น้อยระบุว่า ไม่มีความรู้เกี่ยวกับชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่หรือมีเพียงในระดับปานกลางก็ดี หรือกรณีที่ยังไม่มีบทบาทใด ๆ ในชุมชนหรือภาคประชาสังคมก็ดี หรือกรณีที่ไม่ทราบว่าจะตนเองถูกคาดหวังให้มีบทบาทในชุมชน หรือเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชุมชน โดยเฉพาะภายหลังสำเร็จการศึกษาก็ดี สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่เป็นประเด็นสำคัญที่เกี่ยวกับโมเดลการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยชีวิต ที่มุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงทั้งตัวผู้เรียนและชุมชน หรือที่เรียกว่า “ผู้เรียนและชุมชนเป็นตัวตั้ง” ดังนั้น จะต้องให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ เพิ่มความเข้มข้นในการสื่อสาร การปลูกฝัง การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ การสร้างประสบการณ์เพื่อให้ซึมซับ การเสริมทฤษฎีการสื่อสารเพื่อการเปลี่ยนแปลง หรือการเพิ่มการเรียนรู้เกี่ยวกับการเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงด้วยวิธีการและเทคนิควิธีต่าง ๆ

2) มีผู้เรียนจำนวนหนึ่งระบุว่า ไม่ทราบเกี่ยวกับแนวคิดและปรัชญาของมหาวิทยาลัยชีวิต ซึ่งในกรณีนี้ เป็นประเด็นที่สะท้อนข้ออ่อนเกี่ยวกับการสื่อสาร การสร้างกระบวนการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงตนเองของบางศูนย์การเรียนรู้ ถ้าผู้เรียนไม่ทราบเกี่ยวกับแนวคิดและปรัชญาของมหาวิทยาลัย ผู้เรียนจะเปลี่ยนแปลงตนเองไปในทิศทางใด และถือว่าเป็นการเสียเปรียบผู้เรียนคนอื่น ๆ ที่ทราบเกี่ยวกับแนวคิดและปรัชญาเป็นอย่างมาก ดังนั้น ควรให้ความสำคัญและมีความระมัดระวังเกี่ยวกับเรื่องนี้ ควรมีการตรวจสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องนี้ของอาจารย์ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ที่เข้ามาใหม่ด้วย

3) สำหรับเรื่อง แนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง และแนวคิดทฤษฎีการสร้างเสริมพลังอำนาจก็เช่นกัน ที่พบว่า จำนวนมากยังไม่เคยได้ยิน หรือที่ตอบว่า เคยได้ยิน แต่เมื่อถามรายละเอียด ก็ไม่สามารถอธิบายได้อย่างเป็นระบบ หรือตอบได้เพียงเล็กน้อย ซึ่งไม่ได้หมายถึงเฉพาะผู้เรียนหรือนักศึกษาปัจจุบันเท่านั้นที่ตอบไม่ได้ แม้แต่อาจารย์ผู้จัดกระบวนการ

เรียนรู้และบันทึกเองก็ไม่สามารถอธิบายได้ ซึ่งแนวคิดและทฤษฎีทั้งสองนี้มีความสำคัญมาก ต่อบริบทการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงตนเองของผู้เรียนของมหาวิทยาลัยชีวิต จึงควรให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ให้มากขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเปลี่ยนแปลงตนเองได้อย่างเป็นระบบ และมีทิศทางที่ชัดเจน และสามารถนำมาใช้ในการกำหนดตัวชี้วัดการเปลี่ยนแปลง เพื่อจัดทำ ระบบการประเมินผลที่สอดคล้องกันด้วย

4) ผู้เรียนมหาวิทยาลัยชีวิต โดยส่วนใหญ่แล้ว อยู่ในวัยผู้ใหญ่ มีฐานะปานกลางและฐานะ ที่ค่อนข้างขัดสน บางส่วนไม่มีที่ดินทำกิน แต่เข้าเรียนที่มหาวิทยาลัยชีวิตเพื่อต้องการให้ตนเองมี ความภาคภูมิใจในตนเอง ส่วนหนึ่งต้องการใบปริญญาบัตร เพื่อให้มีความมั่นใจในตนเอง และ ส่วนใหญ่ต้องการเปลี่ยนแปลงตนเองในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะการเพิ่มความสามารถและโอกาส ในการสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ และมีความมั่นคงในชีวิตมากขึ้น ในประเด็นนี้ ถือเป็น ความท้าทายของผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ สำหรับกลุ่มผู้เรียนที่มีทรัพยากรต่าง ๆ ค่อนข้างจำกัด ควรส่งเสริมศักยภาพความสามารถในด้านต่าง ๆ การแสวงหาช่องทางต่อยอดจากสิ่งที่เคยทำ สิ่งที่มีอยู่ในครอบครัว หรือในท้องถิ่นของตน ดังเช่น ข้อค้นพบจากการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ ที่พบว่า ผู้เรียนบางส่วนในภาคอีสาน ค้นพบว่า ชุมชนของตนมีผู้รู้ที่สูงอายุแต่มีความเชี่ยวชาญ ที่ พร้อมจะถ่ายทอดความรู้ในการทอผ้าที่เป็นลายต้นฉบับที่เป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่น ซึ่งเป็น มรดกทางปัญญาและทางวัฒนธรรมของชุมชน ผ่านการเรียนรู้เกี่ยวกับการย่อนรอยชุมชน 50 ปี และบางอย่างสามารถนำไปสู่การประยุกต์ ปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับยุคสมัย ทำให้เป็นที่ ต้องการของตลาด รวมถึงตลาดคนรุ่นใหม่ ทำให้สามารถเปลี่ยนแปลงฐานะอาชีพของตนได้ อย่างชัดเจน จึงควรส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับการสืบค้นความเป็นมาของชุมชนที่เรียกว่า “การ ย่อนรอยประวัติศาสตร์ 50 ปีของชุมชน” ในทุกศูนย์การเรียนรู้ เพราะเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของ บันทึกหลายท่าน หรือทำให้พบทางสว่างในการต่อยอด หรือประดิษฐ์คิดค้นจากสิ่งที่มีอยู่เดิม เป็นต้น

5) การให้ความสำคัญกับกลุ่มผู้เรียนที่มีฐานะที่ค่อนข้างลำบาก หรือไม่มีที่ดินทำกิน ที่ผู้ จัดกระบวนการเรียนรู้จะต้องสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ที่ชัดเจน โดยเฉพาะ การมีรายได้เพิ่มขึ้นในระหว่างเรียน โดยสนับสนุนหรือส่งเสริมให้นำทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่ รอบตัวมาสร้างหรือพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าและคุณค่า เพื่อให้เกิดรายได้ และ/หรือ ให้มี ศักยภาพความสามารถหรือมีความคล่องตัวในการใช้ระบบดิจิทัล หรือส่งเสริมการซื้อขายผ่าน

ตลาดออนไลน์ ซึ่งเป็นประเด็นที่มีความสำคัญมากว่าจะต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงในประเด็นนี้ให้กับผู้เรียนกลุ่มนี้เป็นพิเศษหรือมีความเข้มข้นกว่าผู้เรียนที่มีฐานะที่ดีหรือปานกลาง ทั้งนี้ เพื่อให้ตรงกับสโลแกนและแนวคิดของมหาวิทยาลัยชีวิตที่กล่าวว่า “ชีวิตดีขึ้น ตั้งแต่มาเรียน”

6) ควรส่งเสริมการคิดค้นนวัตกรรมใหม่ ๆ ควบคู่กันไปด้วย หรือ ส่งเสริมการทำกิจการต่าง ๆ ในชุมชนร่วมกับชุมชน หรือที่เรียกว่า วิสาหกิจชุมชน หรือใช้ทุนทางปัญญา มากกว่าการใช้ทุนทรัพย์ ไม่สนับสนุนให้ผู้เรียนกู้หนี้ยืมสินเกินตัวเพื่อสร้างงาน สร้างอาชีพ เพราะไม่สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่เน้นความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล และการมีภูมิคุ้มกัน แต่ถ้ามีการส่งเสริมให้มีความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการในลำดับต่อไป หลังจากที่มีกิน มีใช้ของตนอย่างพอเพียงแล้ว พร้อม ๆ กับส่งเสริมทักษะความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ ก็เป็นสิ่งที่น่าสนับสนุน ซึ่งการจะทำแบบนี้ได้ อาจารย์ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นอย่างดี และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในบริบทต่าง ๆ ของผู้เรียนได้อย่างสอดคล้องกัน

7) ควรให้ความสำคัญในเรื่องการจัดทำแผนรายได้และแผนอาชีพและโครงการต่าง ๆ ที่ไม่ใช่ยึดติดกับการที่ต้องมีที่ดินเพื่อทำการเกษตรเท่านั้น แต่เป็นการคิดหาวิธีการสร้างหรือพัฒนาผลิตภัณฑ์ หรือส่งเสริมการเป็นผู้นำกลุ่มอาชีพที่ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น ตลอดจนสามารถค้าขายในตลาดออนไลน์หรือผ่านเทคโนโลยีประเภทต่าง ๆ ได้อย่างคล่องแคล่ว หากละเลยกลุ่มผู้เรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างลำบาก นอกจากจะไม่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวผู้เรียนได้จริงแล้ว (ตัวชี้วัดความสำเร็จประการหนึ่งที่ระบุไว้คือการมีรายได้เพิ่มขึ้นในระหว่างเรียน) ถือว่ามหาวิทยาลัยชีวิตไม่ประสบผลสำเร็จในการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับยุคสมัย เพื่อชาวบ้านหรือคนในชุมชนที่อยู่ในภาวะการเปลี่ยนแปลงอย่างแท้จริง และสำหรับผู้เรียนกลุ่มที่มีฐานะค่อนข้างดี หรือ มีหน้าที่การงาน /กิจการ/รายได้ที่มั่นคงแล้ว ควรเน้นการจัดทำแผนด้านการดูแลสุขภาพ และมีการบริหารจัดการเวลาที่มีประสิทธิภาพ ดำเนินถึงการทำงาน การพัฒนาตนเองและการใช้ชีวิตที่สมดุลสอดคล้องกัน และสามารถจัดสรรเวลาเพื่อทำประโยชน์ให้กับชุมชน หรือส่งเสริมให้ริเริ่มกลุ่มหรือโครงการที่สามารถทำประโยชน์เพื่อสังคมส่วนรวม จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญต่อสังคม ถ้าบุคคลหรือผู้เรียนที่มีความพร้อมทุกด้านอยู่แล้ว หันมาองสังคมที่อยู่รอบตัว จัดทำโครงการที่

เป็นประโยชน์ หรือเกิดการเปลี่ยนแปลงตนเองในด้านจิตสำนึกที่มีต่อสังคมส่วนรวม ไม่ใช่เพียงเพื่อต้องการใบปริญญาบัตรไปประดับบารมีของตนเองเท่านั้น ถ้ามหาวิทยาลัยชีวิตมุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงตนเองให้กับผู้เรียนที่มีฐานะดีไปในทางนี้ จะทำให้เกิดคุณูปการสูงยิ่งต่อสังคม ที่สถาบันอื่น ๆ ไม่สามารถทำได้

8) ในเรื่องแหล่งข้อมูลหรือการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยชีวิตที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษา ที่ได้รับมาจากคำบอกเล่าจากผู้ที่ได้เข้าเรียนหรือมีลูกหลานเข้าเรียนที่เป็นลักษณะแบบ “ปากต่อปาก” โดยผู้เรียน ศิษย์เก่า คณาจารย์ ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ ควรคำนึงถึงการให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้สื่อสาร รวมทั้งควรมีชุดข้อมูลเพื่อการประชาสัมพันธ์ หรือการสื่อสารที่ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น เช่น แนวคิดการจัดการเรียนรู้ การเรียนรู้ตลอดชีวิต แนวคิดหรือปรัชญาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงตนเอง ตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงตนเองของผู้เรียนเชิงประจักษ์ การพัฒนาศักยภาพที่ซ่อนอยู่ในผู้เรียนที่สามารถนำออกมาใช้ได้ แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงที่มีความสำคัญต่อการใช้ชีวิตในสังคมปัจจุบัน การศึกษาเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง ความสามารถในการเป็นผู้นำชุมชน การศึกษาดูงานในพื้นที่เรียนรู้ที่หลากหลาย รวมถึงจุดเน้นอื่น ๆ เช่น การจัดทำแผน 4 แผน การทำโครงการที่สามารถต่อยอดเป็นอาชีพหรือการทำประโยชน์ต่อสังคมได้ มากกว่าการให้ข้อมูลเพียงแค่ว่าเรียนที่ไหน เรียนเมื่อใด ใช้ระยะเวลาเท่าไร หรือรับปริญญากับใคร เป็นต้น

9) อาจารย์ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ คือ ปัจจัยที่สำคัญเหนือสิ่งอื่นใดของมหาวิทยาลัยชีวิต ซึ่งสะท้อนออกมาจากความรู้สึกพึงพอใจในระดับมากทั้งของผู้เรียนและบัณฑิต และมากกว่าองค์ประกอบอื่น ๆ ควรมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะผู้ที่เข้ามาใหม่ให้มีความรู้และประสบการณ์ที่สอดคล้องกับสิ่งที่สอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวคิดและปรัชญาของมหาวิทยาลัยชีวิต เพราะจากเสียงสะท้อนที่คณะวิจัยได้รับมาขณะปฏิบัติงานในภาคสนามพบว่า บางคนไม่เชื่อมั่นอาจารย์ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี ทั้งนี้เนื่องจากไม่สามารถสื่อสารได้ชัดเจน และไม่มีความรู้ หรือไม่สามารถให้ความรู้ที่แตกต่างจากแหล่งข้อมูลอื่น ๆ ที่สามารถหาได้ทั่วไป เช่น ในสื่อออนไลน์ต่าง ๆ หรือมีกรณีที่ผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ตอนปลายที่มีประสบการณ์ชีวิตที่มากกว่าและสนใจการเรียนรู้หรือความรู้มากกว่าใบปริญญาบัตร มักสังเกตและเปรียบเทียบอาจารย์ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีความสามารถในการจัดกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลกับอาจารย์ที่ไม่สามารถจัด

กระบวนการเรียนรู้หรือสื่อสารไม่เก่ง ให้ข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง ดังนั้น กระบวนการพัฒนาอาจารย์มหาวิทยาลัยชีวิตควรดำเนินไปตลอดเวลา รวมถึงการประเมินศักยภาพและการสร้างเสริมพลังเชิงบวก เพื่อให้อาจารย์ผู้สอนได้เกิดความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเองตลอดเวลา ทั้งในเรื่องการนำความรู้ใหม่ๆ มาใช้สอน การใช้เทคนิคแปลกใหม่ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ความมุ่งมั่นในการทำผลงานวิจัย การเขียนบทความวิชาการ ตลอดจนความสามารถในการวิเคราะห์วิพากษ์วิจารณ์อย่างสร้างสรรค์ในประเด็นทางวิชาการและการปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาใน “รูปแบบมหาวิทยาลัยชีวิต”

และที่ละเลยไม่ได้คือ ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาอาจารย์ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ทุกประเภท โดยเฉพาะผู้มาใหม่ ให้เกิดการพัฒนาหรือเสริมศักยภาพความสามารถในด้านต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคปัจจุบัน เพื่อให้เป็นที่ยอมรับมากยิ่งขึ้น และให้การประเมินผลครั้งต่อไป มีคะแนนความพึงพอใจในด้านอาจารย์ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้มีคะแนนอยู่ในระดับมากที่สุด (5 คะแนนเต็ม) ถ้าเป็นไปได้

ภาคผนวก

ก. สรุปคุณลักษณะของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายละเอียด		จำนวน	ร้อยละ
เพศ			
ชาย		329	54.3
หญิง		277	45.7
อายุ			
ต่ำสุด 18 ปี			
สูงสุด 72 ปี			
ต่ำกว่า 25		79	13.0
26-29		49	8.1
30-39		128	21.1
40-49		223	36.8
50-59		102	16.8
60-69		24	4.0
70+		1	0.2
สถานภาพ			
โสด		155	25.6
สมรส / อยู่ด้วยกันฉันท์สามีภรรยา		360	59.4
หม้าย		18	3.0
หย่า / แยกทาง / เลิกกัน		32	5.3
ไม่ประสงค์ระบุ		21	3.5
ไม่ตอบ		20	3.3
อาชีพหลัก			
เกษตรกร		174	28.7
บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น		144	23.8
ธุรกิจส่วนตัว/เจ้าของกิจการ		76	12.5
รับราชการ		68	11.2
พนักงานในองค์กรเอกชน บริษัท กิจการ มูลนิธิ		52	8.6

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
ค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ / รับจ้างทั่วไป	45	7.4
ข้าราชการเกษียณ	21	3.5
พระ/นักบวช	15	2.5
ไม่มีอาชีพ	7	1.2
ไม่ตอบ	4	0.7
การย้ายถิ่น		
เคย	154	25.4
ไม่เคย	367	60.6
ไม่ตอบ	85	14.0
การเป็นผู้หารายได้หลักของครอบครัว		
เป็นผู้หารายได้หลัก	332	54.8
ไม่ใช่ผู้หารายได้หลัก	256	42.2
ไม่ตอบ	18	3.0
รายได้ต่อเดือน		
ต่ำกว่า 10,000 บาท	139	22.9
10,001 – 20,000 บาท	144	23.8
20,001 – 30,000 บาท	82	13.5
30,001 – 40,000 บาท	93	15.3
40,001 – 50,000 บาท	53	8.7
50,001 บาทขึ้นไป	3	0.5
ไม่มีรายได้	47	7.8
ไม่ต้องการระบุ	15	2.5
ไม่ตอบ	30	5.0
การจัดทำบัญชีครัวเรือน		
จัดทำเป็นประจำ	547	90.3
เคยจัดทำ แต่ปัจจุบันไม่ได้ทำแล้ว	12	2.0
ไม่ได้จัดทำ	8	1.3
ไม่ตอบ	39	6.4
ความเพียงพอของรายได้ต่อเดือน		
เพียงพอแต่ไม่มีเหลือเก็บ	187	30.9
เพียงพอและมีเหลือเก็บ	308	50.8

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เพียงพอ	52	8.6
ไม่ตอบ	59	9.7
หนี้สิน		
มี	378	62.4
เคยมี แต่ใช้หนี้หมดแล้ว	55	9.1
ไม่มี	138	22.8
ไม่ตอบ	35	5.8
มูลค่าหนี้สินที่มีอยู่		
ต่ำกว่า 50,000 บาท	151	39.9
50,000-99,999 บาท	97	25.7
100,000 – 499,999 บาท	49	13.0
500,000 – 999,999 บาท	32	8.5
1,000,000-2,999,999 บาท	35	9.3
3,000,000-4,999,999 บาท	13	3.4
5,000,000 ขึ้นไป	1	0.3
การใช้จ่ายที่ทำให้เกิดหนี้สิน		
ค่าใช้จ่ายทั่วไปในครัวเรือน	101	26.7
สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ยานพาหนะ ต่อเติมบ้าน	184	48.7
การศึกษาของบุตรหลาน	27	7.1
ลงทุนในอาชีพ	54	14.3
อื่น ๆ เช่น ค่ารักษาพยาบาล	12	3.2
ความสามารถในการชำระหนี้สิน		
สามารถชำระได้ตามกำหนดเวลา	309	81.5
ไม่สามารถชำระได้ตามกำหนดเวลา	33	8.7
ไม่ตอบ	36	9.5
การถือครองที่ดิน (ที่อยู่อาศัย)		
ต่ำกว่า 10 ไร่	354	58.4
11-30 ไร่	72	11.9
31-50 ไร่	21	3.5
50 ไร่ ขึ้นไป	7	1.2
ไม่ตอบ	152	25.1

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
การถือครองที่ดิน (การเกษตร/กิจกรรมอื่น ๆ)		
ไม่มีที่ดินทำกิน	25	4.1
ต่ำกว่า 10 ไร่	201	33.2
11-30 ไร่	146	24.1
31-50 ไร่	72	11.9
50 - 99 ไร่	15	2.5
100 ไร่+	1	0.2
ไม่ตอบ	146	24.1
บทบาทในชุมชน-ประชาสังคม ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับประเทศ		
มี	325	53.6
ไม่มี	129	21.3
ไม่ตอบ	152	25.1
ความสัมพันธ์กับคนในชุมชน		
ดี	419	69.1
ปานกลาง	139	22.9
น้อย	18	3.0
ไม่ค่อยดี	8	1.3
ไม่ตอบ	22	3.6
ความรู้เกี่ยวกับชุมชนที่อาศัยอยู่		
ดี	335	55.3
ปานกลาง	222	36.6
น้อย	16	2.6
ไม่ค่อยดี	7	1.2
ไม่ตอบ	34	5.6

ข. สรุปข้อค้นพบเกี่ยวกับการศึกษาในมหาวิทยาลัยชีวิต

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
ระดับการศึกษา ก่อนเข้าศึกษามหาวิทยาลัยชีวิต		
ม. 6 จากโรงเรียนมัธยมศึกษาปกติ	159	26.2
ม. 6 จาก กศน.	366	60.4
ปวช. / ปวส. หรือเทียบเท่า	32	5.3
ปริญญาตรี	11	1.8
ไม่ตอบ	38	6.3
วิธีการเดินทางมาเรียน		
เดิน / จักรยาน	38	6.3
พาหนะส่วนตัว	442	72.9
รถโดยสาร	18	3.0
อาศัยเพื่อนเรียนร่วมรุ่น	65	10.7
ไม่ตอบ	45	7.4
แหล่งเงินค่าเล่าเรียน		
เงินของตัวเอง	518	85.5
เงินของบิดา/มารดา	38	6.3
เงินกู้ธนาคาร / สหกรณ์	13	2.1
มีผู้ออกค่าใช้จ่ายให้	16	2.6
เงินกู้ยืมนอกระบบ	9	1.5
ยืมเงินจากกองทุน	3	0.5
ยืมเงินจากเพื่อนเรียนด้วยกัน	2	0.3
ไม่ตอบ	7	1.2
ปัญหาการจ่ายค่าเล่าเรียน		
ไม่เคยมี	427	70.5
เคยมี	141	23.3
เคยมี และยังคงค้างจ่าย	12	2.0
ไม่ตอบ	26	4.3
การตัดสินใจเข้ามศึกษา		
ตัดสินใจด้วยตนเอง	373	61.6
มีผู้อื่นชักชวน	192	31.7

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ตอบ	41	6.8
แหล่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยชีวิต		
คำบอกกล่าวจากนักศึกษา / ศิษย์เก่า	285	47.0
บุคคลที่รู้จัก / บุคคลใกล้ชิด / ครอบครัว / ญาติพี่น้อง	264	43.6
อินเทอร์เน็ต/เว็บไซต์	201	33.2
สื่อสังคมออนไลน์ / เฟสบุ๊ก / ไลน์	149	24.6
วิทยุ / โทรทัศน์	95	15.7
แผ่นพับ/ป้ายประกาศ	91	15.0
อาจารย์ ม. ชีวิต	59	9.7
สื่อสิ่งพิมพ์ หนังสือพิมพ์	12	2.0
การสนับสนุนของครอบครัว		
สนับสนุน	545	89.9
เริ่มแรกไม่สนับสนุน ต่อมาสนับสนุน	15	2.5
ไม่มีความคิดเห็น	12	2.0
ไม่สนับสนุน	12	2.0
ไม่ตอบ	22	3.6
การทราบปรัชญา แนวคิด ของ ม.ชีวิต		
ทราบ	492	81.2
ไม่ทราบ	46	7.6
ไม่ตอบ	68	11.2
การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง เคยได้ยินหรือไม่		
เคยได้ยิน	497	82.0
ไม่เคยได้ยิน	61	10.1
ไม่ตอบ	48	7.9
การสร้างเสริมพลังอำนาจ เคยได้ยินหรือไม่		
เคยได้ยิน	378	62.4
ไม่เคยได้ยิน	69	11.4
ไม่ตอบ	159	26.2
การเรียนรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง		
ได้เรียนรู้แล้ว	579	95.5
ยังไม่ได้เรียนรู้	8	1.3

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ตอบ	19	3.1
ประโยชน์ของแผน 4 แผน		
เป็นประโยชน์ มาก	486	80.2
เป็นประโยชน์ พอสมควร/ปานกลาง	57	9.4
ไม่เป็นประโยชน์	7	1.2
ไม่ตอบ	56	9.2
วิชาที่ประทับใจ		
การรู้จักตนเองและการเปลี่ยนแปลงตน	428	70.5
การพัฒนาชีวิต	338	55.7
กฎหมายในชีวิตประจำวัน	248	40.8
กิจกรรมการเรียนรู้รวม ศรป.	235	38.8
การพัฒนาชุมชน	203	33.4
สุนทรียภาพทางศิลปะและดนตรี	158	26.0
วิถีชีวิตพอเพียง	135	22.3
คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และพลังงานในชีวิตประจำวัน	120	19.8
ผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อการพัฒนา	113	18.6
กลุ่มวิชาการจัดการเกษตร	113	18.6
การลงพื้นที่ชุมชน	90	14.9
ศึกษางานนอกสถานที่	68	11.1
การถูกคาดหวังให้เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชุมชนที่อาศัยอยู่		
ทราบและเห็นด้วย	473	78.1
ทราบ แต่ไม่เห็นด้วย	5	0.8
ไม่ทราบ	55	9.1
ไม่ตอบ	73	12.0
ปัญหาและอุปสรรคในการศึกษาเรียนรู้		
ไม่มีปัญหาอุปสรรค	221	36.5
รายได้/รายจ่ายในครอบครัว	275	45.4
ตัวของผู้เรียนเอง/ตนเอง	110	18.2
ระยะทาง/การเดินทาง	59	9.7
คนในครอบครัว	51	8.4
วิธีการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยชีวิต	43	7.1

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
ความคุ้มค่าต่อการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยชีวิต		
คุ้มค่า	587	96.9
ไม่คุ้มค่า	12	2.0
ไม่ตอบ	7	1.2
ความมั่นใจต่อการศึกษาจนสำเร็จ		
มั่นใจ	587	96.9
ไม่มั่นใจ	11	1.8
ไม่ตอบ	8	1.3

เหตุผลหลักที่ตัดสินใจเข้าศึกษามหาวิทยาลัยชีวิต

เหตุผล	มากที่สุด		ปานกลาง		น้อย		ไม่ตอบ		รวม	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
ปริญญาบัตร	393	64.9	151	24.9	23	3.8	39	6.4	606	100.0
การยอมรับทางสังคม	345	56.9	178	29.4	27	4.5	56	9.2	606	100.0
ความภาคภูมิใจ	472	77.9	68	11.2	38	6.3	28	4.6	606	100.0

เหตุผลที่ท่านตัดสินใจเข้าศึกษามหาวิทยาลัยชีวิต นอกเหนือจาก 3 เหตุผลข้างต้น

เหตุผล	จำนวน	ร้อยละ
1. ต้องการเปลี่ยนแปลงตนเอง	524	86.5
2. นำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง	454	74.9
3. ต้องการใช้ชีวิตแบบพอเพียง	322	53.1
4. อยากเรียนรู้กับผู้ปฏิบัติจริง	125	20.6
5. ต้องการเป็นผู้นำชุมชน / มีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน	114	18.8
6. อยากเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้อื่น	98	16.2
7. ต้องการใช้ความรู้เพื่อช่วยเหลือผู้อื่น	75	12.4

ค. ผลคะแนนความพึงพอใจโดยเฉลี่ยของผู้เรียนต่อการจัดการศึกษา

ปัจจัยและรายละเอียด	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	SD	ความหมาย
หลักสูตร เนื้อหารายวิชา โครงสร้างการจัด กระบวนการเรียนรู้	31.98	50.11	16.98	0.81	0.09	4.15	0.92	มาก
1. รายวิชาและเนื้อหาของแต่ละรายวิชาน่าสนใจ ตรงกับ ความต้องการของท่านหรือผู้เรียน	33.83	55.78	10.40	0.00	0.00	4.23	0.62	มาก
2. หลักสูตร/สาขาวิชาที่เรียนสนับสนุนให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงตนเอง ครอบคลุม และชุมชน	40.26	51.65	8.09	0.00	0.00	4.32	0.62	มาก
3. กิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้นมีประโยชน์ ตรงตามความ สนใจของผู้เรียน	31.68	53.47	14.69	0.17	0.00	4.17	0.67	มาก
4. ทำให้เข้าใจและทำงานร่วมกับชุมชนขึ้น	33.33	50.17	15.68	0.66	0.00	4.23	1.80	มาก
5. ระยะเวลาการเรียนรู้ตลอดหลักสูตรมีความเหมาะสม	26.90	53.47	19.31	0.33	0.00	4.07	0.69	มาก
6. ระยะเวลาของแต่ละรายวิชา/แต่ละคาบมีความเหมาะสม	23.60	52.81	22.11	1.16	0.33	3.98	0.73	มาก
7. ค่าใช้จ่ายตลอดหลักสูตรมีความเหมาะสม	18.15	40.10	36.96	4.13	0.50	3.78	1.80	มาก
8. เป็นทางเลือกหนึ่งสำหรับผู้ที่ต้องการเรียนรู้ตลอดชีวิต	44.39	43.23	11.72	0.66	0.00	4.31	0.70	มาก
9. ทำให้ผู้เรียนรู้เท่าทัน	35.64	50.33	13.86	0.17	0.00	4.21	0.68	มาก
ระบบการเข้าเรียน การลงทะเบียนเรียน	22.85	49.26	24.09	3.34	0.45	3.91	0.79	มาก
10. สะดวก รวดเร็ว	24.75	52.31	21.78	1.16	0.00	4.01	0.72	มาก
11. ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยช่วยในการอำนวยความสะดวก	19.47	51.49	24.59	4.29	0.17	3.86	0.78	มาก
12. มีคู่มือประกอบ ครบทุกรายละเอียด อ่านเข้าใจง่าย	18.98	48.84	25.91	5.78	0.50	3.80	0.83	มาก
13. มีเจ้าหน้าที่คอยช่วยเหลือ แนะนำอย่างดี	28.22	44.39	24.09	2.15	1.16	3.96	0.84	มาก
พื้นที่การเรียนรู้ ต้นแบบ สถานที่ศึกษาดูงาน	32.57	47.06	18.48	1.39	0.46	4.11	0.98	มาก
14. ศูนย์การเรียนรู้อยู่ใกล้บ้าน เดินทางสะดวก	28.71	41.91	24.75	2.81	1.82	3.93	0.90	มาก
15. มีบรรยากาศของการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์ เป็นมิตร	34.98	49.83	14.19	0.83	0.17	4.19	0.71	มาก
16. เป็นแหล่งภูมิปัญญา แหล่งค้นคว้าหาความรู้ที่มี คุณภาพระดับใช้การได้ดี	32.84	49.17	16.67	1.16	0.00	4.21	1.81	มาก
17. มีปราชญ์หรือผู้รู้ในชุมชน/ศูนย์เรียนรู้ ที่สามารถให้ทั้ง สติและปัญญาที่ชัดเจน เป็นประโยชน์ มีคุณค่า	34.16	47.52	17.33	0.99	0.00	4.15	0.73	มาก
18. มีชุมชนเป็นห้องเรียน หรือ เปิดกว้างให้ชุมชนและ ผู้สนใจทุกคนเข้ามาร่วมเรียนรู้	32.18	46.86	19.47	1.16	0.33	4.09	0.77	มาก
กระบวนการเรียนรู้	30.96	53.38	15.12	0.45	0.06	4.16	0.81	มาก
19. ส่งเสริมการคิดค้นกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับ ชีวิตจริงของผู้เรียนแต่ละคน	32.18	52.97	14.85	0.00	0.00	4.17	0.66	มาก

ปัจจัยและรายละเอียด	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	SD	ความหมาย
20. เน้นบทบาทผู้เรียน เปิดโอกาส/ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่	35.48	52.31	11.72	0.50	0.00	4.23	0.66	มาก
21. วิธีการเรียนการสอนสร้างสรรค์ และหลากหลาย	28.55	54.29	17.16	0.00	0.00	4.11	0.67	มาก
22. ปลุกฝังความเป็นผู้นำ/การแสดงบทบาทในชุมชน	36.30	50.83	12.54	0.17	0.00	4.30	1.71	มาก
23. ส่งเสริมการทำงานร่วมกับผู้อื่น	36.14	53.63	10.07	0.17	0.00	4.26	0.64	มาก
24. มีการประเมินผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความเป็นจริง	27.89	55.78	15.51	0.66	0.17	4.11	0.68	มาก
25. มีการนำเสียงสะท้อน หรือความคิดเห็นของผู้เรียนมาปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้	26.90	51.32	19.64	1.82	0.33	4.03	0.75	มาก
26. มีการทบทวนหลังการปฏิบัติของแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้ (After action review – AAR)	24.26	55.94	19.47	0.33	0.00	4.04	0.67	มาก
อาจารย์ผู้สอน ประจำ / พิเศษ	42.37	47.45	9.70	0.35	0.07	4.34	1.03	มาก
27. มีความตรงต่อเวลา	39.77	47.85	11.55	0.50	0.33	4.26	0.70	มาก
28. เข้าสอนสม่ำเสมอ	43.56	46.37	9.90	0.17	0.00	4.33	0.66	มาก
29. มีความตั้งใจจัดการเรียนรู้ เตรียมการสอนเป็นอย่างดี	42.57	49.34	7.59	0.50	0.00	4.34	0.64	มาก
30. เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในเรื่องที่สอน	43.56	47.36	8.25	0.66	0.00	4.42	2.12	มาก
31. มีประสบการณ์ในเรื่องที่สอน	42.57	48.68	8.42	0.33	0.00	4.33	0.64	มาก
32. เข้าใจบริบทชีวิตของผู้เรียนและชุมชน	41.09	47.69	10.89	0.17	0.00	4.35	1.38	มาก
33. สามารถถ่ายทอดได้ดี และกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ อย่างมีเหตุมีผล และอื่นๆ	42.41	47.03	10.40	0.17	0.00	4.32	0.66	มาก
34. มีจิตวิทยาในการกระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้	40.59	47.69	10.73	0.50	0.33	4.35	1.80	มาก
35. เอาใจใส่ ใจกว้าง รับฟัง / เคารพความคิดเห็นของผู้เรียน	45.21	45.05	9.57	0.17	0.00	4.35	0.66	มาก
อาจารย์ที่เลี้ยง	31.96	52.15	15.27	0.56	0.05	4.16	0.76	มาก
36. เป็นผู้ที่มีบทบาททางสังคมในพื้นที่เรียนรู้ เช่น เป็นสมาชิกที่เข้มแข็งของกลุ่ม/ชมรม/องค์กร	38.61	48.35	12.38	0.33	0.33	4.25	0.70	มาก
37. มีประสบการณ์ขับเคลื่อนชุมชน สามารถนำการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นได้	37.62	49.34	12.21	0.83	0.00	4.24	0.69	มาก
38. เป็นผู้ที่รับบริบทของพื้นที่ รู้จักคน ภูมิประเทศ สังคม วัฒนธรรมประเพณี ทรัพยากร สิ่งแวดล้อม ฯลฯ สามารถสนับสนุนข้อมูลของพื้นที่เรียนรู้	27.72	55.78	16.17	0.33	0.00	4.11	0.66	มาก
39. เป็นผู้มีความมี น่าเชื่อถือ ศรัทธาและไว้วางใจของชุมชน	22.61	56.44	20.30	0.50	0.17	4.01	0.68	มาก

ปัจจัยและรายละเอียด	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	SD	ความหมาย
40. มีทักษะการเป็นวิทยากรกระบวนการทำแผนแม่บทชุมชน และการพัฒนาโครงการชุมชนด้านต่างๆ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน	30.36	53.47	15.35	0.83	0.00	4.13	0.69	มาก
41. สามารถใช้เครื่องมือทางการศึกษาหลากหลายแบบเพื่อสร้างการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	28.05	53.14	17.99	0.83	0.00	4.08	0.70	มาก
42. ช่วยนักศึกษาประสานงานและคัดเลือกพื้นที่เรียนรู้ รวมถึงช่วยระบุหรือค้นหาแกนนำชุมชนและผู้แทนหน่วยงานในพื้นที่เข้าร่วมเรียนรู้	33.00	49.83	16.17	0.99	0.00	4.15	0.71	มาก
43. ทำความเข้าใจกับนักศึกษาถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายหรือผลลัพธ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นของการเรียนรู้ในแต่ละภาคการศึกษา	29.54	53.63	16.34	0.50	0.00	4.12	0.68	มาก
44. สามารถบูรณาการวิชาต่างๆ ในภาคการศึกษานั้นกับการพัฒนาชุมชน มีแผนและรายละเอียดของกิจกรรมก่อนนำนักศึกษาเข้าชุมชน	31.68	53.14	14.36	0.83	0.00	4.16	0.68	มาก
45. จัดกิจกรรมในชุมชนเพื่อให้นักศึกษา แกนนำชุมชนและผู้แทนหน่วยงานมาร่วมทบทวนสถานการณ์ของชุมชนในประเด็นต่างๆ ระบุปัญหาหรือความต้องการของชุมชนที่จะใช้เป็นสาระของการเรียนรู้ วางแผน จัดทำโครงการชุมชน และกำหนดเป้าหมายการพัฒนาร่วมกับชุมชน	31.02	53.30	15.35	0.33	0.00	4.15	0.67	มาก
46. จัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนที่ครบถ้วน โดยครอบคลุมทุกส่วนของวงจร วางแผน – ปฏิบัติ – ตรวจสอบ – ปรับปรุง	28.38	54.29	16.67	0.50	0.17	4.10	0.69	มาก
47. รอบรู้ทั้งศาสตร์สากลและภูมิปัญญา สามารถให้การแนะนำ และช่วยให้นักศึกษาและชุมชนตัดสินใจเลือกแนวทางการแก้ปัญหาและการพัฒนาได้เหมาะสม	28.71	54.46	16.67	0.17	0.00	4.12	0.67	มาก
48. แสดงออกถึงการเป็นหนึ่งในสมาชิกทีมร่วมกับนักศึกษา ในฐานะผู้นำทีม และค่อยๆ ถอยไปเป็นผู้สนับสนุนให้นักศึกษาได้นำหรือดำเนินการตามความเหมาะสม	30.69	53.63	14.69	0.83	0.17	4.14	0.70	มาก
49. มีความเข้าใจใส่และความจริงใจต่อชุมชนและนักศึกษา มีเวลาให้กับชุมชน และเต็มใจกับพันธะผูกพันระยะยาวเพื่อจัดการเรียนรู้ในชุมชน	33.17	51.82	14.52	0.50	0.00	4.18	0.68	มาก

ปัจจัยและรายละเอียด	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	SD	ความหมาย
50. แสดงออกถึงความห่วงใย ให้กำลังใจ และสร้างแรงบันดาลใจให้นักศึกษาและชุมชน	38.94	47.36	13.53	0.17	0.00	4.25	0.69	มาก
51. มีความทุ่มเท จริงจัง และมุ่งมั่นให้เกิดผล “ชุมชนเรียนรู้ ชุมชนเข้มแข็ง”	38.45	50.00	11.22	0.33	0.00	4.27	0.66	มาก
52. มีความสามารถในการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจกับนักศึกษาและชุมชน สามารถถ่ายทอดหลักการ ความรู้ วิธีการได้ดี ไม่ทำให้นักศึกษาและชุมชนสับสนหรือเกิดความขัดแย้ง	32.18	52.48	14.52	0.66	0.17	4.16	0.70	มาก
53. เพื่าระวังและติดตามผลการพัฒนานักศึกษา แขนงนำชุมชน และผลการพัฒนาชุมชน รวมทั้งแนะนำแนวทางการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	31.68	51.49	16.01	0.83	0.00	4.14	0.70	มาก
54. ส่งเสริมสนับสนุนให้นักศึกษาและแกนนำชุมชนได้เรียนรู้การบริหารโครงการ การหาทุนหรือทรัพยากร การสร้างทีมงาน การรวมกลุ่ม การแก้ปัญหาอุปสรรคด้วยมาตรการทางวิชาการและมาตรการทางสังคม การสร้างเครือข่าย การกำกับและประเมินผล	32.67	49.50	17.16	0.50	0.00	4.23	2.18	มาก
55. ร่วมสรุปบทเรียน จัดการความรู้ และให้ความช่วยเหลือในการทำรายงานของนักศึกษา และการสะท้อนข้อมูล ความรู้และผลการพัฒนาไปสู่ชุมชน	34.16	51.49	13.86	0.50	0.00	4.19	0.68	มาก
สื่อ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ บรรยากาศในการเรียนรู้	25.14	50.22	22.44	1.93	0.28	3.98	0.75	มาก
56. ประยุกต์ใช้สิ่งที่มีในท้องถิ่นได้เหมาะสม	29.37	51.16	18.65	0.83	0.00	4.09	0.71	มาก
57. มีอุปกรณ์เครื่องมือ สำหรับการปฏิบัติจริง เพียงพอต่อความต้องการของผู้เรียน	20.79	49.01	26.73	3.30	0.17	3.87	0.78	มาก
58. มีสื่อการเรียนการสอนที่ดี มีคุณภาพ ทำให้เข้าใจง่าย การเรียนรู้ไม่สะดุด	25.25	50.50	21.95	1.65	0.66	3.98	0.77	มาก
การเปลี่ยนแปลงตนเอง ครอบครัว และชุมชน	29.75	53.44	16.37	0.39	0.04	4.13	0.78	มาก
59. สามารถชวนขยายหาความรู้ที่สำคัญเพิ่มเติมด้วยตนเองตลอดเวลา	31.68	55.12	12.87	0.33	0.00	4.18	0.65	มาก
60. สามารถเชื่อมโยงทฤษฎีที่เรียนสู่การปฏิบัติได้จริง	29.04	56.77	13.86	0.17	0.00	4.23	2.13	มาก
61. คิดริเริ่ม วางแผน ลงมือปฏิบัติในสิ่งที่สำคัญ ไม่รอเวลา	29.04	57.59	13.04	0.33	0.00	4.15	0.64	มาก
62. มีความสามารถในการคิดค้น/พัฒนานวัตกรรมต่าง ๆ ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น	28.05	53.14	18.32	0.50	0.00	4.09	0.69	มาก
63. รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น4ขึ้น/ใจกว้างขึ้น	33.33	55.78	10.73	0.17	0.00	4.22	0.63	มาก
64. คิดนอกกรอบ เปลี่ยนแปลงวิธีคิด/วิธีมองสิ่งรอบตัว	30.20	53.63	15.51	0.66	0.00	4.13	0.68	มาก

❧ ผลการวิจัย ติดตามและประเมินผล ❧

การจัดการศึกษาทางเลือกและผลที่เกิดขึ้นในบริบทของสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน

ปัจจัยและรายละเอียด	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	SD	ความหมาย
65. แก้ปัญหาด้วยสันติวิธี/มีความสุขุมรอบคอบ4ขึ้น	28.88	57.26	13.86	0.00	0.00	4.15	0.64	มาก
66. มีอาชีพ/รายได้ที่มั่นคง	27.39	54.46	17.99	0.17	0.00	4.09	0.67	มาก
67. สามารถลดรายจ่ายลงได้ มีเงินออมเพิ่มขึ้น	28.55	49.50	21.45	0.50	0.00	4.06	0.72	มาก
68. สามารถพัฒนาต่อยอดธุรกิจหรืออาชีพของตัวเองได้ อย่างรอบคอบ มีเหตุมีผล มีภูมิคุ้มกัน	29.04	52.64	17.82	0.50	0.00	4.10	0.69	มาก
69. ครอบครัวมีความอบอุ่น มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น	35.48	51.32	12.87	0.00	0.17	4.27	1.38	มาก
70. ผู้คนรอบข้างให้การยอมรับ4ขึ้น	31.19	54.62	13.70	0.17	0.33	4.16	0.68	มาก
71. มีเครือข่ายเพิ่ม4ขึ้น	31.02	53.96	14.52	0.50	0.00	4.16	0.67	มาก
72. มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ และสามารถใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม	28.88	53.30	17.00	0.83	0.00	4.10	0.69	มาก
73. มีจิตอาสา ต้องการมีส่วนร่วมกับชุมชนเพิ่ม4ขึ้น	34.16	50.83	14.52	0.50	0.00	4.19	0.69	มาก
74. มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาในชุมชน/ทำให้ชุมชนเกิด การเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดเจน	29.54	51.98	17.82	0.66	0.00	4.10	0.70	มาก
75. ใส่ใจสิ่งแวดล้อมรอบตัว/ความเป็นอยู่ร่วมกันของคนใน ชุมชน4ขึ้น	31.02	54.46	14.19	0.33	0.00	4.16	0.66	มาก
76. ตัวผู้เรียนและครอบครัวเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็น ได้ชัดเจน เป็นรูปธรรม ตั้งแต่กำลังศึกษา	30.20	51.98	17.49	0.33	0.00	4.12	0.69	มาก
77. ชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดเจน เป็น รูปธรรม ตั้งแต่กำลังศึกษา	23.27	46.53	28.71	1.32	0.17	3.91	0.76	มาก
78. ผู้เรียนและครอบครัวสามารถดำรงชีวิตอยู่ในชุมชนได้ ด้วยการพึ่งพาตนเองอย่างพอเพียงและอยู่ได้อย่างมี ศักดิ์ศรี	31.52	54.62	13.37	0.50	0.00	4.17	0.66	มาก
79. มีสมรรถนะ/ศักยภาพ/ขีดความสามารถในการจัดการ ชีวิตตนเอง ครอบครัวดีขึ้นทุกด้าน	28.71	55.78	15.51	0.00	0.00	4.13	0.65	มาก
80. มีสมรรถนะ/ศักยภาพ/ขีดความสามารถในการจัดการ ชุมชนดีขึ้นทุกด้าน	24.26	50.50	24.92	0.17	0.17	3.99	0.72	มาก
ความพึงพอใจในภาพรวม								
81. ความพึงพอใจต่อมหาวิทยาลัยชีวิตและการจัด การศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลงตนเอง	43.07	47.03	9.57	0.33	0.00	4.33	0.66	มาก

จ. แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

ความคิดเห็นและความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดการศึกษาทางเลือกของมหาวิทยาลัยชีวิต

(สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน – สรพ.)

ดำเนินการโดย สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

สนับสนุนโดย สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน และบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาทางเลือกและผลที่เกิดขึ้นในบริบทของมหาวิทยาลัยชีวิต จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่อระบบการจัดการศึกษา
 2. ข้อมูลหรือคำตอบทุกข้อของท่านจะเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงการจัดการศึกษาและการบริหาร และพัฒนาสถาบันฯ ให้สามารถพึ่งตนเองได้ทั้งด้านวิชาการ ด้านการบริหารจัดการ และด้านการเงิน ในระยะต่อไป
 3. ความคิดเห็นของท่านในแบบสอบถามนี้จะเป็นความลับ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวมเท่านั้น จะไม่ทำการอื่นใดที่ก่อให้เกิดความเสียหายกับบุคคลหรือองค์กรเด็ดขาด
 4. แบบสอบถามนี้ มีทั้งหมด 12 หน้า แบ่งออกเป็น 4 ส่วน (ใช้เวลา 50 นาที โดยประมาณ) ดังนี้
 - ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้เรียน ครอบครัว และชุมชน
 - ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาในมหาวิทยาลัยชีวิต
 - ส่วนที่ 3 การประเมินความพึงพอใจของท่านต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา
 - ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะถึงจุดเด่น/จุดแข็ง/ศักยภาพ และข้อจำกัด/สิ่งที่ต้องการให้เกิดการปรับปรุง/แก้ไข/เปลี่ยนแปลง เพื่อให้มหาวิทยาลัยชีวิตบรรลุวิสัยทัศน์และพันธกิจที่กำหนดไว้ได้มากยิ่งขึ้น
- จึงขอความกรุณาจากท่านในการกรอกข้อมูลตามความจริงให้ครบทุกหน้า ทุกส่วน ทุกข้อ คณะผู้วิจัยขอขอบคุณท่านเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้ ที่ได้สละเวลาทำแบบสอบถามนี้อย่างระมัดระวัง ครบถ้วน ถูกต้อง และสมบูรณ์

ส่วนที่ 1: ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้เรียน ครอบครัว และชุมชน

คำสั่ง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หรือเติมข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง

1. เพศ ☐ 1) ชาย ☐ 2) หญิง ☐ 3) ไม่ประสงค์ระบุ
2. อายุ ปีเต็ม (ไม่นับเศษเดือน)
3. สถานภาพ ☐ 1) โสด ☐ 2) สมรส / อยู่ด้วยกันฉันท์สามีภรรยา
☐ 3) หม้าย ☐ 4) หย่า / แยกทาง / เลิกกัน
☐ 5) ไม่ประสงค์ระบุ
4. ที่อยู่ปัจจุบัน หมู่บ้าน.....ตำบล.....
 อำเภอจังหวัด.....
5. ท่านเกิดในชุมชนนี้หรือไม่ ☐ 1) ใช่ ☐ 2) ไม่ใช่ (ตอบคำถาม 5.1-5.2)

☞ ผลการวิจัย ติดตามและประเมินผล ☜

การจัดการศึกษาทางเลือกและผลที่เกิดขึ้นในบริบทของสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน

- 5.1 ถ้าท่านไม่ได้เกิดที่ชุมชนนี้ ท่านเกิดที่หมู่บ้าน.....ตำบล.....
อำเภอจังหวัด.....
- 5.2 ย้ายมาอยู่ชุมชนนี้ปี พ.ศ.สาเหตุที่ย้ายมา.....
6. จำนวนบุคคลในครัวเรือน/ครอบครัว ที่อยู่ด้วยกัน คน (รวมตัวท่าน)
7. ลักษณะการอยู่อาศัยในครัวเรือนของท่าน
- ☐ 1) อยู่คนเดียว
 - ☐ 2) อยู่กันหลายคน ระบุว่าใครบ้าง (เลือกได้หลายข้อ)
 - ☐ 2.1) คู่สมรส ☐ 2.2) ลูก
 - ☐ 2.3) บิดามารดาของตนเอง/ของคู่สมรส ☐ 2.4) ญาติพี่น้อง
 - ☐ 2.5) เพื่อน/คนรู้จัก ☐ 2.6) อื่นๆ ระบุ
8. ลักษณะที่พักอาศัยปกติที่ท่านอาศัยอยู่ในปัจจุบัน
- ☐ 1) บ้านของพ่อแม่
 - ☐ 2) บ้านของตนเอง/เป็นเจ้าของเอง/บ้านของคู่สมรส
 - ☐ 3) บ้านของญาติพี่น้องที่ไม่เสียค่าใช้จ่าย
 - ☐ 4) บ้านของญาติพี่น้อง แต่มีค่าใช้จ่าย เดือนละ.....บาท
 - ☐ 5) บ้านเช่า /หอพัก ที่เสียค่าใช้จ่าย เดือนละ บาท
 - ☐ 6) อื่น ๆ โปรดระบุ เช่น อาศัยอยู่กับเพื่อน ปลุกเองบนที่ดินของคนอื่น ฯลฯ
9. อาชีพหลักของท่าน
- ☐ 1) ไม่มีอาชีพ เนื่องจาก.....
 - ☐ 2) รับราชการ / พนักงานราชการ ตำแหน่ง.....สังกัดกระทรวง.....
 - ☐ 3) ข้าราชการเกษียณ สังกัดกระทรวง.
 - ☐ 4) พนักงานรัฐวิสาหกิจ ตำแหน่ง..... หน่วยงาน.....
 - ☐ 5) พนักงานบริษัท ตำแหน่ง..... หน่วยงาน.....
 - ☐ 6) บุคลากรองค์กรปกครองท้องถิ่น เช่น พนักงานเทศบาล อบต ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ฯลฯ) ระบุตำแหน่ง/
ชื่อองค์กร.....
 - ☐ 7) เกษตรกร ระบุ พืชที่ปลูก และสัตว์ที่เลี้ยง
 - ☐ 8) ธุรกิจส่วนตัว/เจ้าของกิจการ (ระบุ) เกี่ยวกับ
 - ☐ 9) ค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ / รับจ้างทั่วไป
 - ☐ 10) อื่นๆ ระบุ.....
10. อาชีพอื่นๆ ที่สร้างรายได้เสริม

- ☐ 1) ไม่มี ☐ 2) มี ระบุ.....
11. ท่านเคยย้ายถิ่น หรือไปทำงานนอกชุมชน นอกพื้นที่ เช่น กรุงเทพฯ ต่างจังหวัด หรือต่างประเทศบ้างหรือไม่
- ☐ 1) ไม่เคย ☐ 2) เคย (ระบุจังหวัด/ประเทศ ที่ไป 2 ครั้งล่าสุด)
ครั้งที่ 1 จังหวัด/ประเทศ ตั้งแต่ (เดือน/ปี).....ถึง (เดือน/ปี).....
ครั้งที่ 2 จังหวัด/ประเทศ ตั้งแต่ (เดือน/ปี).....ถึง (เดือน/ปี).....
12. ท่านเป็นผู้ที่หารายได้หลักให้ครอบครัวใช่หรือไม่
- ☐ 1) ใช่ ☐ 2) ไม่ใช่ (ตอบคำถาม 12.1)
- 12.1 ใครเป็นผู้ที่หารายได้หลัก
- ☐ 1) คู่สมรส ☐ 2) บุตร ☐ 3) บิดา/มารดา ☐ 4) อื่นๆ ระบุ.....
13. รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของท่านและรายได้ของสมาชิกในครัวเรือน

13.1 รายได้ของท่าน		13.2 รายได้ของสมาชิกคนอื่นในครัวเรือน (รวมกัน) รวมถึงรายได้จากสมาชิกทำงานต่างถิ่นที่ส่งเงินกลับ	
รายได้หลัก	รายได้เสริม	รายได้หลัก	รายได้เสริม
☐ 1) ไม่มีรายได้	☐ 1) ไม่มีรายได้	☐ 1) ไม่มีรายได้	☐ 1) ไม่มีรายได้
☐ 2) ต่ำกว่า 10,000 บาท	☐ 2) ต่ำกว่า 10,000 บาท	☐ 2) ต่ำกว่า 10,000 บาท	☐ 2) ต่ำกว่า 10,000 บาท
☐ 3) 10,001 – 20,000 บาท	☐ 3) 10,001 – 20,000 บาท	☐ 3) 10,001 – 20,000 บาท	☐ 3) 10,001 – 20,000 บาท
☐ 4) 20,001 – 30,000 บาท	☐ 4) 20,001 – 30,000 บาท	☐ 4) 20,001 – 30,000 บาท	☐ 4) 20,001 – 30,000 บาท
☐ 5) 30,001 – 40,000 บาท	☐ 5) 30,001 – 40,000 บาท	☐ 5) 30,001 – 40,000 บาท	☐ 5) 30,001 – 40,000 บาท
☐ 5) 40,001 – 50,000 บาท	☐ 5) 40,001 – 50,000 บาท	☐ 5) 40,001 – 50,000 บาท	☐ 5) 40,001 – 50,000 บาท
☐ 5) 50,000 บาทขึ้นไป	☐ 5) 50,000 บาทขึ้นไป	☐ 5) 50,000 บาทขึ้นไป	☐ 5) 50,000 บาทขึ้นไป
☐ 9) ไม่ต้องการระบุ	☐ 9) ไม่ต้องการระบุ	☐ 9) ไม่ต้องการระบุ	☐ 9) ไม่ต้องการระบุ

14. ท่านได้จัดทำบัญชีครัวเรือนหรือไม่
- ☐ 1) ไม่ได้จัดทำ เพราะ.....
- ☐ 2) จัดทำเป็นประจำ
- ☐ 3) เคยจัดทำแต่ปัจจุบันไม่ได้ทำแล้ว เพราะ.....
15. ท่านบริหารรายรับรายจ่ายในครัวเรือนอย่างไร
- ☐ 1) นำรายรับของทุกคนมารวมกันและจัดสรรตามรายจ่ายที่มี
- ☐ 2) รับผิดชอบรายรับและรายจ่ายของตนเอง
- ☐ 3) ไม่มีความแน่นอน เพราะ.....
- ☐ 4) อื่นๆ ระบุ.....
16. ใครเป็นผู้รับผิดชอบหลักในเรื่องค่าใช้จ่ายในครัวเรือน
- ☐ 1) ตัวท่านเอง โดยมีค่าใช้จ่ายเดือนละ บาท

☐ 2) ผู้อื่น (ระบุ)

17. ท่านคิดว่ารายได้ในแต่ละเดือนเพียงพอสำหรับครัวเรือนของท่านหรือไม่

☐ 1) เพียงพอและมีเหลือเก็บ จำนวนเงินออมเฉลี่ยต่อเดือน บาท

☐ 2) เพียงพอแต่ไม่มีเหลือเก็บ

☐ 3) ไม่เพียงพอ เพราะ.....

18. ปัจจุบัน ท่านหรือสมาชิกครอบครัวของท่านมีหนี้สินหรือไม่

☐ 1) ไม่มี

☐ 2) เคยมี แต่ใช้หนี้หมดแล้ว เนื่องจาก.....

☐ 3) มี (ตอบคำถาม 18.1-18.3)

18.1 มีหนี้จำนวน.....บาท

18.2 ส่วนใหญ่เป็นหนี้ที่นำมาใช้จ่ายเพื่อ

☐ 1) ค่าใช้จ่ายทั่วไปในครัวเรือน ☐ 2) สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ยานพาหนะ ต่อเติมบ้าน

☐ 3) การศึกษาบุตร ☐ 4) อื่นๆ ระบุ.....

18.3 ท่านสามารถชำระหนี้ได้ตามกำหนดเวลาใช่หรือไม่ ☐ 1) ใช่ ☐ 2) ไม่ใช่

19. การครอบครองที่ดินของท่าน

ที่ดินสำหรับ	สิทธิ์	จำนวน
สร้างบ้าน	☐ ของตัวเอง	ไร่.....งาน.....ตรว.
	☐ ของพ่อแม่	ไร่.....งาน.....ตรว.
	☐ เช่า	ไร่.....งาน.....ตรว.
การเกษตร	☐ ของตัวเอง	ไร่.....งาน.....ตรว.
	☐ ของพ่อแม่	ไร่.....งาน.....ตรว.
	☐ เช่า	ไร่.....งาน.....ตรว.
กิจการ / ค้าขาย / สำนักงาน	☐ ของตัวเอง	ไร่.....งาน.....ตรว.
	☐ ของพ่อแม่	ไร่.....งาน.....ตรว.
	☐ เช่า	ไร่.....งาน.....ตรว.

20. บทบาทของท่านในชุมชน / อำเภอ / จังหวัด / ประเทศ

20.1) ผู้นำชุมชน / ผู้นำกลุ่ม / คณะกรรมการ (ระบุ 3 ตำแหน่งหน้าที่ ๆ สำคัญที่สุด)

1)

2)

3)

20.2) ท่านเป็นสมาชิกกลุ่มอะไรบ้าง (ระบุชื่อกลุ่ม 3 ลำดับที่สำคัญที่สุด)

✎ ผลการวิจัย ติดตามและประเมินผล ✎

การจัดการศึกษาทางเลือกและผลที่เกิดขึ้นในบริบทของสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน

- 1)
 2)
 3)

20.3) ไม่ได้มีบทบาทหรือมีส่วนร่วมใดๆ ในงานของชุมชน เนื่องจาก.....

21. คนในชุมชนหรือหมู่บ้านที่ท่านอยู่ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพอะไร

- ☐ 1) เกษตรกรรม ☐ 2) รับจ้างทั่วไป
☐ 3) รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ ☐ 4) พนักงานบริษัท/โรงงานอุตสาหกรรม
☐ 4) ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว ☐ 5) อื่นๆระบุ.....

22. ท่านรู้สึกว่าคุณภาพความสัมพันธ์ของตัวท่านกับคนในชุมชน ในภาพรวมเป็นอย่างไร

☐ 1) ดี	☐ 2) ปานกลาง	เพราะ
☐ 3) น้อย	☐ 4) ไม่ค่อยดี	

23. ความรู้ของท่านเกี่ยวกับชุมชนที่ท่านอาศัยอยู่ในปัจจุบัน อยู่ในระดับใด

☐ 1) ดี	☐ 2) ปานกลาง	เพราะ
☐ 3) น้อย	☐ 4) ไม่ค่อยดี	

ส่วนที่ 2: ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาในมหาวิทยาลัยชีวิต

24. ระดับการศึกษา ก่อนเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยชีวิต

- ☐ 1) ม. 6 จาก ☐ โรงเรียนมัธยมภาคปกติ ☐ กศน.
☐ 2) ปวช./ปวส. หรือเทียบเท่า สาขา
☐ 3) ปริญญาตรี สาขา (ระบุ)
 ชื่อสถาบันที่สำเร็จการศึกษา.....จังหวัด.....
☐ 4) อื่น ๆ ระบุ

25. ปัจจุบันท่านกำลังศึกษาอยู่ระดับใด สาขาวิชาใด ศูนย์การเรียนรู้ใด

☐ ปริญญาตรี	☐ ปริญญาโท
เข้าศึกษาเมื่อปี พ.ศ.	เข้าศึกษาเมื่อปี พ.ศ.
กำลังศึกษาชั้นปีที่	กำลังศึกษาชั้นปีที่
สาขาวิชา	สาขาวิชา
ศรช. / ศปจ.	คาดว่าจะจบปี
ศรป.	
พื้นที่เรียนรู้หลักของกลุ่ม คือ	
บ้าน / ชุมชนตำบล.....อำเภอจังหวัด	

26. ทำไมท่านจึงเลือกสาขาวิชานี้ (ระบุเหตุผลหลัก).....

27. ระยะทางจากที่พักปัจจุบันมาที่ศูนย์การเรียนรู้ กิโลเมตร

28. เดินทางโดยวิธีใดเป็นหลัก

☐ 1) เดิน / จักรยาน

☐ 2) รถโดยสาร ☐ 3) พาหนะส่วนตัว

☐ 4) อาศัยเพื่อนเรียนร่วมรุ่น

☐ 5) อื่นๆ.....

29. ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา เฉลี่ยต่อเดือน

รายการ	ระบุ (บาท)
1) ค่าเดินทาง	 บาท
2) ค่าที่พัก	 บาท
3) ค่าหนังสือ/อุปกรณ์การศึกษา / กิจกรรม	 บาท
4) อื่นๆ ระบุ	 บาท

30. ค่าเล่าเรียนของท่าน ส่วนใหญ่มาจาก

☐ 1) เงินของตัวเอง

☐ 2) เงินของบิดา/มารดา

☐ 3) เงินกู้ยืมนอกระบบ

☐ 4) เงินกู้ธนาคาร ระบุชื่อธนาคาร

☐ 5) ยืมเงินจากกองทุน

☐ 6) ยืมเงินจากเพื่อนเรียนด้วยกัน

☐ 7) มีผู้ออกค่าใช้จ่ายให้ คือ

☐ 8) อื่นๆ

31. ท่านเคยมีปัญหาในเรื่องค่าเล่าเรียนที่มหาวิทยาลัยชีวิตบ้างหรือไม่

☐ 1) ไม่เคยมี

☐ 2) เคยมี

☐ 3) เคยมี และยังคงจ่าย เนื่องจาก

32. ท่านได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยชีวิต จากแหล่งใด (เลือกได้หลายข้อ)

☐ 1) วิทยุ / โทรทัศน์

☐ 2) อินเทอร์เน็ต/เว็บไซต์

☐ 3) แผ่นพับ/ป้ายประกาศ

☐ 4) คำบอกกล่าวจากนักศึกษา / ศิษย์เก่า

☐ 5) บุคคลใกล้ชิด / ครอบครัว /ญาติพี่น้อง

☐ 6) สื่อสังคมออนไลน์ / เฟสบุ๊ก

☐ 7) อาจารย์ ม. ชีวิต

☐ 8) อื่นๆ ระบุ

33. ท่านเข้ามาเรียนที่มหาวิทยาลัยชีวิตด้วยการตัดสินใจของตัวเองหรือมีผู้อื่นชักชวน

☐ 1) ตัดสินใจด้วยตนเอง

☐ 2) มีผู้อื่นชักชวน (ตอบคำถาม 33.1)

33.1 ใครเป็นผู้ชักชวน

☐ 1) เพื่อนที่เรียน/เคยเรียนที่นี่

☐ 2) อาจารย์ที่สอนที่นี่

☐ 3) ผู้อื่นๆ ระบุ.....

34. เหตุผลหลักที่ท่านตัดสินใจเข้าศึกษามหาวิทยาลัยชีวิต กรุณา ✓ ในช่องที่ตรงกับความรู้สึกของท่านตามจริง

ความต้องการ	มากที่สุด	ปานกลาง	น้อย
1) ใบปริญญาบัตร			
2) การยอมรับทางสังคม			
3) ความภาคภูมิใจ			
4) อื่นๆ ระบุ.....			

35. จากข้อ 34 ท่านมีเหตุผลอื่น ๆ อีกหรือไม่ ถ้ามี กรุณาตอบตามความเป็นจริง (สำคัญที่สุด ไม่เกิน 3 ข้อ)

- ☐ 1) ต้องการเปลี่ยนแปลงตนเอง ☐ 2) นำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง
☐ 3) ต้องการใช้ชีวิตแบบพอเพียง ☐ 4) ต้องการใช้ความรู้เพื่อช่วยเหลือผู้อื่น
☐ 5) อยากเรียนรู้กับผู้ปฏิบัติจริง ☐ 6) อยากเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้อื่น
☐ 7) ต้องการเป็นผู้นำชุมชน / มีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน
☐ 8) อื่น ๆ ระบุ

36. ครอบครัวของท่าน **สนับสนุน** ให้ท่านเรียนในมหาวิทยาลัยชีวิตหรือไม่

☐ 1) สนับสนุน	เพราะ
☐ 2) ไม่สนับสนุน	
☐ 3) เริ่มแรกไม่สนับสนุน ต่อมาสนับสนุน	
☐ 4) ไม่มีความคิดเห็นใด	

37. ท่านทราบเกี่ยวกับปรัชญา และแนวคิดของมหาวิทยาลัยชีวิต หรือไม่ ทราบว่าอย่างไร

- ☐ 1) ไม่ทราบ
☐ 2) ทราบ ว่าอย่างไร กรุณาระบุ.....

38. ท่านเคยได้ยินคำว่า **การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง** หรือไม่ ได้ยินจากใคร และในมุมมองของท่านคืออะไร

- ☐ 1) ไม่เคยได้ยิน
☐ 2) เคยได้ยิน (ตอบคำถาม 38.1–38.2)

38.1 ท่านเคยได้ยินจากแหล่งข้อมูลใด (ตอบได้หลายข้อ)

- ☐ 1) เพื่อนนักศึกษา ☐ 2) อาจารย์ในมหาวิทยาลัยชีวิต
☐ 3) วิทยากร / ปรารักษ์ชุมชน ☐ 4) เจ้าหน้าที่ / บุคลากร ของรัฐ
☐ 5) สื่อสังคมออนไลน์ / เฟสบุ๊ก ☐ 6) เว็บไซต์ / โทรทัศน์ / วิทยุ
☐ 7) แหล่งอื่นๆ ระบุ.....

38.2 การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง ในมุมมองของท่าน คืออะไร.....

39. ท่านเคยได้ยินคำว่า การสร้างเสริมพลังอำนาจ หรือ การเสริมพลังอำนาจ หรือไม่ ได้ยินจากใคร ในมุมมองของท่านคืออะไร

- ☐ 1) ไม่เคยได้ยิน
☐ 2) เคยได้ยิน (ตอบคำถาม 39.1–39.2)

39.1 ท่านเคยได้ยินจากแหล่งข้อมูลใด (ตอบได้หลายข้อ)

- ☐ 1) เพื่อนนักศึกษา ☐ 2) อาจารย์ในมหาวิทยาลัยชีวิต
☐ 3) วิทยากร / ปรากฏการณ์ / ชุมชน ☐ 4) เจ้าหน้าที่ / บุคลากร ของรัฐ
☐ 5) สื่อสังคมออนไลน์ / เฟสบุ๊ก ☐ 6) เว็บไซต์ / โทรศัพท์ / วิทยุ
☐ 7) แหล่งอื่นๆ ระบุ.....

39.2 การเสริมพลังอำนาจ ในมุมมองของท่าน คืออะไร.....

40. ท่านได้เรียนรู้เกี่ยวกับ เศรษฐกิจพอเพียง แล้วหรือยัง ในมุมมองของท่านคืออะไร

- ☐ 1) ยังไม่ได้เรียนรู้ เพราะ
☐ 2) ได้เรียนรู้แล้ว (ตอบคำถาม 40.1)

40.1 เศรษฐกิจพอเพียงในมุมมองของท่าน คืออะไร.....

41. จุดเน้นของการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยชีวิตคืออะไร ในมุมมองของท่าน

.....

42. การเรียนรู้โดยการให้จัดทำ แผนอาชีพ แผนการเงิน แผนสุขภาพ และแผนการจัดการเวลา ในมุมมองของท่าน คิดว่าเป็นประโยชน์หรือไม่ อย่างไร

☐ 1) ไม่เป็นประโยชน์	เพราะ
☐ 2) เป็นประโยชน์ มาก	
☐ 3) เป็นประโยชน์ พอสมควร/ปานกลาง	
☐ 4) เป็นประโยชน์ น้อย	

43. เนื้อหาสาระหรือกิจกรรมในวิชา หรือกลุ่มวิชา ที่ท่านประทับใจที่สุด คืออะไร เพราะเหตุใด (กรุณาเรียงลำดับความสำคัญ)

อันดับ	กิจกรรม / วิชา/ กลุ่มวิชา ที่ท่านประทับใจมากที่สุด	เหตุผล
1		
2		
3		

44. ท่านทราบหรือไม่ว่ามหาวิทยาลัยชีวิต คาดหวังให้ท่านเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชุมชนที่ท่านอาศัยอยู่ และเห็นด้วยหรือไม่ เพราะอะไร

☐ 1) ไม่ทราบ	เพราะ.....
☐ 2) ทราบ และเห็นด้วย	
☐ 3) ทราบ แต่ไม่เห็นด้วย	

45. ปัญหา-อุปสรรคสำคัญในการศึกษาเรียนรู้ในมหาวิทยาลัยชีวิตในมุมมองของท่านคือ (ตอบได้หลายข้อ)

ปัญหา-อุปสรรค	เพราะ
☐ 1) ไม่มีปัญหาอุปสรรค	
☐ 2) ตัวท่านเอง/ตนเอง	
☐ 3) คนในครอบครัว	
☐ 4) รายได้/รายจ่ายในครอบครัว	
☐ 5) ระยะทาง/การเดินทาง	
☐ 6) วิธีการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยชีวิต	
☐ 7) อื่นๆ ระบุ.....	

46. เมื่อศึกษาไปได้ระยะหนึ่งแล้ว ท่านพบว่าท่านมีการเปลี่ยนแปลงตนเอง หรือไม่ อย่างไรบ้าง โปรดยกตัวอย่าง

- 1).....
- 2).....

47. ความรู้สึกของท่านต่อการเรียนในมหาวิทยาลัยชีวิต รู้สึกว่า ค่ำค่าหรือไม่ เพราะเหตุใด

☐ 1) ค่ำค่า	เพราะ.....
☐ 2) ไม่ค่ำค่า	

48. ท่านมั่นใจหรือไม่ว่าจะสามารถศึกษาจนสำเร็จ

☐ 1) มั่นใจว่าจะสำเร็จการศึกษาแน่นอน	เพราะ
☐ 2) ไม่มั่นใจ/ไม่แน่ใจ	

ส่วนที่ 3 การประเมินความพึงพอใจของท่านต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา

ท่านมีความพึงพอใจต่อระบบการบริหาร ระบบการให้บริการ และประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยชีวิตมากน้อยเพียงใด

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความพึงพอใจของท่านมากที่สุด

ข้อ	ความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ	ระดับความพึงพอใจ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
หลักสูตร เนื้อหารายวิชา โครงสร้างการจัดกระบวนการเรียนรู้						
1	รายวิชาและเนื้อหาของแต่ละรายวิชาน่าสนใจ ตรงกับความต้องการของท่านหรือผู้เรียน					
2	หลักสูตร/สาขาวิชาที่เรียนสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตนเอง ครอบคลุม และชุมชน					
3	กิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้นมีประโยชน์ ตรงตามความสนใจของผู้เรียน					
4	ทำให้เข้าใจและทำงานร่วมกับชุมชนมากขึ้น					
5	ระยะเวลาการเรียนรู้ตลอดหลักสูตรมีความเหมาะสม					
6	ระยะเวลาของแต่ละรายวิชา/แต่ละคาบมีความเหมาะสม					
7	ค่าใช้จ่ายตลอดหลักสูตรมีความเหมาะสม					
8	เป็นทางเลือกหนึ่งสำหรับผู้ที่ต้องการเรียนรู้ตลอดชีวิต					
9	ทำให้ผู้เรียนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม และปรับตัวได้เหมาะสม ทันยุค ทันสมัย					
ระบบการเข้าเรียน การลงทะเบียนเรียน						
10	สะดวก รวดเร็ว					
11	ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยช่วยในการอำนวยความสะดวก					
12	มีคู่มือประกอบ ครบทุกรายละเอียด อ่านเข้าใจง่าย					
13	มีเจ้าหน้าที่คอยช่วยเหลือ แนะนำอย่างดี					
พื้นที่การเรียนรู้ ต้นแบบ สถานที่ศึกษาดูงาน						

ข้อ	ความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ	ระดับความพึงพอใจ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
14	ศูนย์การเรียนรู้อยู่ใกล้บ้าน เดินทางสะดวก					
15	มีบรรยากาศของการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์ เป็นมิตร					
16	เป็นแหล่งภูมิปัญญา แหล่งค้นคว้าหาความรู้ที่มีคุณภาพ ระดับใช้ได้ดี					
17	มีปราชญ์หรือผู้รู้ในชุมชน/ศูนย์เรียนรู้ ที่สามารถให้ทั้งสติ และปัญญาที่ชัดเจน เป็นประโยชน์ มีคุณค่ามาก					
18	มีชุมชนเป็นห้องเรียน หรือ เปิดกว้างให้ชุมชนและผู้สนใจทุกคนเข้ามาร่วมเรียนรู้					
กระบวนการเรียนรู้						
19	ส่งเสริมการคิดค้นกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับชีวิตจริงของผู้เรียนแต่ละคน					
20	เน้นบทบาทผู้เรียน เปิดโอกาส/ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่					
21	วิธีการเรียนการสอนสร้างสรรค์ และหลากหลาย					
22	ปลูกฝังความเป็นผู้นำ/การแสดงบทบาทในชุมชน					
23	ส่งเสริมการทำงานร่วมกับผู้อื่น					
24	มีการประเมินผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความเป็นจริง					
25	มีการนำเสียงสะท้อน หรือความคิดเห็นของผู้เรียนมาปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้					
26	มีการทบทวนหลังการปฏิบัติของแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้					
อาจารย์ผู้สอน ประจำ / พิเศษ						
27	มีความตรงต่อเวลา					
28	เข้าสอนสม่ำเสมอ					
29	มีความตั้งใจจัดการเรียนรู้ เตรียมการสอนเป็นอย่างดี					
30	เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในเรื่องที่สอน					

ข้อ	ความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ	ระดับความพึงพอใจ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
31	มีประสบการณ์ในเรื่องที่สอน					
32	เข้าใจบริบทชีวิตของผู้เรียนและชุมชน					
33	สามารถถ่ายทอดได้ดี และกระตุ้นให้ผู้เรียนคิด วิเคราะห์ อย่างมีเหตุผล มีผล และอื่นๆ					
34	มีจิตวิทยาในการกระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้					
35	เอาใจใส่ ใจกว้าง รับฟัง / เคารพความคิดเห็นของผู้เรียน					
อาจารย์พี่เลี้ยง						
36	เป็นผู้ที่มีบทบาททางสังคมในพื้นที่เรียนรู้ เช่น เป็นสมาชิกที่เข้มแข็งของกลุ่ม/ชมรม/องค์กร					
37	มีประสบการณ์ขับเคลื่อนชุมชน สามารถนำการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นได้					
38	เป็นผู้ที่รู้บริบทของพื้นที่ รู้จักคน ภูมิประเทศ สังคม วัฒนธรรมประเพณี ทรัพยากร สิ่งแวดล้อม ฯลฯ สามารถสนับสนุนข้อมูลของพื้นที่เรียนรู้					
39	เป็นผู้มีบารมี น่าเชื่อถือ ศรัทธาและไว้วางใจของชุมชน					
40	มีทักษะการเป็นวิทยากรกระบวนการทำแผนแม่บทชุมชน และการพัฒนาโครงการชุมชนด้านต่างๆ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน					
41	สามารถใช้เครื่องมือทางการศึกษาหลากหลายแบบ เพื่อสร้างการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม					
42	ช่วยนักศึกษาประสานงานและคัดเลือกพื้นที่เรียนรู้ รวมถึงช่วยระบุหรือค้นหาแกนนำชุมชนและผู้แทนหน่วยงานในพื้นที่เข้าร่วมเรียนรู้					
43	ทำความเข้าใจกับนักศึกษาถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมาย หรือผลลัพธ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นของการเรียนรู้ในแต่ละภาคการศึกษา					

ข้อ	ความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ	ระดับความพึงพอใจ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
44	สามารถบูรณาการวิชาต่างๆ ในภาคการศึกษานั้นกับการพัฒนาชุมชน มีแผนและรายละเอียดของกิจกรรมก่อนนำนักศึกษาเข้าชุมชน					
45	จัดกิจกรรมในชุมชนเพื่อให้นักศึกษา แลกนำชุมชน และผู้แทนหน่วยงานมาร่วมทบทวนสถานการณ์ของชุมชนในประเด็นต่างๆ ระบุปัญหาหรือความต้องการของชุมชนที่จะใช้เป็นสาระของการเรียนรู้ วางแผน จัดทำโครงการชุมชน และกำหนดเป้าหมายการพัฒนา ร่วมกับชุมชน					
46	จัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนที่ครบถ้วน โดยครอบคลุมทุกส่วนของวงจร วางแผน – ปฏิบัติ – ตรวจสอบ – ปรับปรุง					
47	รอบรู้ทั้งศาสตร์สากลและภูมิปัญญา สามารถให้การแนะนำ และช่วยให้นักศึกษาและชุมชนตัดสินใจเลือกแนวทางการแก้ปัญหาและการพัฒนาได้เหมาะสม					
48	แสดงออกถึงการเป็นหนึ่งในสมาชิกทีมร่วมกับนักศึกษา ในฐานะผู้นำทีม และค่อยๆ ถอยไปเป็นผู้สนับสนุนให้นักศึกษาได้นำหรือดำเนินการตามความเหมาะสม					
49	มีความเอาใจใส่และความจริงใจต่อชุมชนและนักศึกษา มีเวลาให้กับชุมชน และเต็มใจกับพันธะผูกพันระยะยาว เพื่อจัดการเรียนรู้ในชุมชน					
50	แสดงออกถึงความห่วงใย ให้กำลังใจ และสร้างแรงบันดาลใจให้แก่นักศึกษาและชุมชน					
51	มีความทุ่มเท จริงจัง และมุ่งมั่นให้เกิดผล “ชุมชนเรียนรู้ ชุมชนเข้มแข็ง”					
52	มีความสามารถในการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจกับนักศึกษาและชุมชน สามารถถ่ายทอดหลักการ					

ข้อ	ความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ	ระดับความพึงพอใจ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
	ความรู้ วิธีการได้ดี ไม่ทำให้นักศึกษาและชุมชนสับสนหรือเกิดความขัดแย้ง					
53	เผื่อระวังและติดตามผลการพัฒนานักศึกษา แกนนำชุมชน และผลการพัฒนาชุมชน รวมทั้งแนะนำแนวทางการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง					
54	ส่งเสริมสนับสนุนให้นักศึกษาและแกนนำชุมชนได้เรียนรู้ การบริหารโครงการ การหาทุนหรือทรัพยากร การสร้างทีมงาน การรวมกลุ่ม การแก้ปัญหาอุปสรรคด้วยมาตรการทางวิชาการและมาตรการทางสังคม การสร้างเครือข่าย การกำกับและประเมินผล					
55	ร่วมสรุปบทเรียน จัดการความรู้ และให้ความช่วยเหลือในการทำรายงานของนักศึกษา และการสะท้อนข้อมูล ความรู้ และผลการพัฒนาไปสู่ชุมชน					
สื่อ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ บรรยากาศในการเรียนรู้						
56	ประยุกต์ใช้สิ่งที่มีในท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม					
57	มีอุปกรณ์เครื่องมือ สำหรับการปฏิบัติจริง เพียงพอต่อความต้องการของผู้เรียน					
58	มีสื่อการเรียนการสอนที่ดี มีคุณภาพ ทำให้เข้าใจง่าย การเรียนรู้ไม่สะดุด					
การเปลี่ยนแปลงตนเอง ครอบครัว และชุมชน						
59	สามารถชวนขยายหาความรู้ที่สำคัญเพิ่มเติมด้วยตนเอง ตลอดเวลา					
60	สามารถเชื่อมโยงทฤษฎีที่เรียนสู่การปฏิบัติได้จริง					
61	คิดริเริ่ม วางแผน ลงมือปฏิบัติในสิ่งที่สำคัญ ไม่รอเวลา					
62	มีความสามารถในการคิดค้น/พัฒนานวัตกรรมต่าง ๆ ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น					

ข้อ	ความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ	ระดับความพึงพอใจ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
63	รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นมากขึ้น/ใจกว้างขึ้น					
64	คิดนอกกรอบ เปลี่ยนแปลงวิธีคิด/วิธีมองสิ่งรอบตัว					
65	แก้ปัญหาด้วยสันติวิธี/มีความสุขรอบคอบมากขึ้น					
66	มีอาชีพ/รายได้ที่มั่นคง					
67	สามารถลดรายจ่ายลงได้ มีเงินออมเพิ่มขึ้น					
68	สามารถพัฒนาต่อยอดธุรกิจหรืออาชีพของตัวเองได้อย่างรอบคอบ มีเหตุมีผล มีภูมิคุ้มกัน					
69	ครอบครัวมีความอบอุ่น มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น					
70	ผู้คนรอบข้างให้การยอมรับมากขึ้น					
71	มีเครือข่ายเพิ่มมากขึ้น					
72	มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ และสามารถสื่อสารได้อย่างเหมาะสม					
73	มีจิตอาสา ต้องการมีส่วนร่วมกับชุมชนเพิ่มมากขึ้น					
74	มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาในชุมชน/ทำให้ชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดเจน					
75	ใส่ใจสิ่งแวดล้อมรอบตัว/ความเป็นอยู่ร่วมกันของคนในชุมชนมากขึ้น					
76	ตัวผู้เรียนและครอบครัว เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดเจน เป็นรูปธรรม ตั้งแต่กำลังศึกษา					
77	ชุมชน เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดเจน เป็นรูปธรรม ตั้งแต่กำลังศึกษา					
78	ผู้เรียนและครอบครัวสามารถดำรงชีวิตอยู่ในชุมชนได้ด้วยการพึ่งพาตนเองอย่างพอเพียงและอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรี					
79	มีสมรรถนะ/ศักยภาพ/ขีดความสามารถในการจัดการชีวิต ตนเอง ครอบครัว ดีขึ้นทุกด้าน					

ข้อ	ความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ	ระดับความพึงพอใจ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
80	มีสมรรถนะ/ศักยภาพ/ขีดความสามารถในการจัดการ ชุมชนดีขึ้นทุกด้าน					
	ความพึงพอใจในภาพรวม					
81	ความพึงพอใจต่อมหาวิทยาลัยชีวิตและการจัดการศึกษา เพื่อการเปลี่ยนแปลงตนเอง					

ส่วนที่ 4 ท่านคิดว่ามหาวิทยาลัยชีวิตมีจุดเด่น/จุดแข็ง/ศักยภาพด้านใดบ้าง และข้อจำกัด/สิ่งที่ต้องการให้มีการปรับปรุง/แก้ไข/เปลี่ยนแปลง เพื่อให้ทำงานอย่างได้ผลมากขึ้นและเป็นที่ยอมรับต่อชุมชนและสังคมมากขึ้น

4.1 จุดเด่น / จุดแข็ง / ศักยภาพของศูนย์การเรียนรู้/มหาวิทยาลัยชีวิต ในมุมมองของท่าน

- 1).....
- 2).....
- 3).....
- 4).....
- 5).....

4.2 จุดอ่อน/ข้อจำกัด/สิ่งที่ต้องการให้เกิดการปรับปรุง/แก้ไข/เปลี่ยนแปลง/พัฒนา

- 1).....
- 2).....
- 3).....
- 4).....
- 5).....

๒๐๒

ดำเนินการโดย

โครงการวิจัย ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาทางเลือก
และผลที่เกิดขึ้นในบริบทของสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน
สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

สนับสนุนโดย

สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน (สรพ.), บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) และ มูลนิธิพลังที่ยั่งยืน